

Nivod

246460

ego

KÉT ÚJ MATRÓZRUHÁS

SINGER ÉS WOLFNER IRODALMI INTÉZET KIADÁSA

H. wid.

O. 14380.

662480

KÉT ÚJ MATRÓZRUHÁS

DIÁKLÁNYOK REGÉNYE

IRTA

ego

FEJES GYULA RAJZAIVAL

BUDAPEST
SINGER ÉS WOLFNER IRODALMI INTÉZET R.-T.
KIADÁSA

MTA
KIK

0 00006 84594 0

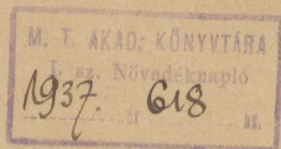
246460

Fenntartunk minden jogot, a fordítás, színpadra-
alkalmazás és filmesítés jogát is.

Színpadokkal szemben kézirat.

Copyright by Singer és Wolfner Rt.
Budapest, 1937.

1197

I.

Azon a szerdai napon elmaradt a hatodik b) rajzórája és a lányok már tizenkettőkor hazamehettek.

— Elkisérlek — szólt Gábor Évi Juhász Emmihez —, mert szeretnék neked valamit elmondani. De csak neked! Még Borisnak vagy Zsuzsának sem mondom el...

— Dehogy nem mondd el! Ha nem ma, akkor holnap! — mondta nevetve Juhász Emmi. Jól ismerte ő a barátnőit is, sajátmagát is. Előbb-utóbb minden titkát elmeséli az ember.

— Ide hallgass! — így szólt Évi és belekarolt Emmi karjába és átcibálta a másik oldalra, ahol kevesebben jártak. — Írtam egy novellát. Ilyen jót még sohasem írtam. Tudod, hogy nem valami sokra becsülöm a tehetségetet, de ez a novella olyan, mintha nem is én írtam volna. És elküldtem. Pályázatra...

— Hova?

Évi körülnézett. Egyetlen egy matróruhás sem volt a közelükben. Siető felnőttek jártak az uccán. De ő mégis odahúzta Emmi svájcisapkás fejét a szájához és fülébe súgta: miféle pályázatra küldte el azt a novellát.

— Nahát! Micsoda merészség! És ha kisül, hogy te írtad? — kérdezte csodálkozva Emmi.

— Nem sühlet ki. Vettem pecsétviaszt és lepecsételtem a jeligés levelet. Ha nem én nyerem meg a pályadíjat, akkor megsemmisítik a levelet. Ajánlva adtam fel az egészset, képzelheted, menynyi pénzembe került a dolog. Nem volt írógépem, lediktáltam vadidegen üzletben a novellát, azért is fizettem — két hétig nem vettem tizórait, de azt hiszem, minden áldozatot megér, ha megnyerem a pályadíjat...

— Milyen dicsősége volna az iskolánknak és nekünk, leányoknak, rólad nem is szólva...

— Szervusz, Juhász! Szervusz, Gábor Évi! — mondta mellettük két leány és az egyik egy pillanatra megállt, hogy hozzájuk csatlakozzék: de a másik megrántotta a kabátját és arra kényszerítette, hogy tovább menjen vele.

— Jaj, meghallották ezek az új lányok, amit elmondtam neked? — kérdezte Évi ijedten. — Nem beszéltem hangosan?

— Dehogy beszéltél hangosan! És ők csak most kerültek a hátunk mögé... Ez az Újlaki Györgyi különben is nagyon helyes leány, néha nagyszerűen felel...

— Néha pedig nem tud semmit. Elhiszed te azt, hogy a hatodikig nem járt iskolába? Én még ilyet nem hallottam — mondta Évi. — Nekem a másik új csemete, Láng Terka még jobban tetszik; borzasztó komoly és szomorú, de ki tudja: hátha megvan erre minden oka...

— Emlékszel, hogy tavaly még én is milyen vad voltam, amíg nem estem át a háromnapos kínzáson, a Bodnár-heccen és amíg az a drága Erzsi néni nem vett osztályfőnöknői védőszárnya alá? ... Láng Terkának sincs könnyű dolga közöttünk, mert mi már régen összeszoktunk, ismerjük az egymás jó és rossz tulajdonságait és

— Elkisérelek, — szólt Gábor Évi.

számolunk velük. De az új lányok sohasem tudhatják, hogy kivel beszélnek...

— No egy hónap múlva, a karácsonyi szünidőben már majd ők is elkészítik az osztály jellemrajzát, ahogy mi is megcsináltuk a multkor Boriséknál... Te, az micsoda finom multság volt... De nem szeretném, ha a lányok megtudnák, miket mondtunk róluk... Nem tudod, kinél maradt az az ív, amelyre mindent felírtunk?

— Azt hiszem, Zsuzsi vitte el. Mi négyen igazán megbízhatunk egymásban... Különben is írógépen írtuk a kritikánkat... Nézd, Boris integet a villamosból, fölfedezett bennünket...

Ők is integettek; mentek Emmi otthona felé. Még mindig Igazéknál, Katalin néninél lakott. Négy tanítványa volt.

A két «új lány» eközben szintén az osztály jellemrajzán dolgozott; nem vártak ezzel a karácsonyi szünidőig...

— Sajnálom, hogy nem barátkoztam meg veled hamarabb — mondta Láng Terka. — Egészen kedves gyerek vagy. És ha már közös a sorunk, legalább tartsunk össze. Azt hiszem, Erzsi néni azért ültetett bennünket tegnap egymás mellé, hogy segítsünk egymáson...

— Tudod, itt volt most Budapesten két napra az édesanyám és látta, hogy sápadt vagyok, hallotta, hogy sokat sírok és végül elmondtam neki, milyen undokok a lányok az osztályban és hogy szeretnék vele hazautazni. Azt mondtam, lemondok az érettségiről, dolgozom majd apám szövőgyárában, — de engedjék, hogy hazamenjek. És erre anyu elment Erzsi nénihez és azt hiszem, ezért ültettek egymás mellé...

— Te csacsi, látszik, hogy most jársz először iskolába... Én sem jártam ide azelőtt, ha-

nem a gazdaságunkhoz közeleső város fiúgimnáziumába — de bizony én nem ijedtem meg a tisztelt osztálytársnőinktől — mondta Láng Terka.

— Igen, te okos vagy, de én már olyan kíváncsi voltam arra a híres iskolai életre! És úgy bántott, hogy a kedves lányok nem barátkoznak velem, mert nekik megvan a kompániájuk, — és a Kacsovszky, meg a többi rossz tanuló buta kérdéseitől mérgelődtem. Azt kérdezték, szegények vagyunk-e, milyen télikabátot kapok, mit fizetünk ott, ahol lakom, miért nem jártam eddig iskolába, ismerek-e fiúkat és ki volt az első szerelmem... Akármit mondtam, kinevettek. A multkor úgy örültem, hogy este a világhírű karmester vezényli majd a filharmonikusokat a rádióban — és erre megállapították, hogy nagyképű vagyok és csak a vidám tánczenének van értelme... Nem tehetek róla, hogy nálunk otthon komoly kamarazeneesték voltak és a szüleim olyan jó muzsikusok...

— Igazán? A bátyám is... Ha tudnád... De nem, még nem ismerlek eléggé, nem beszélhetek veled egészen őszintén — mondta Terka. — Tudod, kit választanék barátnőül, ha ő is akarná? Csak a Juhászt...

— Érdekes... Nekem Baja Boris tetszik. Csöndes, okos és olyan akaratos — mondta elragadtatással Györgyi. — Úgy szeretem az erős-akarátú embereket...

— Nem lehet senkisem akaratosabb, mint én — mondta Terka és hátradobta a fejét. — De nem is könnyű így az élet... No és mi a véleményed Bodnár Mártáról? Mert én nem szeretem. Irigy és rosszakarátú...

— Én se szeretem. De Gábor Évi: az helyes. Kicsit bolondos, de helyes. És Kozma Jolán?

— Ő az igazi jó tanuló; kicsit sokat magol. De becsületes gyerek...

— És Sárosi Juci? Olyan szép mozdulatai vannak...

— Igen, de a szép mozdulatok nem használnak az algebrafeladatnak. Juci azt reméli, hogy minden tantárgyból kisírja magának az egyest. Vannak tanárok, akiknek megesik rajta a szívük, de Kaba tanár úr nem szereti. És Erzsi néni sem, a felesége. De azt én is elismerem, hogy Sárosi Juci az osztály legcsinosabb leánya... Hanem én már itthon vagyok. Bejössz délután az Önképzőkörbe?

— Minthogy meghívták az osztályt a nyolcadisták... Nagyon kíváncsi vagyok egy ilyen gyűlésre... Mit gondolsz, később szerepelhetünk majd mi is szavalattal, verssel?

— Ejha! Ilyen nagyravágó vagy, Györgyi? Nem is gondoltam volna rólad... Én bizony örülnék, ha már a bátyám szerepelhetne valahol...

— A bátyád? Miért?

— Nagy művész lesz a bátyám! Nagy-nagy zongoraművész — mondta áhitatosan Terka. És Györgyi csodálkozva, tisztelettel nézett fel Terkára.

— Milyen önzetlen — gondolta —, én még sohasem láttam ilyen önzetlen leányt. Mindig csak a testvérére gondol. Ez gyönyörű.

II.

— Nálunk is alaposan megváltozott a helyzet! — gondolta Sárosi Juci, amikor az iskolából hazatérve, a konyhán át ment be a lakásukba. Háztartási alkalmazottjuk leste meg és hívta oda. Juci azelőtt tiltakozott volna ez ellen, de most jól tudta, hogy az egyik előszobán apja irodájába, a másikon pedig anyja és Júlia unokanővére női-divatszalonjába mentek be a megrendelők és a vásárlók. A nagy lakás teljesen átalakult és mindössze egy szoba maradt meg igazi lakószobának. Juci anyja fogadószobájában, Elek apja irodájában aludt. Reggel korán kelt mindenki és amennyire tehetette, segített a takarításnál. Juci szenvedélyesen kefélte a szobákat.

— Nem kell mindenkinek rögtön meglátnia, hogy nincs szobalányunk és takarítónőnk — mondta édesanyjának. — Én szívesen vikszolok, ez is torna. Úgy-e, anyu, ha több pénzünk lesz, megcsináltatjuk a porszívógépet. Akkor elvállalom az egész lakást, Marinak csak az iroda és a két előszoba marad... És délután törülgetni is szívesen segíték, csak érettségizhessek és a Testnevelésre járhassak majd, anyu...

Sárosiné mosolygott: ismerte az ő hiú leányát. Ő maga nem is bánta, hogy sorsuk így átalakult. Most sokkal érdekesebb volt az élete. Nem

járt sétálni, korcsolyázni, bridzselni; dolgozó asszony lett és régi ismerősei átalakulása csodájára jártak. Veronai Júlia kívánságára olcsón dolgozott a «Judit-szalón»; de egyéni, művészi ruhákat kaptak a megrendelők.

Elek az érettségi után csakugyan nem ment az egyetemre, hanem apjának segített kereskedelmi munkája lebonyolításánál. Szabadalmazott vasbeton-szerkezet képviselőtét vállalták Sárosiék és fel kellett keresniök az építetőket, hogy megrendelőket szerezzenek. Az irodai munkákat Elek látta el. A két írógép nagyon vonzotta Jucit és ha nem voltak otthon a férfiak: gépen írt. Szerette látni ujjai gyors mozgását; ő minden mozgást szeretett, amibe ritmust, szépséget tudott belevinni. Ha iskolai feladatait írógépen írhatta volna, talán nagyobb kedvvel végzi el.

— Érdekes látogatónk volt ma délben, — mondta mosolyogva Sárosiné az ebédnél, amelyet Júlia is velük költött el.

— Kicsoda, anyu? — kérdezte a nagyon kíváncsi Juci.

— Kacsovskyné, egy nagy, kövér asszony, — mondta Júlia. — A mi háziasszonyunk, akinek régóta dolgozom, ajánlotta ide. Kicsit közönséges, felfuvalkodott néni, nagyon leereszkedő volt kezdetben. De aztán megbarátkozott velünk és ígérte, hogy a leányának is nálunk varratja a gála-ruháit.

— Kacsovskyné azt mondta: «szegénykémnek olyan csúf matróruhában kell járnia egész évben, ezért kárpótolni akarom, ha társaságba megy... Mindenki egyforma abban a matróban, szegény-gazdag, nincs különbség és én ezt nem szeretem... Az én Pannim a legelőkelőbb körökbe jár. Van neki egy Sárosi Juci

nevű barátnője is, annál nagy zsúrok vannak minden évben, — persze, nem rokona önöknek?» Képzelted, mekkorát nézett, amikor édesanyád megmondta, hogy az előkelő Sárosi Juci az ő tulajdon leánya . . . De mi lett, kislány?

Juci már hamarább elsápadt, de most hangerősen felzokogott, — eltolta székét, beszaladt a szomszéd szobába és ledobta magát az úriszoba díványára. Odabent apja, anyja, Júlia és Elek elképedve néztek egymásra. Ők valamennyien mulattak a kövér Kacsovszkynén, akinek fennhéjázó modorát Júlia olyan jól megjátszotta és egyikük sem hitte volna, hogy Juci ilyen tragikusan fogja fel bemutatkozását.

— Nem megy be hozzá, Judit? — kérdezte Sárosi a feleségétől. Nagyon sajnálta az ő szégyény kislányát.

— Nem, — mondta a felesége. — Jucinak nincs oka erre a kitörésre. Gyerekes és értelmetlen dolog ez.

— Juci buta liba, — mondta Elek.

De amikor elkészültek a szótlanul elfogyasztott ebéddel, anyja mégis bement elkeseredett gyermekéhez.

— No mi bajod? — kérdezte tőle, csöppet sem érzelmesen.

— Most majd az egész osztály tudja, hogy anyu idegeneknek varr! A Kacsovszky olyan pletyka! Nem akartam, hogy tudják, — zokogta Juci.

— Soha nagyobb szégyen ne érjen, fiam, — mondta nyugodtan Sárosiné és visszament a műhelybe, mert mostanában elég sok dolguk volt.

Ha édesanyja lelkére beszélt volna, talán nem lett volna szavainak ilyen hatása . . .

Az önérzetesen visszautasított panasz most

felzaklatta Jucit, elgondolkoztatta és hirtelen arra eszmélt, hogy megbántotta anyját... Anyját, aki korán reggel talpon van, késő estig dolgozik. Bizonyára sokkal több megaláztatást kell eltűrnie, mint esetleg neki, Kacsovszky pletykája nyomán. És anyja milyen önérzetes, milyen kedves mindenkihez, sohasem panaszkodik.

Juci beszaladt a fürdőszobába, megmosta a szemét. Aztán bement a műhelybe, ahol négyen dolgoztak és egy percre kihívta anyját. Az ajtó mögött a nyakába borult és a fülébe súgta:

— Ne tessék haragudni.

Anyja nevetve ment vissza a műhelybe. Juci pedig bement az irodába, íróasztala fölé hajoló apját szintén megcsókolta és megkérte, hogy ne haragudjon. Apja meghatottan, boldogan mosolygott rá. Aztán Juci rádiót hallgatott, aztán tanult. Este megkérdezte Júliától, hogy ő hogyan kereshetne pénzt. Júlia gondolkozott. Aztán megkérdezte tőle:

— Vállalkoznál arra, hogy gépirással lemásold egy barátnőm kéziratát? De helyesírási hibák nélkül!

Juci vállalkozott rá... Júlia megígérte, hogy másnap elhozza a kéziratot.

Este nyolckor Bodnár Márta hívta Jucit a telefonhoz.

— Szervusz Jucikám! Jaj, miért nem voltál az Önképzőkörben, hiszen meghívtak minket a nyolcadisták!

— Elfelejtettem, — mondta Juci. — Miért, mit mulasztottam el?

— Hallatlan botrány volt! Képzeld, Ujlaki Györgyi, az új leány, lekritizálta a nyolcadikos Halász Kató hangulatképét. Azt mondta róla, hogy affektált, érzelgős írás és még hozzá:

Ledobta magát az úriszoba díványára

unalmas is. No? Szabad ilyet tenni, ha az embert hatodista létére meghívják a nagy leányok? Mindenki bámult...

— Nem is hittem volna a kis Ujlakiról. Olyan ijedt, csöndes gyerekek látszott, hiszen azt mesélték róla, hogy azelőtt sohasem járt iskolába; honnan szedte a nagy bátorságát?

— Nem tudom. De amikor két nyolcadikos és egy hetedikes elmondta kritikáját Halász Kató írásáról: Ujlaki felugrott és az elnöktől, Dévics tanár úrtól megkérdezte, hogy elmondhatja-e ő is a véleményét? Mindenki szörnyen meglepődött, — Dévics tanár úr sohasem tanította a mi osztályunkat, — de persze nem mondhatott egyebet, mint: «kérem, csak tessék»... És erre nekikezdett az a kis gömböc! Tudod, milyen gyerekes az a leány, mintha csak a harmadikba járna... Hogy az ilyesmi már elavult, hogy a siránkozás az őszi hervadás fölött értelmetlen, mert a földnek, a természetnek ez kell, — és hogy miért szomorú a Halász tizenhétéves korában, örüljön, hogy tanulhat és hogy majd dolgozhat, — csupa ilyen hölösséget mondott...

— Érdekes... Halló, ott vagy még? No és mondd, mi történt azután?

— Képzelheted... Előbb nagy csönd volt, aztán nagy felháborodás, mindenki beszélt, a nagylányok körülfogtak bennünket és azt mondták, így jár az ember, ha befogadja felnőtt társaságba a pockokat! Szóval, minket ért a szégyen az Ujlaki kisasszony nagyképűsége miatt...

— De vele mi lett? A föld alá süllyedt szégyenében? — kérdezte Juci.

— Nem. Ott állt dacosan és villogott a szeme. Aztán kiment a dobogóra... Mert még nem mondtam meg neked, mi volt a legérdekesebb a

dologban... Az, hogy Dévics tanár úr tapsolt az Ujlakinak!

— A tanár úr tapsolt neki? A tanár úrnak tetszett, amit mondott? Halló! Halloóó... Márta! Ott vagy? Hallóó... Letette ez a majom, amikor a legérdekesebb volt, — gondolta Juci dühösen.

— Lám, a kis Ujlaki Györgyi milyen bátor gyerek... Most már elhiszem, hogy eddig nem járt iskolába! Mi, a régiek, úgy tiszteljük azokat, akik már az idén érettségiznek, hogy egyikünk sem merne megkritizálni egy nagylányt, akinek olyan sok a háziolvasmánya és olyan művelt...

Juci bement az irodába, hogy gépirást gyakoroljon, amíg vacsorához hívják. Ha pénzt akar keresni vele, fontos!

De Eleknél ott volt a barátja, Gyimesi Gyurka és ők ültek az új, portable írógép mellett. Tehát ő csak az ócska Remingtonon gyakorolhatott...

— Halló Juci, jó estét, — mondta Gyurka. Gyakori vendég vagyok most maguknál, úgy-e? De itt írom meg a folyamodványaimat... Tízet is elküldök naponta, mégse kapok állást. Stumm Tomi már elment gyakornoknak egy nagy szabolcsmegyei gazdaság irodájába.

— Maga is elmenne vidékre, Gyurka? Maga, a sportfiú? Ott nem vehetne részt a hockey-verenyeken...

— De nem ám! És mégis elmennék örömmel, Juci, mert dolgozni szeretnék. Most is írtam egy folyamodványt vidéki szövőgyárba és felvidéki vasgyárba; német-magyar levelezőt keresnek.

— No csak dolgozzanak, én is gyakorolok ezen az ócska gépen, — mondta Juci és apja épi-

tési szaklapjának egyik cikkét legépelte. Tudta, hogy szórakozott, az önképzőkori esetre gondol, de azért mégis mindössze két hibát talált a munkájában.

Amikor a fiúk elkészültek, Juci elmondta nekik: mit telefonált Bodnár Márta. Egy év előtt ők is gimnáziumba jártak, még nem szakadtak el teljesen az iskolai élettől: mondják meg neki, elvi szempontból, megkritizálhatja-e a hatodikos tanuló a nyolcadikos irodalmi művét?

— Ha okosat mond, bátran mondhat bírálatot a fiatalabb is. Az önképzőkör nemcsak a nyolcadik osztályé, — így szólt Sárosi Elek.

— Szó sincs róla, nem valami kellemes dolog, ha a két évvel fiatalabbak azt mondják az ember írására, hogy elavult. És a többieknek mi volt a véleményük?— kérdezte Gyimesi Gyurka.

— Nem tudom. Nem voltam ott, Bodnár Márta telefonálta meg nekem a szenzációt. Az a legérdekesebb, hogy az elnöklő tanár úr, Dévics Lajos, Ujlaki Györgyinek tapsolt.

— Ki az az Ujlaki Györgyi? Épp most írtam egy Ujlaki Károly nevű igazgatónak a Kapos-sóvári szövőgyárba, — mondta izgatottan Gyimesi Gyurka.

— Nem hiszem, hogy rokona. Igaz, hogy vidéki ő is, állítólag sohasem járt eddig iskolába. Azért csodálom, hogy most az önképzőkörben meg merte bírálni Halász Kató írását. Pedig a Halász borzalmasan intelligens leány! Ő szokta elmondani az ünnepi beszédeket, mert olyan stílusa van, hogy az embernek sírni muszáj tőle, ha nem olyan hűvös természetű, mint én.

— No, ma délben te sem voltál valami hűvös természetű, úgy bögtél, mint egy négyeszten-

dős gyerek. Nagyon haragudtam rád, — mondta Elek.

— Jucit sirva el sem tudom képzelni, — udvariaskodott Gyimesi Gyurka. — Juci maga a jókedv, a kedvesség.

— Most még mondd hozzá, hogy ő a nap-sugár, a tavasz, meg a márciusi ibolya és akkor az a hatodikos kislány igazságosan elmondhatja rólad is, hogy elavult, ócska a stílusod és irodai munkára nem vagy alkalmas, — gúnyolódott Elek.

Ezen aztán mind a hárman nevettek.

III.

— Hazakisérlek, mert kicsit meg vagy zavarodva és félek, hogy valami gépkocsi elgázol, — így szólt Láng Terka Ujlaki Györgyihez, amikor az izgalmas önképzőköri gyűlés után kijöttek az iskolából.

— Azért én még most sem hiszem, hogy valami szörnyűséget követtem el! Különben Dévics tanár úr nem lett volna olyan kedves hozzám és nem mondta volna az elnöknek, hogy máskor is hívjon meg és irasson velem dolgozatot, — erősödött a dacos Györgyi. — És Halász Kató is odajött hozzám és a fülembé súgta: «nem haragszom rád». Csak a mi osztályunk érezte velem felháborodását és csak a mi osztálytársaink beszéltek botrányról!

— Kérlek, Bodnár Márta volt az egész botrány főrendezője! Szeretem az ilyen tiszta jeles lányokat, akiknek fejükbe száll a tavalyi dicsőségük és azt hiszik, hogy az erkölcsbíráskodás az ő joguk és kötelességük! «Ujlaki szégyent hozott az osztályra! És Ujlakinak feltűnési viszke-tege van!» Pedig nem igaz! Bárki előtt hajlandó vagyok bizonyítani, hogy te szerény vagy. Nem mondom, néha megkergülsz és mindenáron megmondod az igazságot, ami nagy fényűzés és csak Mátyás király engedhette meg magának annak-

idején. Te még nem tanultál meg hallgatni és mindenbe beleütöd azt a pisze orrodát...

— Igazad van, — mondta Györgyi olyan szomorúan, hogy Terka azonnal megsajnálta és vigasztalta, ahogy tudta.

— No ne búsulj, te kis csacsi. Györgyi, halod? Ne búsulj! Majd én vigyázok rád. Én se szeretem az ilyen Bodnár-féle nagyképű lányokat; ha nagyon megerőltetem magam, a második félévben én is bevezek a tiszta jelesek közé. Te sem vagy stréber, én sem, de esetleg megmutatjuk az osztálynak: mit tudnak a «vidékiek». Tulajdonképpen nem haragszom a lányokra, csak arra a két-három titkolódzó, féltékeny, rosszmájú jó tanulóra, aki a gyöngébbeket vezeti és kínozza... A fiúk másképp intézik el az ügyeket; ha bizalmatlanok az egyik gyerekkel szemben, elverik. Te is jól tennéd, ha nem sajnálnál egy-két pofont a Bodnártól...

— Jaj, Terka, nem szégyenled magad? Én békepárti vagyok, még sohasem vertek meg és én sem ütöttem meg senkit, — csak nem bántom a Bodnárt azért, mert nem tetszik neki a gondolkozásom! — szólt a megrökönyödött Györgyi.

De Terka már rá sem hallgatott. Két nagy fiút látott a színházi hirdetőoszlop mellett, amint a filharmonikus hangverseny plakátját olvasták. Nem törődött Györgyi tiltakozásával és az ő hosszú lépteivel egy-kettőre ott volt a fiúk mellett.

— Halló, Béla! Halló, Takács Péter! Hogy kerültök ti ide ilyenkor? Györgyi, ez a bátyám, ez meg régi pajtásunk: Péter, mind a kettő nyolcadikos. Ez meg Ujlaki Györgyi, nagyon kedves leány, eléggé okos és nem affektál, bátran szóba állhattok vele.

Mind a hárman nevettek Terka ceremóniás bemutató szavainak. Aztán kisült, hogy a fiúk is az önképzőkörükben voltak. Láng Béla azt mondta, hogy inkább otthon maradt és zongorázott volna, de egyik társuk híres emberek gyermekkoráról írt dolgozatot, egy-két muzsikusról is szó esett benne; tehát elment.

— Látod? A fiúk mindig valami okos témát választanak; elolvasnak egy pár könyvet és annak az alapján írnak, — de legalább nem érzelgősek, mint mi leányok, — mondta Györgyi.

— Györgyi ugyanis jól megmondta a véleményét egy nyolcadikos leánynak, aki az őszi írt egy szomorú nyavalygó eszmefuttatást; és ebből nagy botrány keletkezett, — mondta büszkén Terka.

— Jól tette! Maga ilyen okos? Mi a kedvenc tantárgya? — kérdezte Láng Béla Györgyitől, aki megmondta, hogy természetrajz és fizika és hogy ő gépészmérnök szeretne lenni, de úgysem lesz az...

Takács Péter ezalatt Terka lelkére beszélt.

— Terka, muszáj valahonnan jegyet szerezniünk Bélának a filharmonikus hangversenyre, neki muszáj azt a híres holland dirigenszt meghallgatnia és látnia. Egészen bolond, nem felel jól kedvenc tantárgyaiból sem, félek, hogy még valami baj lesz az érettségén... Annyira nyugtalanítja őt a pályaválasztás, apátok parancsa, hogy jogra kell majd beiratkoznia. Nekem sem könnyű, de azért orvos leszek, meglátod. Béla csak hallgat... nem tudom, hogyan éri el, hogy muzsikus lehessen...

— Itt vagyok én! — mondta Terka büszkén. — Ne féltsd őt, amíg engem látsz! Holnap meglesz a koncertjegye is; a különóráira is van

— Györgyi, ez a bátyám

már húsz pengőm és lesz több is... Ne féltsd te Bélát! Apánkat is magamra vállalom... Igaz, hogy nem lesz valami művelt hölgy belőlem, a divatos táncokat sem rophatjátok majd velem az érettségi majálison, de azért egy jó falusi csárdást eljárnak majd mi ketten a vizsgátok örömére... Jó, hogy megmondtad, hogy Béla már megint nem figyel az iskolában; majd ma este megmosom a fejét...

— Te vagy a legmulatságosabb leány a világon, Terka! — mondta nevetve Takács Péter.

— Igen? De azért a fodros-bodros, ondulált fejű affektált Ninik és Gogók mégis jobban tetszenek neked a tennispályán és a táncteremben, nem igaz? Te, nyáron, amikor lent voltál nálunk, kiismertem az ízlésedet! Hogy örültél, amikor megjelent a láthatáron a jószágigazgatóék gyönyörű unokahuga, a vöröskarmú Nini, — mit törődtél vele, hogy három négyese volt az évvégi bizonyítványában és olyan buta, mint az éjszaka...? Minden este sírva aludtam el! Ma már tudom, hogy Pesten huszonnyolc fillérért nekem is lehet olyan pirosra manikürözött köröm — és mégsem akarok olyat, mert nevetséges és ízléstelen, — tudod?

— Tudom, — mondta komolyan Takács Péter — és megígérem neked, hogy ha orvos leszek és lesz valami biztos keresetem, leutazom hozzátok és megkérem ezt a laposkörmű kezdet...

— Igérem, hogy kikoszorúzok. Egyelőre szerezd meg a beiratási díjadat és intézd el felvételedet az egyetemre, — mondta Terka. — De azért örülök, hogy megmondtam neked a véleményemet nyári viselkedésedről; már régóta vártam valami kedvező alkalomra... Béla jelenlétében nem be-

szélhet az ember ilyesmiről; ő olyan ideges...
Örülök, hogy Györgyivel vígan beszélget...

— Micsoda különös kis vasgyúró ez a te bárátnőd! Az ember el sem hinné, hogy egy osztályba jártok, te felnőtt hölgy vagy, ő pedig igazi iskolás gyerek, — mondta Takács Péter.

— Én sem vagyok hölgy; és ha ismernéd Györgyit, látnád, hogy épp oly értelmes vagy sokkal értelmesebb, mint a te onduláltfejű eszményképeid — mondta az erélyes leányszó.

— Terka! Itthon vagyok, köszönöm, hogy hazakísért a társaság, — mondta Györgyi és megállt egy szép új bérház előtt. — Szervusz, Terka, viszontlátásra, fiúk.

És Györgyi felment nagybátyja, dr. Ujlaki Viktor orvos, egyetemi tanársegéd lakásába. Ott lakott náluk. Minthogy fiatal nagybátyja és orvosnő nagynénje ilyenkor rendszerint a klinikán dolgoztak: meglepődött, hogy mindkettőjüket otthon érte.

— Jaj, de jó, hogy jössz, Györgyi. Vendégeink lesznek vacsora után, teára, — mondta Ujlakiné Gyergyói Mária doktor. — Segítsz szendvicseket készíteni? Mert a vendégeink többnyire a klinikáról, munkájuk után jönnek ide és még nem vacsoráztak...

Györgyi örömmel ment ki az apró konyhába és nagyon ügyesen látott a dologhoz. Gyakorlata volt az ilyesmiben, mert odahaza kislány kora óta segített ilyenkor anyjának vagy híres-ügyes szakácsnőjüknak. Nagynénje rábizta a munkát és bement a szobákba, hogy mindent előkészítsen a sok vendég fogadására.

— És én is ébren maradhatok, Mária? Ugy-e nem kell lefeküdnöm, amíg itt vannak a

vendégek? Hátha az én szobámra is szükség lesz,
— mondta Györgyi.

— No jó, nem bánom, ébren maradhatsz,
— mondta a nagybátyja, — annál inkább, mert
az egyik kolléganőnk elhozza a kislányát és ne-
ked majd játszani kell vele. Ha álmos a gyerek,
majd a te szobádban lefekteti az édesanyja...
Tudod már a leckédet holnapra?

— Mindent megtanultam, mielőtt elmentem
az Önképzőkörbe, — mondta Györgyi.

— Tyű, de bolond ez a mai nap! — gon-
dolta, amint remekbe díszítette mindenféle jóval
a vajaskenyereket. — Előbb az önképzőköri izga-
lom, most meg a vendégség, — szerencsére hol-
nap történelem az első óra, aztán mértani rajz,
algebrából dolgozatjavítás, torna, hittan: nincs
nehéz napunk... De azért, ha ezzel elkészülök,
jó sok hideg vízzel megmosakszom, hogy ne le-
gyek álmos...

Nem is volt álmos, még éjfélkor sem. Mert
nagyon jól mulatott a «kislánnyal», — aki nem
volt más, mint Kozma Jolán, az ő osztálytársa!
Jolán édesanyja együtt dolgozott délelőttönként a
fogászati rendelésen dr. Gyergyói Máriával és
nagyon megbarátkozott a komoly fiatalasz-
szonnyal; örömmel fogadta el meghívását, de
csak akkor, ha — öreg Zsófi nénijük távollété-
ben — leányát is magával hozhatja. Persze ő
sem tudta, hogy Máriaék unokahúga az ő leá-
nyának osztálytársnője; mindenki nagyot nézett,
amikor a két fiatal leány boldogan csókolózott
össze... (Az iskolában még tíz szót sem be-
széltek egymással ezideig...) Györgyi örült,
hogy ő is «civilben» volt, fehér nyersselyem blúz-
ban; Jolán is «egészen más» volt középkék húzott

ruhájában, mint a csikos uniformisban. Majdnem nagy lányok voltak mindketten, hatodisták.

Féltizkor ott voltak a meghívottak és Györgyi meg Jolán magukra vállalták a vendégek kiszolgálását.

— Látod azt a fiatal doktort, aki a bácsikáddal beszél? — kérdezte Jolán. — Ismered?

— Igen, Igaz Bélának hívják. Viktor bácsival együtt dolgoznak valami munkán, ő készíti a Röntgen-felvételeket, — mondta Györgyi.

— Tudod, hogy ő kinek a rokona? Sohasem találnád ki! Juhász Emminek...

— Juhásznak? Igazad van, ezt sohasem gondoltam volna... Juhász olyan, mintha sem rokona, sem ismerőse nem volna... Ez borzasztó érdekes, — csodálkozott Györgyi.

— Ugy-e? Én is úgy meglepődtem, amikor ez kisült. Tudniillik ő mentette meg az én kis unokatestvéremnek Kozma Veronkának az életét, mert idejében operáltatta meg a vakbelét, amikor tüdőgyulladásra is volt. Akkor, a szanatóriumban mondta meg nekem, hogy Emmi a rokona... Azt hiszem, kölcsönösen nagyon büszkék egymásra... De tudod, Emmi nagyon különös leány, — már kétszer hívtam meg és nem akart eljönni. Magam sem tudom miért. Büszke, mert szegény? Hiszen mi sem vagyunk gazdagok... De a Juhász csak Gábor Évivel, Baja Borissal és Kardos Zsuzsival barátkozik. Igaz, hogy nem is csodálom a tavalyi eset óta, — az szörnyű volt...

— Mi volt a tavalyi eset? — kérdezte izgatottan Györgyi. — Tudod mit? Adjuk be nekik gyorsan a habos gesztenyét, aztán itt kint a konyhában mondd el nekem az egészet...

És amíg a vendégek ettek, ittak, beszélgettek, a két gimnazista leány a konyhaasztalra kö-

nyökölve beszélt meg a múltévi Kaba—Juhász-
eset részleteit. Jolán még beleharapott néha-néha
egy-egy jó szendvicsbe, mert ő már régen túl volt
az ügy izgalmain. De Györgyinek égett az arca,
igazságszeretete fellázadt, gyűlölte Bodnár Már-
tát és Kacsovszky Pannit és osztálytársnőit most
egészen más megvilágításban látta, mint eddig...

— No majd nagyot néz Láng Terka, ha hol-
nap elmondom neki ezt a történetet! És ha ma
véletlenül nem kerülök össze veled, talán az érett-
séigiig sem tudom meg ezt a szörnyűséget! Tu-
dod-e? Nagyon kegyetlen lányok járnak velünk egy
osztályba; hozzám sem volt jó egyik sem és ren-
geteget bögttem, amíg Erzsi néni nem ültette mel-
lém Terkát... Viszont mi ketten semmit se
tudunk az osztály multjáról...

— Mit tudtok az osztály multjáról? — kér-
dezte Ujlaki Viktor, aki Igaz Bélával tiszta po-
harakért jött ki a konyhába. A két fiatal orvos
nagyot nevetett, amikor meglátta a lányokat,
akik «hokkedlin» ülve, az asztalra könyökölve
beszélgettek, mint a fáradt öreg háztartási alkal-
mazottak.

— Nagyon komoly dologról beszélgetünk —
mondta Györgyi. — Jolán elmondta nekem
Juhász Emmi tavalyi esetét, három napig tartó
megszégyenítését, — hiszen az ilyesmitől meg-
őrülhet az ember!

— Miféle esete volt Emminek tavaly? —
kérdezte nagy érdeklődéssel Igaz Béla és barátjá-
val mitsem törődve, zsámolyt húzott az asztal
mellé és leült a lányok közé; felnézett rájuk és
várta a történetet.

Jolán hallgatott. De Györgyi a maga friss
izgalmában drámai hévvel mesélte el, hogy há-
rom napig senkisémm beszélt Emmihez, kérdéseire

senkisésem válaszolt, mert becsületesen, őszintén megmondta Kaba tanárnak, — kérdésére, nem saját akaratából! — hogy igenis, feladta azt az ismétlést ókori történelemből, amelyet az osztály letagadott...

— Érdekes, Emmi ezt nekem sohasem mondta meg, — csodálkozott Igaz Béla.

— Ez körülbelül akkor volt, amikor Veronka operációja, — mondta Jolán. — Aztán rendbe jött a dolog, mert a mi osztályfőnöknőnk nagyon okos, mindent kitalált és Emminek elégtételt adott: rábizta unokahuga tanítását, mert — azt mondta — jellemesebb leányra nem is bízhatta volna...

— Igen, Emmi nagyon derék kislány, — mondta elgondolkozva Igaz Béla, — azt hiszem, jó orvos is lesz belőle...

— Szeretnék vele jóban lenni, — mondta Györgyi. — De velem szemben nagyon hencegnek a régi tiszta jelesek, mert új leány vagyok.

— No majd beszélek Emmivel, hogy ne hencegjen olyan nagyon, — szólott nevetve a fiatal orvos. — De maguk miért nem jönnek be és miért nem esznek abból a finom habos gesztenyéből? Rögtön elárulom magukat a háziasszonyunknak, hogy itt kuksolnak és búsulnak az osztályuk sorsán...

— Ne, ne szóljon semmit, doktor úr! — könyörgött Jolán. — Mi meg akarjuk lepni Mária nénit és elmosogatjuk az edényt, — csak azt várjuk, hogy megmelegedjen az a két fazék víz!

Igaz Béla ránézett a jólöltözött gimnazistahölgyekre. Így szólott:

— Hm... Maguk majdnem olyan helyes lányok, mint az én Emmi húgom...

És bement a felnőttekhez.

IV.

A Zeneakadémia előcsarnoka olyan volt, mint egy hangyaboly. Fiatalok szaladgáltak a nagyterembe, az emeletre, a művészszoza felé, — egy-egy ismert kritikus jöttét jelezték, lesték, hogy a tanárok kikkel beszélnek, — és néha meglátogatták a szereplők hozzátartozóit is. Mert azok, akik nem játszottak, talán még izgatottabbak voltak, mint azok a művészképzős növendékek, akikre ma sor kerül.

— Jé, Baja Boris, te is itt vagy? Játszik valakid? — kérdezte Láng Terka, amikor a ruhában meglátta osztálytársát földig érő, fehér stílruhában egy nagyon szép asszony mellett. Csudálkozott, hogy ez a nagyon komoly, egyszerű leány, aki sohasem szólt egyetlen fölösleges szót sem: így kiöltözködik erre a délutáni hangversenyre, amelyen hozzáértők és hozzájuk tartozók hallgatták meg a jövő legtehetségesebb magyar muzsikusainak játékát.

Boris mosolygott.

— Nem láttad a műsort? Játszom, — mondta nyugodtan. — Mindjárt itt lesznek a lányok is; Juhász Emmi, Gábor Évit és Kardos Zsuzsát meghívtam... Te kinek a kedvéért jöttél el?

— Ma csak mint érdeklődő vagyok itt, —

mondta Terka. — Nagyon örülök, hogy hallani foglak. Az én bátyám a jövő hónapban játszik. Nem ismered? Láng Béla...

— Láng Béla a bátyád? Jaj, ezt nem is sejtettem soha... Mennyit tud az a fiú! A mi tanárunk is azt mondja, hogy ő az igazi művészanyag; olyan intelligens, érzékeny muzsikussal... Édesanyám, úgy-e milyen sokat mesélek otthon Láng Béláról? És most bemutatom Láng Terkát, az osztálytársamat, akiről nem is tudtam, hogy ő a huga...

— Nagyon örülök, hogy megismertelek, kislányom, — mondta Boris gyönyörű édesanyja, — jöjjetek át egyszer hozzánk a bátyáddal...

— Kezitsókolom, — mondta Terka, — de Béla olyan vad és az idén érettségizik és naponta öt órát gyakorol...

— Én is, — mondta Boris. — De én most bemegyek a többiekhez, mert látom már a tanár urat...

Anyja megegyeszer, műértő szemmel végignézett rajta. Terka sohasem hitte volna, hogy a szűkszavú Baja Boris, Juhász Emmi hú társa: muzsikussal... művész...

Övé volt a negyedik szám. Chopin-keringőt játszott. Terka mellé odaült Takács Péter, akinek Béla adott jegyet.

— Tehetséges leány. Érzi, amit játszik, — mondta Péter. — Értelmes?

— Az... Nem tartozik a tiszta jelesek közé, az iskolai értesítő szerint négy kettese volt az év végén, főtantárgyból is. De talán csak azért, mert nem nagyon erőlteti az egyeseket, hiszen nem készül az egyetemre. Hogy tapsolnak neki! Tapsoljunk mi is tovább, hogy negyedszer is kijöhessen...

sen... Kár, hogy senkit sem hívott meg a tanáraink közül...

De aztán mégis meglátta Terka az iskolájuk igazgatóját és Erzsi nénit, az osztályfőnököket, amint Boris édesanyjával beszélgettek... A szünetben ő is végigment a folyosón, a művészszoba felé és beleütközött Juhász Emmibe és kompániájába.

— Szervusztok! — mondta vígan és továbbsietett.

— Halló, Láng, várj! — szólt rá Gábor Évi. — Hová szaladsz? Borissal most úgy sem beszélhetsz, mert ő néhány kollégájával vitatkozik...

— Igen, látom, hogy a bátyám agyonbeszéli... Megszabadítom tőle, — mondta nevetve Terka.

A három leány elképedve nézett utána; látták, hogy csakugyan belekarol abba a fiúba, akinek a véleményére nyilván sokat adott a nap hősnője: Boris...

— Úgy hiszem, ezek az új lányok értékesebbek, mint a mi többi osztálytársunk, — mondta Juhász Emmi. — Arról a kis tömzsi Ujlaki Györgyről sem gondoltuk volna, hogy olyan okos, bátor gyerek. Az orvos-rokonom nagyon dicséri és most Kozma Jolán is mindig hozzá szegődik a szünetben...

— Tudjátok, minek örülök? Annak, hogy ha Bodnár Márta agyonüt valakit: az mindjárt talpra áll és jó sora lesz, — mondta Évi. — Az önképzőköri gyűlés után ráparancsolt barátnőire, hogy Ujlaki Györgyivel éreztessék megvetésüket; erre Kozma Jolán felkarolja az új gyereket, te is beszélgetsz vele, Emmi, — pedig rólad ugyancsak azt híresztelik, hogy nagyon henegegsz...

— Sok okom van a henegeésre, — mondta

elkeseredetten Emmi. — Azt hiszem, nincs az egész iskolában még egy olyan kopott veréb, mint én. Éppen csak annyit keresek, amennyibe a megélhetésem kerül; most már hazulról semmitsem küldhetnek, apám fizetéséből megint lefaragtak valamit és a testvéreim is sokba kerülnek. Azt hiszem, a télikabát-problémát sehogyan sem fogom megoldani...

— Neked is télikabát-problémád van? Nekem is, — mondta Terka, aki most jött vissza hozzájuk. — De én valami nagyarányú diplomáciai cselekedetre készülök, — akarod, hogy belevonjalak? Úgy látom, te jóval soványabb vagy, mint én...

— Az igaz, hogy Emmi soványabb, de Emmi nem hord uraságoktól levetett kabátot, — mondta Zsuzsi és belepirult felháborodásába. Tudta, hogy Emmi milyen érzékeny és önérzetes, — attól félt, hogy az új leány megbántja...

— Jaj, de előkelő vagy! — nevetett Láng Terka. — Ne féltsd te Emmi tőlem... Éppen olyan vagyok én is, mint Évi vagy te és még sohasem sértettem meg senkit se életemben! Arról van szó, hogy szeretném eladni a tavalyi sötétkék kabátomat, mert magyarul mondva: kihíztam... Hazulról kaptam nyolcvan pengőt, hogy rendeljek magamnak újat. No igen, de ebből a pénzből én a bátyám koncertlátogatását és kottavásárlását akarom biztosítani, ami legalább negyven pengő... Ötvenért már kapok egy egész jó, új sötétkék kabátot; igaz, hogy nem a családi szabó varrja, hanem áruházban veszem. Ha tehát Emmi tíz pengőért megvenné az én kabátomat, ő is jól járna, meg én is... Szégyennek ez nem szégyen, mert a mi családjunkban mindig össze-

vissza vásárolták a gyerekholmit és nekem csak mostanában volt rámszabott, új kabátom...

— Terka, én nagyon-nagyon hálás volnék, ha megvehetném a régi kabátodat, — mondta boldogan Emmi. — Még huszonöt pengőt is örömmel megadnék érte, — annyi pénzem van erre a célra összegyűjtve: de mit kap az ember ennyiért...

— Majd meg tetszik látni, nagysád, hogy meg lesz elégedve, — mondta Terka, akin most már jól mulattak a lányok. — Ha tizenötöt tetszik fizetni, sapkát és barna prémgallért is adok hozzá...

No de csöngettek, a lányok visszamentek a nagy terembe; most már hívták Terkát is, hogy üljön melléjük, mert olyan mulatságos volt, — de ő tréfásan kijelentette, hogy fiú mellett ül és hogy egy okos fiú még mindig többet ér, mint három okos leány. Aztán szaladt a bátyjához, akire nagyon büszke volt.

— Miért nem mondtad eddig nekem, hogy együtt jársz Baja Borissal? — kérdezte Láng Béla a hugától este, a vacsoránál.

— Nem tudtam, hogy érdekelnek az osztálytársnőim, — mondta Terka. — Otthon sohasem szeretted azokat a leányokat, akikkel barátkoztam. Igaz, hogy magam sem szerettem valamennyiüket és csak Róza néni parancsára voltak barátnőim...

— De Baja Boris egészen más... Nagyszerű muzsikus...

— Jegyezd meg magadnak, Teruskám: minden fiatalember talál egy lányt, aki jobb, okosabb, szebb, mint a többi, — mondta nevetve a jókedélyű Falus néni, — távoli rokonuk, akinél a két testvér lakott.

— Nem lányokon jár az én eszem, Laura néni, — mondta Béla, kezével legyintve, — Baja Borisban is csak a megértő, komoly kollégámat látom... Engem csak a muzsika érdekel. És fáj, hogy édesapám mindenáron jogászt akar belőlem nevelni. Én pedig nem vagyok ügyvédnek való, irtózom, ha csak gondolok is a bíróságra, törvényre... És apám ezt nem akarja megérteni... Azt már belátja, hogy mi ketten, Terkával, nem élhetünk meg a birtok jövedelméből. Ha édesanyánk élne, ő pártomat fogná, — de így senki sem tudja apát meggyőzni arról, hogy én nem ügyvédnek való vagyok...

— Bízd csak rám, — mondta erélyesen Terka, — karácsonyig apa beleegyezik abba, hogy belőled zongoraművész legyen... Addig mindent elintézek. Belőled muzsikus lesz, belőlem pedig gazdász. Azt már tudom, amit a mi otthoni kertészeink tudnak. Érettségi után pedig elszerződöm egy évre valami jól vezetett modern gazdaságba munkásnőnek...

— De Teruskám, munkásnőtől nehéz munkát kívánnak, az nem neked való! — tiltakozott Laura nénijük. — Te urilányka vagy, kedves...

— Nagyon erős vagyok én, engem ne tessék féltetni, Laura néni! És kisgyerek korom óta mindig elértem azt, amit nagyon akartam! — mondta Terka. — Ha az embernek nincs édesanyja vagy nevelőanyja, akkor neki magának kell felkészülnie az életre. Apa Róza nénire hallgat, aki bizony kicsit nagyon is régimódi gondolkodású; azt hiszi, hogy ha zongorázatok és jól-rosszul csevegek franciául, érettségi után bálózok és néhány szép ruhát kapok budapesti szalonokból: akkor huszonegyéves koromban férjhezmegyek. De ma már nem olyan világ van, mint ötven év előtt,

amikor Róza néni húsz esztendős volt! Nem mondom, én is férjhez akarok menni. De akkor dolgoznom kell, hogy megélhessünk, — ma már nincsenek gazdag földbirtokosék, — ma épp úgy kell dolgozniok, mint a mult századbeli gazdasszonyoknak!

— Úgy beszél ez a leány, mint valami védőügyvéd! — mondta Laura néni. — Megmondom apádnak, hogy téged irasson be jogra Béla helyett...

— Szívesen lennék jogász, — mondta tárgyilagosan Terka — de ott az a birtok, azt rendbe kell hozni. Százhusz hold apa tulajdona, de az is épp olyan régmódi kezelésben részesül, mint az ötszáz holdas bérlet. Arra gondolok, hogyha lejár hét év mulva a bérleti szerződés, nekünk a százhusz holdból kell megélnünk és meg is fogunk élni! Meg tetszik látni, Laura néni!

— Kár, hogy nem belőled lett fiú és Bélából leány, — mondta halkán Falusné, amikor Béla a zongorához ült, Terka pedig leszedte az asztalt.

— Nem baj, szívesen vagyok leány, — mondta Terka — ha az ember nem affektál és nem ijed meg az élet nehézségeitől: akkor szépen boldogul leány-létére is, Laura néni...

Aztán leült az asztal mellé könyveivel, írásaival és míg testvérbátyja Schumann Kreisleriana-ját gyakorolta: ő számolt és újra számolt, hogy a hazulról kapott pénz mindkettőjük javára hogyan ossza be legjobban.

V.

Ujlaki Györgyi előszedte az ennivalóját a tizenegyórás szünetben és indult ki a folyosóra amikor Sárosi Juci elébe állt.

— Te, Ujlaki, sajnálom, hogy nem voltam ott az Önképzőkörben, amikor te beszéltél. Hallom, hogy milyen bátor voltál. Szeretem a bátor embereket.

— Nincs modorom, — mondta nevetve Györgyi, akinek, hiába, jól esett a dicséret, — néhányan még ma is éreztették velem, hogy szégyent hoztam az osztályra. Pedig jó a lelkiismeretem...

— Perszel Ne törődj azokkal a nagyképűekkel! Mondd, te vidéki vagy? — kérdezte Juci.

— Igen, — mondta Györgyi, kicsit elcsodálkozva Juci érdeklődésén. Eddig sohasem beszélt vele.

— Györgyi, jössz? — hívta az ajtóból Láng Terka és Kozma Jolán, akikkel most új kompániát alakított...

— Azonnal, — mondta Györgyi; Juci még mindig szóval tartotta és ő nem akart udvariatlan lenni vele szemben.

— A te édesapád gyáros, úgy-e? Az én apám részvénytársasági igazgató volt még tavaly is és mi igazán nagy lábon éltünk. Évente négy fogadónapom volt és a fél osztályt meghívtam. Sajnos téged már nem hívhatlak meg. Az édesapám vállalata megszűnt és ő most önállósította magát, anyám pedig unokanővérével ruhaszalon-t nyitott. Ezért többen lenéznek engem az osztályban, például a Kacsovszky...

— Ne törődj velük! Aki olyan buta, hogy nem becsüli a munkát, azzal nem is érdemes szóba állni, — mondta a felháborodott Györgyi. — Az én szüleim nagyon sokat dolgoznak, apám mérnök és gyárat igazgat, anyám rajzol a gyárban és mostanáig tanított engem: nálunk mindenki késő estig végzi a munkáját. Ha leérettségiztem és valami szakképzettséget szereztem: én is bejutok a gyárba...

— Miféle gyár az? — kérdezte mosolyogva a ravasz Juci.

— Szövőipari üzem, — mondta Györgyi gyorsan, — de ne haragudj kérlek, megyek ki a folyosóra a többiekhez...

— Csak még valamit szeretnék tőled megkérdezni, — kérlelte Juci az új leányt. — Arról van szó, talán te is hallottad, hogy mai napság az érettségizett fiúk nem jutnak munkához. Van a bátyámnak egy jó barátja, együtt jártak gimnáziumba, nagyon kedves fiú, Gyimesi Györgynek hívják. A múlt évben majdnem ő lett a hockey-bajnok, de érettségi előtt nem trenírozhatott eleget... Ő is az egyetemre készült, mint a bátyám, — de hiszen tudod, milyenek ma a viszonyok, — szegény fiú nem kaphat pénzt hazulról, kereskedelmi tanfolyamot végzett és szeretne elhelyezkedni... Azt hiszem, a ti gyárotokban

most keresnek valakit irodai munkára. Gyimesi Gyurka is pályázik az állásra, — mondd, nem kérhetnéd meg az édesapádat, hogy őt alkalmazza?

Györgyi elmosolyodott. Ezért volt olyan kedves hozzá Sárosi Juci! Eleinte nem tudta, miért beszél vele olyan őszinte, baráti hangon... Mindenesetre szép tőle, hogy más érdekében megálázkodik és kér...

— Ma este írok a szüleimnek, — mondta — és majd megemlítem a bátyád barátját is. Az édesapám nagyon jó ember, de szereti a pontos, jó munkát és mástól is azt kívánja. Nem tehetek egyebet, megkérem, hogy olvassa el figyelmesen Gyimesi úr folyamodványát...

— Köszönöm, drága Györgyi, hálásan köszönöm, — nem ígérhetek neked semmit sem, — azelőtt olyan jól mulattak nálam a lányok, de most még csak meg sem hívhatlak. Minden szobában dolgoznak és megrendelőket fogadnak nálunk...

— De Sárosi, kérlek, én nem várok meghívást, — sőt: még soha életemben nem voltam olyan úgynevezett leány-zsúron, — nálunk ott-hon névnap-i uzsonnákat rendeznek a nagylányok, de én még azokra se mentem el, mert közismert vad gyerek voltam... És most gyere ki a folyosóra, mert elmúlik a leghosszabb tízpercünk...

Györgyi belekarolt Sárosi Juci karjába, — mert megérezte, hogy most nagyon izgatott, nagyon magányos és ezért nem tágit mellőle... No persze: Kacsovszky Panni, Rákos Lili és kompániájuk többi tagja — Juci régi társasága — ott állt az ablak mellett. Feléjük néztek, összesúgtak... Juci tudni vélte, hogy mit beszélnek róla

és ezért menekült az új leányhoz. Györgyi pedig vitte őt magával a saját barátnőihez, Láng Terkához, Kozma Jolánhoz, akik nem kérdezték: miért választotta társaságául a fölületes, léha Sárosi Jucit? Bizonyára tudja, miért karol a karjába, mintha védelmezné...

Már egy csoportba verődve sétáltak mind a négyen, amikor látták, hogy nagy izgalom lett úrrá a folyosón, a lányok tódultak be az osztályba Bodnár Márta után, aki papirlapot lobogtatott a kezében. A felügyelő tanárnő a hosszú folyosó másik végén a második és negyedikesekkel foglalkozott és így nem látta, mi történik a hatodikban...

Bodnár Márta a dobogón állt és valódi vagy jól megjátszott felháborodással beszédet intézett a lányokhoz:

— Ide hallgassatok! Valaki — nem mondom meg, hogy kicsoda — ezt a fehér gépirásos lapot találta a földön. Ez a leggonoszabb, legkegyetlenebb kigúnyolása a VI. b)-nek. Mindegyikünk neve mellé odaírták valakik a véleményüket. Hogy az általuk használt hangnemet megismerjétek, felolvassom, hogy mit írnak rólam: «Bodnár Márta: *éleseszü, irigy, önző; hatalmi vágyának minden barátnőjét feláldozza*». Lehet rólam ilyet mondani? Ennek eldöntését az osztályra bízom... Halljuk például, hogy mit mondanak Sárosi Juciról? «*Pillangó, felületes, léha — fiúkon és szórakozáson jár az esze, nem közénk való.*» Halljuk tovább: «*Kacsovszky Panni: buta, felfuvalkodott, rosszindulatú; kár hogy elveszi valami komoly leány helyét*». Olvassam tovább?

— Nem! Igen! Nem! — kiáltozták a lányok. Sokan mulattak a szigorú és talán igazságos, de

kegyetlen bírálaton; valamennyien félték, hogy Márta a róluk szóló véleményét is felolvassa...

Gábor Évi sápadtan súgta Juhász Emmi fülébe:

— A mi cédulánk! Zsuzsi elvesztette. Ha észreveszik, hogy mi négyen hiányzunk a névsorból, rögtön lelepleznek. Mit tegyünk?

— Nem tudom, — mondta Emmi és ő is kétségbeesetten, megtörtén támaszkodott az ajtónak. Nagyon röstellte a dolgot... Megfogadta, hogy soha többé nem játszik mások érzékenysévével, hiúságával. Minek bántják egymást? Igaz, ő azt hitte, hogy ott rögtön megsemmisítik az ívet... Tulajdonképpen az írógép vonzotta őket, amelyen felváltva írták ezt a sok bolondságot... A legnyugtalanabb azonban Kardos Zsuzsi volt, aki tudta, hogy nemcsak az osztállyal, hanem három jó barátnőjével szemben is rosszul viselkedett, — hiszen az ő gondatlansága okozta, hogy a gépelt bírálat latin könyvébe és onnan — titokzatos módon — a földre került...

Egyikük sem vette észre nagy izgalomban, hogy Baja Boris eltűnt.

És még mindig nem csöngettek. Néha olyan rövid ez a tizenegyórás szünet, — ma pedig kibírhatatlanul hosszú.

Bodnár Márta még mindig olvasta a jelzőkkel ékes névsort. Voltak, akik elgondolkoztak az ismeretlen szerző bírálatán; mintha néha igazat mondana. És voltak, akik megelégtették a dolgot.

— Hagyd abba! Nem vagyunk kíváncsiak a többi megjegyzésre! Mindezt mi magunk is tudjuk, — kiáltoztak Márta felé.

— Igen? Ti is tudjátok? — kérdezte gúnyosan Márta. — Gyönyörű! Én pedig azt mondom:

ki kell nyomoznunk azt, aki ezt írta rólunk! Mert aki így gondolkozik, az az osztály ellensége...

Márta még tovább szónokolt volna, — de észrevette, hogy senkisé nem néz az ő villámokat szóró szemébe, hanem valamennyien az ajtó felé tekintenek, felugrának helyükről.

Erzsi néni, az osztályfőnökük állt ott. Most bejött az osztályba, felment a dobogóra, amelyről ijedten somfordált le Bodnár Márta.

— Kérem, nem talált maguk közül valaki itt az osztályban egy ívet, amelyre a nevük és némely megjegyzés volt gépirással írva? Ha valamelyikük megtalálta volna, arra kérem, adja ide nekem! — mondta Erzsi néni az ő ismert erélyes kedvességével.

A lányok egymásra néztek. Ezt nem várták volna... Úglátszik: tanár vagy tanárnő vesztette el az ívet, — meglehet, hogy ilyen vélemény alakult ki a tanári karban az osztályról és talán sokszorosították ezt a kritikus lapot...?

Eltelt egy perc; senkisé jelentkezett. Erzsi néni nyugodtan állt a dobogón és szokása szerint sorba nézett a lányok szemébe. Tudták róla, hogy jól lát... És innen is, onnan is elhangzott Márta felé az üzenet:

— Add oda! Vidd ki! Add oda!

Csöngettek. Néhány kintrekedt leány, köztük Baja Boris is, most jöttek be az osztályba... Erzsi néni feléjük fordulva megismételte szavait.

És a földön, két padsor között, ott feküdt egy fehér papíros.

Kozma Jolán felugrott.

— Erzsi néni kérem, ott látok a földön valami fehér papírost. Vigyem ki?

— Kérem, — mondta Erzsi néni. És amikor

Jolán átadta neki, pillanatig belenézett, — mint ha elmosolyodott volna! — és aztán azt mondta:

— Igen, ezt kerestem. Köszönöm.

Az ívet beletette osztálykönyvébe és kiment az osztályból.

Most zúgott ám csak a terem, ez a megbolygatott méhkas!

— Bodnár Márta gyáva! Miért nem adtad oda? Bátran odaadhattad volna, hiszen találad! Rémes, hogy ez a tanárok véleménye rólunk! Valószínűleg hivatalból készítik el a jellemrajzunkat és minden tanár és tanárnő kap ilyen másolatot... Jaj de sajnálom, hogy a magamét nem hallottam! Mártával ugyancsak szigorúan bántak el; de igaz is, a Bodnár nagyon önző, ragyogni akar, most sem merete bevallani, hogy nála az ív; félt, hogy árt vele a bizonyítványának... Milyen óránk is volt ma, ki vesztette el?

Ha Schröder tanár be nem jött volna német órára, akkor délig is zúgtak, kiabáltak volna a lányok a nap nagy eseményéről. A következő szünetig valahogy mégis csak megnyugodtak és már csak Bodnár Márta töprengett az eseten, — no meg a négy érdekelt. Emmi halkán figyelmeztette őket, hogy ne igen beszéljenek a dologról; mire Gábor Évi meghívta délutánra a társaságot magához. Mert meg kellett ezt tárgyalniok.

Márta sehogyan sem értette: miért vall kudarcot mostanában minden ténykedésével? Bármihez kezd, megszégyenülés a vége... Észre kellett vennie azt is, hogy nincs már egyetlen valamirevaló barátnője sem... Az összes jó tanulók elhúzódtak tőle; inkább barátkoznak az új leányokkal, mint vele. Már csak a jó feleleteinek köszönheti, hogy van becsülete az osztályban. De a szünetben nincs kompániája, hiszen Sárosi

Juci is elpártolt tőle, — pedig, ha igaz az, amit Kacsovszky Panni mesél: hogy Juciék elszegényedtek és ruhavarrásból «tengetik életüket», — akkor Jucinak nincs hencegésre oka. De még ő is Ujlaki Györgyihez szegődik, — ki tudja, miért? — és neki meg kell elégednie Rákos Lili, Selmei és Kacsovszky pletyka-triójával... A mai eset sem lesz nagy hasznára a leányok szemében. Gyáva volt, félt, hogy magára haragitja Erzsi nénit, ha bevallja, hogy az ív nála van és ő felolvasta tartalmát. Nem hitte volna, hogy tanár vesztette el, hiszen nem ott találta meg, ahová utólag dobta, — hanem a padok között, a földön volt és ő azt hitte: valamelyik leány holmijából esett oda... Ki babonázta meg őt, hogy mindig pórul jár?

Bodnár Márta elhatározta, hogy rendet teremt a maga életében.

VI.

Gábor Évi, alighogy hazaért, megteritette az asztalt, aztán letörülte az ilyenkor mindig poros zongorát és végül megtárgyalta mindenek szakácsnőjükkal a vacsorát és a másnapi ebédet. Amióta Hédi, a nővére, lemondott érdekében az egyetemről és szülői orvosi műszerüzemének gyógyfűző-osztályán dolgozott: azóta Évi tisztelettel és hálával nézett fel rá! Minden háziunkát és beosztást magára vállalt, hogy anyját és testvérét megkímélje. Délután bevásárolt másnapra és csak azután ült neki a tanulnivalónak. Jeles tanuló volt Évi, amióta tudta, hogy egyetemet végezhet. Most már neki kell arra törekednie, hogy fel is vegyék bölcsészhallgatónak. Tanárnő lesz és ha sokáig kell várnia kinevezésére: írónő lesz, vagy szociális munkát végez addig...

Ha Kőrös Feri, az unokabátyja, feljött hozzájuk: rögtön a pepitairka után érdeklődött. Évinek jól esett, hogy a művelt, okos tanárjelölt Feri, aki olyan sok ismert, fiatal íróval barátkozott: megbecsüli az ő feljegyzéseit. Feri azelőtt csak Hédivel törődött; Évi azt hitte, hogy szerel-

mes Hédibe. Azonban, amióta az ő pepita irkáját átnézte, mindig vele beszélgetett; tanárai, terveit, írásai iránt érdeklődött. Tudta, hogy Hédi Kartács Győző harmadéves joghallgató titkos menyasszonya. Ha Győző úr elkészül és valami jó kis álláshoz jut: meglesz az esküvő. Hédi tovább is szülei üzemében marad, fizetést és később nyereségrészesedést kap. Évi nagyon csodálta, hogy milyen nagy érdeklődést, gyakorlati érzéket tanusított az ő szép nővére, szülei munkája iránt. Persze, mert férjhez akar menni, — tudja, milyen nehezen boldogul az ember — és most már nemcsak szórakozáson, új ruhán jár az esze.

Évi most már nagyon ritkán írt a pepita-füzetbe. «Kutyanyelvekre» írt, mert néha szerkesztőségeknek is küldött kéziratot... Maga is megijedt, amikor levelét már beledobta a levélszekrénybe. De muszáj volt azt a novellát elküldenie... Hátha megtetszik valakinek az ő mondanivalója és a stílusa, hiszen olyan őszintén mondja meg a dolgokat! És ő egyelőre úgy tudta, hogy az őszinteség a legfőbb írói érték... Leste a szerkesztői üzeneteket, de ritkán találta meg a választ, azt a többnyire biztató mondatot, amely az ő beküldött kéziratára vonatkozott. *«Ez még nem üti meg a mértékünket, de hisszük, hogy a novella szerzőjétől közölhető írásokat kapunk — később, ha sokat olvasott.»* Az ilyen üzeneten sokáig elrágódott Évi, azonban a legtöbbször meg sem látta, elmulasztotta a megfelelő időpontot, mert valami iskolai esemény mindennél jobban izgatta; vagy az történt, hogy szülei reggel elvitték az ujságokat és délben sem hozták haza. De senki sem sejtette, hogy Évi zsebpénzét bélyegekre és hosszú, keskeny kéziratborítékokra

költötte. Újabban annak az irodalmi hetilapnak küldte legsikerültebb munkáit, amelyet édesanyja évek óta járatott és amelyet Hédi is türelmetlenül várt szombatoként. A lap szerkesztősege néhány hét előtt novellapályázatot hirdetett, — és Évi is elküldte a maga pályaművét, jeligés levél kíséretében. A levél pecsételése nagyon felizgatta, — nem talált pecsétnyomót, gyűszűt használt és azon nincs betű, egyéni jelzés... No, de talán csak más gondjuk van a szerkesztőknek, mint hogy killessék a pályázók titkait...

Persze, senki sem tudott a családban Évi pályaművéről. Még Kőrös Ferinek sem szólt róla, — minek is szóljon, hátha mégsem ő nyeri meg a díjat és akkor azt mondhatná Feri, hogy neki nagyzási hóbortja van...

Rajta kívül csak Juhász Emmi tudott a pályázatról, — de hát Emmi a legbecsületesebb leány a világon. Milyen jó lesz délután, ha megbeszélheti vele és Borissal meg Zsuzsival a délelőtti szenzációt, az elveszett ívet és Erzsi néni nagyszerű segítségét... Édesanyja is megörült, amikor délben meghallotta, hogy kisebbik leányának vendégei lesznek délután és még a szakácsnéjuknak is lelkére kötötte, hogy finom, bőséges uzsonnát készítsen számukra. De Évi tiltakozott a pazarlás ellen, már csak azért is, mert tudta, hogy Emmi is összehívja legközelebb a kompániát... Jó példával akart előljárni: tanulják meg a barátnői, hogy teához, szardellavajaskenyérhez és almához is lehet vendéget hívni... Hanem azért nagyon szépen megterített és Hédi ciklamenjével díszítette az asztalt,

Most aztán gyorsan megtanulta másnapi leckéit és mire minden dolgával elkészült: megérkezett első vendége, Kardos Zsuzsi.

Szépen megterített és Hédi ciklamenjével díszítette az asztalt.

— Mit szólsz a mai délelőttöz? — kérdezte Zsuzsi, alighogy bent volt a szobában. — Tudod, azt hittem, rögtön elájulok, amikor Bodnár kezében megláttam az ívünket! Már előre láttam a botrányt, ketteseinket magaviseletből, — a ti szemrehányásaitokat is elképzeltem, a sírást, hogy te meg Emmi nem járhattok az egyetemre... Rémes volt... És még most sem értem, Erzsi néni hogyan siethetett segítségünkre...

— Erzsi néni olyan volt, mint a Deus ex machina a klasszikus ókori drámákban, — mondta nevetve Juhász Emmi, aki most lépett be a szobába. — Szervusztok. Csak tudnám, kinek volt közülünk annyi esze, hogy leszaladt a tanáriba és bevallotta viselt dolgainkat Erzsi néni-nek? Úgy meg voltam zavarodva, hogy igazán nem emlékszem, ki tűnt el közülünk a tíz percben...

— Most már tudom! — mondta Évi, — Boris volt, mert ő hirtelen ott hagyott bennünket és már csak Erzsi néni után sompolygott be az osztályba! Boris volt és ha eljön, fogadjuk méltóképpen. Ő mentett meg bennünket a szégyentől. Nem tudom, hogy meggyötört volna bennünket Bodnár Márta az év végéig, ha kívül a dolog, — ellenünk uszította volna az osztályt...

— És talán igaza lett volna, — mondta elgondolkozva Emmi, — mert nagyon kegyetlenül bántunk el a gyerekekkel azon az íven... Úgy szégyelem magam, ha eszembe jut, hogy az az ív most Erzsi néninél van és talán a férjével, Kaba tanár úrral együtt tanulmányozzák. Remélem, Erzsi néni nem mutatja meg a többi tanárnak...

— Azt szégyelem, hogy mi négyen nem vagyunk rajta az íven, — mondta Évi, — mert ha

magunkat is igazságosan megbíráltuk volna, mindjárt más képe volna a dolognak...

Csöngettek, a lányok kirohantak az előszobába és üdvívalgással fogadták Borist.

— Éljen! Éljen a nap hősnője, a mi mentőnk, a gyorseszű Boris! — ezt kiáltozták és örömmel, szeretettel tuszkolták be a szobába.

— Jó, jó, gyerekek, — egyikünknek meg kellett ezt tennie, azért rohantam le a tanáriba, — mondta nevetve. — Borzasztóan piros vagy sápadt lehettem, mert Erzsi néni megrémült, amikor meglátott. Leültetett és halkan elmondtam neki a dolgot, hogy a mi írógépünk csábított bennünket névsorírásra és így estünk bele ebbe a hencegő kritizálásba, amit most már nagyon sajnállok... Erzsi néni megértette a dolgot és rögtön velem jött... Úgy-e szerencsésen megúsztuk a dolgot, — most már azt hiszik a lányok, hogy valamelyik tanár vesztette el az ívet... Jaj, de szép ez a ciklamen!

— Úgy-e szép? A nagytestvéremé, Hédié. De tudjátok-e, mit kell tennünk? Most jutott eszembe, — mondta Évi. — Irjuk meg egy kis papíron a mi kritikánkat is és küldjük el szó nélkül Erzsi néninek.

— Igazad van, ezt meg kell tennünk, — mondta elgondolkozva Emmi. — És mindenki maga írja meg, saját írásával, hogy mik a hibái, mivel árt a többieknek...

— Jó, ezt megtehetjük, — de Évi, gratulálok! El is felejtettem a nagy izgalomban, pedig útközben folyton erre gondoltam és büszke voltam rád, — lelkendezett a mindig hívős Boris.

Évi csodálkozva nézett rá.

— Gratulálsz... De mihez?

— Ahhoz, hogy megjelent a novellád «Mária megszólal...» a mi leány-ujszágunkban! Azt írták, hogy te a felnőttek lapjának küldted, a novella-pályázatra, — de inkább idevaló tehetséges, megható szép írás... Ott a neved is: Gábor Éva... Talán még pénzt is kapsz érte, — mondta Boris.

— Jaj, gyerekek... No mit szóltok... Ne ölelgessetek, mert megfulladok... Jaj, hol kaphatnék egy számot...

— Elhoztam a magamét, — tessék; tudtam, hogy neked nem jár az én lapom, — mondta Boris.

Nekiestek a leányok a füzetnek... Égő arccal olvasták Évi írását.

— Nagyon becsületes, rendes írás, — mondotta Emmi.

— Csakhogy tetszik nektek, — felelte a boldog Évi. — De most írjuk meg Erzsi néni számára saját magunk bírálatát. Mert azt a «második fehér ívet» még ma el kell küldenünk Erzsi néninek...

Tessék, levélpapír... Írjunk.

Írtak. Ezt írták önmagukról:

Boja Boris. Gögös, kellemetlen leány, aki csak muzsikálni szeret; bizalmatlan, népszerűtlen az osztályban.

Kardos Zsuzsi. Közepes tanuló, aki mindig a tehetségesekhez húzódik, hanyag, kapkodó, barátnőire féltékeny.

Juhász Emma. Bizalmatlan, elkeseredett, fél a jövőtől, gyűlöli a kicsinyes embereket, hangulatai rabja, kiszámíthatatlan, kellemetlen modorú.

Gábor Éva. Szeszélyes, megbízhatatlan, nagyzási hóbortja, hogy író nő lesz; érzékeny, minduntalan megsértődik, de szeret gúnyolódni...

— Azt hiszem, mindenki eléggé szigorú volt önmagához. Azt ajánlom, hogy ne is változtassunk a szövegen, — mondta Emmi. — Erzsini így legalább meglátja, hogy önmagunk felől sem vagyunk valami jó véleménnyel.

Mindenki saját írásával írta a levélpapírra kritikáját, — aztán borítékba tették, Erzsini nének címezték az iskolába levelüket, amelyet Boris vitt magával, hogy postára adja. Másnap reggel a tanáriban megkapja Kaba Gézáne Nagy Erzsébet tanárnő négy bűnbánó tanítványa vádiratát saját maguk ellen.

— Örülök, hogy ezt elintéztük, — mondta Emmi, — köszönöm, hogy meghívtál hozzátok. Az iskolában nem jutott volna eszünkbe ilyen jó megoldás.

Amikor elmentek a vendégei, Évi ledobta magát a díványra. Kisgyerek kora óta az volt a szokása, hogyha valami nagyon izgatta, az ebédlődívány bordóhársony párnájába sirta bele bánatát, addig, amíg el nem aludt. Aztán hazajöttek szülei, édesanyja felébresztette, Évi beszaladt vele a hálószobába, gyorsan elmondta a titkot és — minden rendben volt. Igaz, hogy most öröm érte, de Évi mégis a díványpárnával közölte elsőnek az ő titkát.

Amikor hazajöttek szülei és Hédi, Évi mélyen aludt. Akkor ébredt fel, amikor már behozták a vacsorát és összeütdötek az evőeszközök. Megdörzsölte a szemét és hirtelen eszébe jutott a délután nagy szenzációja. Felugrott, anyjához rohant, átölelte és azt kiabálta:

— Anyu, megjelent a novellám!

Azután apjához rohant: «Édesapám, megjelent a novellám!»

És végre Hédi következett: «Hédi, megjelent a novellám!»

Azzal leült a helyére és várta a kérdéseket, élvezte a meglepetést és amikor mindezek tetejébe Kőrös Ferenc tanárjelölt úr is bejött az ajtón: Gábor Évi, hatodik gimnazista volt a legboldogabb írónője Magyarországnak.

VII.

— No szervusz, gyerek, itt vagyok, — mondta kint a Keleti-pályaudvaron Láng Gábor úr, miután megölelte, megcsókolta Terka lányát. Középtermetű, szélesvállú gazdaember volt, egészséges, piros arcú, — okos, nevető barna szemét a leánya tőle örökölte.

— Kezét csókolom, édesapám. Örülök, hogy sikerült felcsalnom Pestre, — mondta boldogan Terka.

— Hiszen olyan titokzatos, ravasz leveleket irkáltál, hogy nem tudtam ellenállni! Hogy biztosan jöjjek, mert nagy meglepetés vár! Hogy fekete öltönyt, fehér inget hozzak magammal. Hogy majd szállodába menjek lakni, mert a Béla gyereknek nem szabad megtudnia, hogy itt vagyok... Mit komédiázol velem, te kis boszorkány, mi? No de nem bánom, hogy feljöttem, legalább látlak, bogaram. Eléggé piros vagy Pesthez képest. Jó kosztot ad a Laura nénétek, remélem! Hoztam egy kis hazait, a nagy disznóölést elhalasztottam jövő hétre emiatt a pesti utazás miatt... De te, innék valahol egy jó kávé. nagyon összerázott ez a vonat. Gyerünk be ide a restibe...

— Nem bánom, édesapám, de sokáig itt nem vesztegelhetünk, mert apának a szállodában át kell öltöznie, aztán rögtön indulunk, — mondta Terka és bizony kicsit remegett a hangja.

— Indulunk? Hová? Csak nem az esküvődre valami indus herceggel? Nagyon titokzatos vagy, te gyerek! És micsoda hosszú ruhád van, csak most látom! Ilyet viselnek Pesten az ilyen csitrik, iskolások?

— Dehogy, édesapám, de ez a díszruhám. Különbén mindig a matrózt viselem, épp úgy, mint amikor a fiúgimnáziumba jártam. Szép a télikabátom is, úgy-e?

— Szép. Azt mondta a nagynénéd, hogy muszáj újat kapnod, mert kinőtted a másikat. Aztán véletlenül jó áron adtam el a csemegezőlőt meg az almát, gondoltam: hadd örüljön Terka, ha már Bélában nem telik valami nagy örööm... Jobb szeretném, ha te volnál a fiú, ő meg a leány, azzal az örökös klimperozásával.

Terka erre egyetlen szót sem szólt. Apja kávéét ivott, tőle is kérdezte: mit akar, cukrászsüteményt hozatott neki, hogy válogasson belőle. De Terka olyan izgatott volt, hogy még a legszebb csokoládés mignonnak is ellenállt. Most, hogy itt ült mellette az édesapja...

Az átöltözködés sem ment valami símán. Szerencsére Terka előrelátó volt, emlékezett az otthoni tragédiákra és hozott magával inggombot, kézelógombot és így valahogy elkészültek és elindultak...

— Csak tudnám, hová megyünk? Színházba? Szívesen mennék színházba, valami mulatságos darabot megnéznék, nem bánám... Szegény jó anyátok mindig az Operába akart menni, ha Budapesten voltunk, kár, hogy szegénykém nem

Kezét csókolom, édesapám.

érte meg a rádiót, hogy élvezte volna azt a sok muzsikát... Milyen ragyogó szép ez a Körút! Nem is a Nemzetibe megyünk? Ejnye, te leány, mit akarsz tőlem, hová vezetsz...

Terka rémülten vette észre, hogy édesapja már nyugtalan, haragszik... Hízelt neki, mesélt az iskolájáról, tanárait jellemezte, amíg végül oda nem értek a Zeneakadémiához. Kisült, hogy Láng Gábor földbirtokos még sohasem volt ebben az épületben, amely szemmeláthatólag nagyon tetszett neki. Hát még a nagyterem! És a rengeteg ember, aki mind ott tolongott a ruhatárban, az előcsarnokban, a bejárat előtt!

— Miféle hangverseny lesz itt, hogy ennyien kíváncsiak rá? — kérdezte Láng Gábor. — Te már megváltottad a jegyünket? Jól titted, mert a pénztárnál már senkinek sem adnak. Azt mondják, nincs pénzünk az embereknek, ide mégis eljönnek...

Baja Boris szaladt oda Terkához.

— Úgy örülök, itt van a két legfontosabb zenekritikus, jó ismerőseink, megkértem őket, hogy okvetlenül jöjjenek el... A tanár urak mind fönt vannak a páholyban. Azt mondják, az a világhírű karmester is itt van, aki holnap dirigálja a filharmonikusokat. Te, olyan izgatott vagyok, képelem, hogy te...

Terka szájához emelte mutatóját és édesapjára kacsintott, aki közben körülnézett. Boris nem értette a dolgot. Terka gyorsan a fülébe súgta:

— Édesapánk nem tudja, hogy Béla ma játszik és Béla sem tudja, hogy apánk feljött Budapestre, mert én hívtam. Jaj, csak sikerülne Béla első komoly szereplése, ettől függ a jövőnk, apánk elhatározásától...

— Istenem, én mindezt nem tudtam, —
mondta Boris és most még jobban féltette kolle-
gáját, Láng Bélát...

Terka meglátta Juhász Emmiékét, az egész
kompániát (Boris ötvenfilléres jegyeket szerzett
nekik), de azért nem mozdult el egy pillanatra
sem édesapja mellől. Még műsort sem vett, volt
rá oka.

És megkezdődött a hangverseny. Előbb egy
huszonkétosztendős fiatalember, nagy sikerrel,
egy Bach-fugát zongorázott. Aztán egy magas,
szép, fiatal leány hegedült. Hubay Jenő is tap-
solt neki... Terka megmutatta édesapjának az
ősz mestert.

— Hubay is itt van? — mondta Láng Gá-
bor, — nagy művész! Szegény édesanyád na-
gyon szerette a «Cremonai hegedűst». Sohasem
hittem volna, hogy saját személyében meglátom.

Amikor elhangzott a fiatal hegedűművész-
nőnek szóló taps, rövid szünet után újult erővel
tört ki és ez már annak a művésznek szólt, aki
most jött ki a közönség elé.

Láng Béla volt!

— Ez a híres Láng Béla? — kiáltozták az
emberek Terkáék közelében.

Terka elsápadt, nem mert apjára nézni.
Láng Gábor szintén sápadtan ült ott. Most már
megértette, miért kellett neki erre a hangver-
senyre eljőnie...

Béla három Chopin-etűdöt játszott. A zon-
gora énekelt, panaszkodott a keze alatt. Felfelé
szárnyalt a magasba, a melódiával, amelyet át-
érezett, átélt az a sápadt fiú... És amikor első
izben hallgatott el, felzúgott a taps, olyan taps,
amilyet addig senkinek sem juttatott ez a kri-

tikus közönség. A tanárok előrehajolva tapsoltak, a napilapok zenekritikusai egymásra néztek, de Láng Béla játszott megint, könnyed és vidám volt, aztán elernyedtt és reménytelen fájdalom muzsikája szakadt fel a zongorából, kérdés az élethez, amely választ vár... Ezt az etüdot még jobban értékelte a közönség; a fiú hajlongott négyszer, ötször, tízszer, a tanári páholyban most sokan voltak, előrehajolva, izgatottan beszélgettek, — és Láng Gábor rátette súlyos, széles kezét a leánya karjára... Terka tudta, hogy apja kemény akarata most viaskodik a szeretetével. És tudta, hogy anyja emléke most megjelent itt, a Zeneakadémia nagytermében — fehér ruhában jelent meg fiatalon, és ott állt a fia mellett és az ura szemébe néz... Béla megint játszik; megbékélten, hátradőlve élvezi, hogy muzsikálnak, mesélnek ujjai, virágos rétekről, szerelemről, Isten békéjéről... Puha, halk zene ez, végül belesiklik a csöndbe... És a csönd még egy-két pillanatig fogja, uralja a hallgatóságot — aztán kitör a taps, leírhatatlan erővel hívják vissza az emberek Láng Bélát, látni akarják újra meg újra. Ő felnéz a tanári páholyba, mélyen meghajol, intenek neki, — a zenekritikusok sietnek ki a teremből, beszélni akarnak a fiúval, az est hősével. Most úgyis szünet következik és kint, az előcsarnokban, bent a teremben, mindenki csak Láng Béláról beszél...

— Ne menjünk ki, édesapám? — kérdi féltékenyen Terka.

— Hozzá? Nem bánom, menjünk oda hozzá, — mondja Láng Gábor és belekarol a leánya karjába. De alig mennek néhány lépést, már Baja Boris jön feléjük, szüleivel — és szülei be-

mutatkoznak Láng Gábornak, gratulálnak fiához, akiből nagy művész lesz, sőt már ma is az...

— De ez nem komoly pálya, képviselő úr, — mondja Láng Gábor, — ebből nem lehet megélni...

Boris szülei megmagyarázták neki, hogy inkább megélhet a fiú, ha muzsikus lesz és sikert arat, mint ha szaporítja az állástalan diplomások számát...

Aztán elkísérik őket is a félig-meddig meggyőzött apát a fiához és ott a zenekritikusok, igazgatók szájából megint meghallja Láng Gábor, hogy fia más nem is lehet: csak muzsikus...

Dramai pillanat volt, amikor a fiú meglátta édesapját.

— Kezét csókolom, édesapám, — mondta Béla és úgy elsápadt, hogy ez mindenkinek feltűnt. — Nem is tudtam, hogy itt tetszett lenni...

— Szervusz, fiam. Terka felcítált Pestre, de nem írta meg: miért hív... Most már nem is bánom, hogy feljöttem. Jobb, ha az ember maga is látja az ilyesmit...

— Tanár úr kérem, az édesapám...

És most Béla tanárja, a világhírű művész beszélt Láng Gáborral, aki ezután már nem kívánta, hogy ügyvéd legyen fiából.

Terkát meglesték a lányok: Ujlaki Györgyi és a kompánia gratulált neki bátyja óriási sikeréhez. Baja Boris olyan büszke volt Láng Bélára, mintha az ő testvére lett volna. Ezt Juhász Emmi mondta meg neki, — mire Gábor Évi azt jegyezte meg:

— Én pedig azt mondom, hogy ha nem tudnám, hogy Baja Boris a legkomolyabb és legjózanabb leány a hatodikban, azt hinném, hogy szerelmes Láng Bélába...

VIII.

Az első decemberi önképzőköri ülés elé nagy várakozással néztek az iskola összes felső osztályai. Igaz, hogy a hetedik és a nyolcadikosok inkább jóindulatú lenézéssel, — a megtört hatodikosok pedig a felfelé törekvők izgatottságával várták azt a délutánt. Mert három hatodikos szereplője lesz az ülésnek: Bodnár Márta, Gábor Éva és Ujlaki Györgyi. Erzsi néni, az osztályfőnökük megígérte, hogyha csak teheti, ő is meghallgatja tanítványait. És mindenki kivonul, mert Kacsovszky Panni kijelentése szerint — «nagszerű cirkusz» lesz. Tudvalevőleg a legtehetségtelenebbek gúnyolódnak a legfőlényesebben. Panni nem tudott valami épkezláb mondatot saját erejéből megfogalmazni, de már jóelőre kinevette azokat, akik «mindenfélét összevissza firkálnak»...

Vaskó Ilona, az Önképzőkör nyolcadikos ifjúsági elnöke az első sorba ültette az előadókat. Amíg Dévics tanár urat várták, megmondta nekik, hogy elsőnek az ő osztálytársa olvassa fel az Östehetségek kiállításáról írt bírálatát és gondolatait. Aztán az egyik hetedikese versei követ-

Az első sorba ültette az előadókat.

keznek. És csak ezek után kerül sor rájuk: elsőnek Gábor Évi már megjelent novellája, utána Bodnár Márta lírai írása és végül Ujlaki Györgyi «felszólítása» következik.

Megjött Dévics tanár úr és vele együtt Kaba Gézáné, a drága Erzsi néni, aki azonban semmikép sem akart a dobogón vagy az első sorban helyet foglalni. A leghátsó sorban maradt, — Emmi és Borist hívta oda maga mellé. Utólag megvallotta nekik, hogy bizony, kicsit ő is féltette a «leányait», — megütik-e ennek a kivételesen értékes önképzőköri csoportnak a színvonalát írásaik? Az östehetségek bírálója egyike volt az iskola letehetősebb tanítványainak és a «költő» előadónak is kiváló volt...

Amikor sor került Gábor Éva «Mária megszólal...» című novellájára, a szerző-előadónak kissé remegett a hangja, — de már néhány mondata után erőre kapott. Hiszen a saját szavait mondta és nem, nem szégyelte őket...

Ez volt Gábor Évi novellája:

«Mária megszólal...»

— Tizenhat éves vagyok és megírom neked ezt a levelet, — neked, aki huszonnégyszázöt éves fiú vagy és már magad keresed meg a kenyeredet. Én még iskolába járok és minden igényemről gondoskodnak szüleim; még sohasem kerestem egyetlen fillért sem. Mindenki dicséri szerénységemet és örülnek jó bizonyítványomnak: milyen szorgalmas vagyok!

De neked megmondom: én, én nem vagyok megelégedve magammal! Akarjatok tőlem még valamit, többet! Az iskolával hamar elkészülök, az iskola szórakozás, — nem, nem tettetésből

mondom, te tudod, milyen sokat olvasok, írok, mert van időm... Engem nem vonz a sport, a társaság, a bálók. Hidd meg, kérlek, hidd el nekem: sokat szeretnék tudni, sokat dolgozni, sokat adni ennek a világnak, amely olyan szegény.

Nem, nem vagyok jó és nem akarok jobbnak látszani, mint amilyen vagyok. A jóság, — az valami nagyon távoli, nagyon nehéz, majdnem elérhetetlen lehetőség... De én mindig hozzád mérem magam, a te teljesítményedhez — hogy megkeresed a kenyeredet és az öcsédet nevelted és tanulsz tovább. Elszakadtál hazulról, nem élnek szüleid, ez a nagyváros hideg, érzéketlen, kegyetlen volt hozzád, — rokonaid a mai nyomorúságban alig valamit tehettek érted — és te megmaradtál, élsz, tanulsz, értékes emberré válsz és tudsz mosolyogni, velem tréfálni...

Ha tudnák az emberek, rokonaink, hogy te milyen fontos vagy nekem, azt mondanák: szerelmes vagyok. Ez olyan egyszerű magyarázata mindennek, úgy-e? Szerelmes vagyok... Nem tudom, lehetséges, hogy az vagyok. Örülök, ha ott ülsz az asztalnál, velünk vacsorázol és mesélsz valami nagyon mai, félig tréfás, félig keserű élményedről, — minden érdekel, amit elmondasz. Ez volna a szerelem? Nem akarok a menyasszonyod lenni — ó, én még sokáig nem akarok férjhez menni — úgy szeretnék sokat dolgozni, megmutatni az erőmet, megismerni a nagyvilágot, mindenféle embert, sorsot, tudást...

De te vagy az értékmérőm, hozzád hasonlítom magam és tudom: még az út legelején vagyok, még semmitsem értem el, üvegházi palánta vagyok, akire vigyáz a kertész. Mondd, ez a sok energia és jószándék, ami belém szorult: mikor tör ki, mikor segíthet a sok nyomorultnak, mikor

válik teremtő értéké? Mondd, úgy-e őszinte vagyok? — hiszen tizenkétesztendő korom óta te tanítottál arra, hogy másokhoz, de főleg magamhoz őszinte legyek... És kegyetlenül őszinte vagyok, — pedig szégyenlem, szégyenlem, szégyenlem — mert elküldöm neked ezt a levelet, amelyből megláthatod: elégedetlen, türelmetlen és fiatal vagyok — megláthatod: úgy nézek fel a te nehéz életedre, mint kúszó borostyán a viharnak ellenálló magastörzsű fára — megláthatod: elhúzódok közeledből, amint kényelmetlenné válok számodra és magam vágok utat magamnak, egyedül keresve munkát, tudást és — embert... És meghozom a legnagyobb áldozatot érted, — nem küldöm el neked ezt a levelet, mert talán teher volna életeden ez a sok bután őszinte, éretlen érzés, céltkereső bizonytalanság — nem küldöm el a levelem, várok, — várom: mi lesz belőlem...»

Évi elhallgatott. Dévics tanár tapsolt, Erzsi néni tapsolt, — és erre a leányok is mertek tapsolni. Legalább is azok, akiknek tetszett Gábor Éva írása. Persze voltak, akik nevettek, gúnyolódtak fölötte, például Selmeci azt súgta Rákos Lilinek:

— Te, hogy ez milyen rémes hülyeség! Nem tudom, hogy a nyomdafesték miért nem pirul el szégyenében?

De Rákos Lili látta, hogy a közhangulat Évinek kedvez, — azonkívül eszébe jutott a saját unokabátyja, — mire leintette Selmecit és ő is tapsolt...

Erre Bodnár Márta ment fel a dobogóra, dacosan és látszólag elfogulatlanul, — pedig rettenetesen félt... Amikor belekezdett az olvasásba, összeverődtek fogai, aztán azt hitte: tíz

gombóc van a szájában, nem ismerte meg saját hangját, nem tudta, mit mond, — amíg véletlenül fel nem nézett írásából és nem látta meg azt, hogy komoly arcok nézik őt, hallgatják figyelmesen. Ettől magához tért, és most már értelmesen hangsúlyozta mondanivalóját. Az ő írásának ez volt a címe: «Engem senkisésem ismer...» És szólott eképpen:

— Jó annak, aki verset írhat. Jó annak, akiről mindenki tudja: így vagy amúgy gondolkozik. Engem senkisésem ismer. Azt hiszik rólam; gonosz vagyok, gógös, nagyravágyó és gyűlölnek engem, aki meghalok egy kis szeretetért. Szeretném a siket fülekbe belekiabálni: nézzetek rám, keresem a megértést, társakat keresek, de ha elfordultok tőlem: felülkerekedik sértett hiúságom, hibáitokat látom és kigúnyollak benneteket.

— Pedig, ha tudnátok: milyen magányos, mily szegény vagyok és hogyan vágyódom okos jó társakra, akik kinyujtják felém kezüket és húznak magukkal szép célok felé, munka felé, vígságos ragyogó napsütésbe... De felém senkisésem közeledik, engem senkisésem ismer és még csak verset írni sem tudok, hogy érzéseimet belekialthassam a világba...»

Bodnár Márta szavai olyan keserűek voltak, hogy a lányok elfelejtettek tapsolni. Mindenki érezte, hogy ez nem volt «irodalom»; ez egy vergődő fiatal lélek kiáltása, könyörgése volt, hogy lássák meg őt, segítsenek rajta. A lányok összenéztek meglepődve; ki hitte volna a színjeles Bodnarról, a gúnyos, kritikus, rosszindulatú Bodnár Mártáról, hogy ilyen kétségbeesett gondolatai vannak?

Nem tapsolt senkisésem, Bodnár Márta megdermedve ült a helyén; és most Dévics tanár úr

odahajolt hozzá és kezet nyujtott neki... Erre Vaskó Ilona, az Önképzőkör elnöke is kezet nyujtott neki, — mire felszabadultak a lányok és tapsoltak, ahogy tudtak. Bodnár Márta nem hajlongott; lehajtotta a fejét és ment vissza a helyére, az első sorba. Ő most megmutatta magát, — ki tudja, milyenek lesznek hozzá ezután? És alighogy ott ült helyén, valaki rátette kezét a karjára — jó őszinte baráti együttérzéssel — és ez a valaki Gábor Évi volt, aki eddig sohasem beszélt vele.

Fent az emelvényen Vaskó Ilona bejelentette, hogy öt perc szünet következik és azután Ujlaki Györgyi «Felszólítás» című művét olvassa fel.

Majd a bemutatott írások bírálata lesz a műsor utolsó száma.

Most azután egymásnak rohantak a lányok, osztályok szerint csoportosultak és megbeszélték a szenzációkat.

— Évi, gyönyörű volt a leveled, én még nem olvastam eddig, — olyan szép, megmutatom a bátyámnak is...

— Boris, neked volt igazad a multkor: be kell vennünk még egy-két leányt a kompániánkba. Tudod, minden okom megvolna arra, hogy ne szeressem Bodnárt. De sohase hittem volna, hogy ő magányos, szerencsétlen és vágyódik közénk. Most már megértem őt is...

— Györgyi, ne izgulj. Jó volt ez a szünet, most legalább szépen figyelnek majd a felolvasásodra. Magam is kíváncsi vagyok rá. Miért vagy nyugtalan? No hallod, nekem több okom volt a nyugtalanzkodásra a bátyám hangverseyén és mégis jól sikerült a dolog, elértem, amit akartam... Te se félj. Igaz, tisztel a Takács

Peti, sok szerencsét kíván, megmondtam neki, hogy ma szerepelsz...

Vaskó Ilona rázta, rázta a csöngőt. A lányok visszaültek a helyükre. Ujlaki Györgyi felment a dobogóra. Megállt Dévics tanár úr és Vaskó Ilona között. Nem volt nála semmiféle írás. Osztálytársnői meghökkentek. Mit akar ez a furcsa kis új leány?

De Györgyi már szónokolt:

— Nagyérdemű hallgatóság! Engedje meg nekem az Önképzőkör vezetősége, hogy saját osztálytársaimhoz intézhessem szavam!

— Mélyen tisztelt osztálytársaim! Jobban szeretnék úgy szólítani benneteket: «kedves barátnőim!» De nem lehet. Mérhetetlen távolság választ el bennünket egymástól és én már megtanultam köztetek, hogy: mi illik. Ti vagytok a régiek és én vagyok az új leány. Ti vagytok az osztály arisztokráciája és mi ujak vagyunk a betolakodottak. Ezt belátjuk és beletörődünk sorunkba. Azonban, mélyen tisztelt osztálytársaim, mi, újonnan jöttök, jobban látunk, mint ti. Frissebb, bátrabb a látásunk! És látjuk a ti soraitokban a széthúzást, az indokolatlan gögőt, a tomboló rosszhiszeműséget! Ti most már hatodik esztendeje jártok együtt; télen, nyáron, hóban, esőben, napsütésben találkoztok az iskola kapujában vagy bent az osztályban. Összetartoztok, — együttesen vonnak benneteket felelőségre, együttesen tanítanak benneteket, bennünket. És mégis kölcsönös bizalom vagy jóindulat nálunk az osztályban. Megmondom nektek: nem ilyenek képzeltem az iskolát! Ez év szeptemberéig nem ültem még iskolapadban. És azt hittem: milyen szép lesz az a híres valódi diákélet, ha majd egyszer megismerem! Csupa

jókedv, barátkozás, összetartás: azt hittem, ez a diákélet. De ez nem az.

— Látjátok, mélyen tisztelt osztálytársaim, én gyűlölöm a frázisokat. Eszembe sem jut, hogy nektek azt mondjam: «javuljatok meg, mert különben szörnyen megbánjátok!» Miért is mondanám? És érettségiig majd csak kibírjuk együtt. Aztán egyikünk erre megy, a másik arra. Az egyik az egyetemre, a másik bálókba, a harmadik férjhez, a negyedik műhelybe, — mit tudom én! Ha összetalálkozunk az utcán, talán egyik-másik nem is fogadná a köszönésemet, ha kopott a télikabátom vagy ha piaci táskát cipelek, — vagy ha esetleg kiszolgálom üzletben... Két és fél évig azonban még együtt maradunk. Nem lehetne addig összefogni, valami közös célban találkozni, egymáson vagy másokon segíteni? Előbb hallottátok Gábor Évi szép és becsületes levelét. Megmondom: amikor nyomtatásban olvastam, még jobban megrázott és az indította el ezt a gondolatmenetet. Annyi fiatal leányban van érték, tudás, energia — és vágy, hogy a lelkét megmutassa, (ezt Bodnár Mártától, illetve: Ady Endrétől plagizálom!) — és vágy, hogy az igazi élethez köze legyen, hogy azt szolgálhassa. Ezért felszólítlak benneteket: osztályfőnökünkkel beszéljünk és őt kérjük meg, segítsen nekünk közös célt találni, amely bennünket összekapcsol. Erre senkisé is kötelezhető. De sokan vannak, akik ráérnek. Miért ne vállalhatna az osztály a Vörös-keresztől egy gyereket, akiről gondoskodik? Ezt csak példaképpen mondom, lehet más célunk is. Esetleg statisztikát készíthetnénk egy mai leánygimnáziumi osztály társadalmi helyzetéről.

— Mélyen tisztelt osztálytársaim, lehetséges, hogy kinevettek azért, amit mondtam. Le-

het, hogy azt gondolják rólam némelyek, hogy stréber vagyok, a tanár úr jelenlétében feltűnést hajhászok és neveltséges az elgondolásom. És mégse bánom, hogy itt felszólaltam, — mert én magam úgy tudom, hogy ez kötelességem volt. Új leány vagyok és meg akarom mondani, mit láttam az iskolában és mit szeretnék.

Igy szólt Ujlaki Györgyi; megbiccentette fejét és leszaladt a dobogóról.

No és a lányok? Tapsoltak, de úgy, hogy belevörösödött a tenyerük... Mind a három osztály lelkesedett, — illetve, mind a hat osztály, mert hiszen jelen volt az a) és b) csoport mindegyikből... Látták, hogy Erzsi néni feláll a leghátulsó sorban, úgy tapsol az új leánynak, Ujlaki Györgyinek.

Talán maga a társaság sem tudta volna rögtön megmondani: mi tetszett neki legjobban Györgyi előadásában. Talán a mondanivalója? Vagy a bátorsága, amellyel jól odamondogatta véleményét osztályának, a harmincnyolc régi leánynak? Vagy az új és csöppet sem unalmas formáért voltak hálásak?

Vaskó Ilona ezt dicsérte elsősorban, a «szónoki formát», amelyet az összes lányok figyelmébe ajánlott. Azt mondta, hogy Ujlaki Györgyi néhányszavas beadványából nem is sejtette, hogy ilyen értékes beszédre készül. Egyáltalában: szeretné leszögezni azt, hogy a hatodik osztály bemutatkozása nagyon érdekes és mindnyájuk számára tanulságos volt, — a szereplők őszintesége nyilván az összes hallgatóknak jól esett.

— Ujlaki Györgyi beszéde szép volt, jó, okos és hasznos! — mondta a hosszú vitatkozás fáradt bírálóit végén mindenki meglepetésére a hatodik osztály szépsége: Sárosi Juci. —

Én igazán nem vagyok jó tanuló és sohase mer-tem volna arra gondolni, hogy itt az Önképző-körben felszólalhatnék. De kérem, éu bögtem, amíg az Ujlaki beszélt, — mert ő tudja: mi fáj az embernek, — a mi osztályunkban mindenki olyan kegyetlen és úgy henceg! Nagyon jó beszéd volt ez . . .

És Juci felzokogott.

— Ez nem elemi, itt nem lehet sirni — mondták a nagylányok.

Dévícs tanár úr valamit írt egy cédulára és azt átadta Vaskó Ilonának, aki elolvasta és rögtön bejelentette, hogy az elnöklő tanár úr óhajt hozzászólni a kérdéshez. Az izgatott, zsbongó terem hirtelen elcsöndesült. És megszólalt a máskor mindig mosolygó, országoshírű nyelvész-tudós, — de most nagyon komolyan szölt a lányokhoz.

Azt mondta, hogy szerinte a mai ülés rendkívül érdekes volt. Mert előadói nem valami távoli témát választottak, hanem a maguk életének problémáit dolgozták fel közérdekű anyaggá. Ez ma nem volt irodalmi ülés, hanem ifjúság-társadalmi megbeszélés. Az Önképzőkör az ilyen megbeszéléseknek is alkalmas talaja. Ma az ilyen gimnáziumi osztályban különböző vagyoni és társadalmi viszonyok között élő leányok kerülnek össze. Van, aki az első osztályban még nagyon szegény. Van, aki még a nyolcadikban sem tudja: milyen nagyértékű az a pengő, amelyet nem ő maga keresett meg, de később még a cipőtalp-lás is elérhetetlen vágya.

Érthető, ha a fejlődő, nyugtalan leányok az iskolában sem viselkednek lehiggadtan. Azonban azt már mindenképpen elvárhatjuk tőlük, hogy jóindulatúak legyenek egymáshoz. Azok a leá-

Juhász Emma odament Bodnár Mártához.

nyok, akik ma gimnáziumba akarnak járni, hogy később az egyetemre, tudományos pályákra mehessenek: azok nem lehetnek rosszhiszeműek egymással szemben, azoknak közös céljaik vannak, meg kell bízniok egymásban, segíteniök kell egymáson. Ha nem ilyenek, akkor tévedés történt, amikor felvették őket ebbe az iskolába. Kár, hogy elvették érdemesebbek helyét... Mindenesetre köszöni a mai ülés előadójának, hogy bátor, őszinte felszólalásukkal módot adtak neki arra, hogy ezeket megmondja...

Igy szólt Dévics tanár. Utána senkisémmel mentek; nem merték ócsárolni a szereplőket. Vaskó Ilona bezárta az ülést.

Erzsi néni a terem végében Juhász Emmivel és Baja Borissal beszélgetett. Amikor észrevette, hogy Dévics tanár közeledik feléje, hogy együtt menjenek át a ma esti konferenciára, elbúcsúzott a két leánytól.

— Azt hiszem, megbízhatok az ígéretükben, — mondta még komolyan. — Maguk értelmes leányok és ez a mai ülés megmutatta: micsoda hibák történtek a mi osztályunkban. Segítsenek nekem rendet teremteni.

— Igenis, Erzsi néni kérem — mondta a két leány.

És azután ez történt:

Juhász Emma odament Bodnár Mártához, a karjába karolt és gratulált neki szép lírai írásához. Márta elképedve nézett rá.

Kozma Jolán meghívta Ujlaki Györgyit, Baja Boris meghívta Láng Terkát vasárnapra. Ujlaki Györgyi megmondta Sárosi Jucinak, hogy édesapja megírta neki: próbaidőre alkalmazza Gyimesi Gyurkát — és majd akkor meglátja, hogy véglegesíthető-e állásában. Kacsovszky

Panni odament Jucihoz és azt kérdezte tőle, eljönne-e hozzá egyik vasárnap, hiszen ő a múlt évben háromszor volt Juciéknál.

Gábor Évát a hetedikesek vették körül és azt mondták neki, hogy okvetlenül vegyen részt azon a pályázaton, amelyet előadásra alkalmas egyfelvonásos színdarabra tűzött ki az Önképzőkör.

— Igenis, köszönöm — mondta Évi, akit most Rákos Lili fogott meg, aki majdnem a legrosszabb tanulója volt az osztálynak.

— Ne haragudj, Gábor, azt szeretném tudni, van-e neked csakugyan egy olyan unokabátyád? Mint akit leírtál...

— Van — mondta nevetve Évi.

— Nahát! És elvesz majd feleségül? — kérdezte Rákos izgatottan.

— Hol vagyunk mi még attól! — mondta nevetve Évi és belekarolt Kardos Zsuzsiba.

Láng Terka este Béla bátyjával és Takács Péterrel dolgozott egy asztalnál. Hirtelen eszébe jutott valami, felnézett latin könyvéből — épp a holnapi leckéjét preparálta ki belőle szótárral, — és azt kérdezte tőlük:

— Fiúk, hogy is hívják azt az eljárást, amikor különböző fémeket forrasztanak össze?

— Nem tudom, az amalgamozást gondol-e, — felelte Takács Péter.

— Azt... Mi ma délután az Önképzőkörben amalgamoztuk az osztályunkat... Kiváncsi vagyok, tartós-e az ilyen ötvözet? Talán két és fél évig kibírjuk együtt...

(Vége.)

ELBESZÉLÉSEK
ÉS
SZINDARABOK

Veres Pálné iskolája

I.

A függöny előtt, vagy annak hiányában: a pódium közepén megjelenik a prológus. (Matrózruhája fölött sötét lepel, — vagy földig érő sima fehér ruha.)

Prológus. Nagydemű közönség, te csupa rokon és jóbarát, — hallgasd szeretettel ezt a játékot! Mert játékot adunk, nem nagyigényű színdarabot, — nincsenek híres színészeink, nincs díszletünk, függönyünk, — csak addig komédiázunk, ameddig tehetségünkől telik. Nevezd ezt a műfajt commedia dell' arte-nak, ó nagydemű közönség, — nézd színpadunkat Shakespeare színpadának, — a díszleteket, a reinhardti rendezést szavak pótolják, amelyekkel a kort mi, a kórus meg én: vázoljuk fel előttetek. Kórus, gyere!

(Bevonul a kórus, tíz matrózruhás lány, elhelyezkednek a pódium előtt. Középen áll a prológus, fehér táblát mutat vagy hangosan mondja az évszámot:

1867.

(Most megszólalnak a lányok, egyik a másik után, igen gyors tempóban, szinte az egymás szavába vágva):

1. lány. Kisfaludy Sándor verseit olvassák széplelkű hölgyeink, hallottak Goethéről, Victor Hugóról, nézik a divatlapokat és — kézimunkáznak otthonukban...

2. *lány*. Zajlik a politikai élet, a megyegyűlésen bátor férfiak életüket, szabadságukat kockáztatják a hazáért...

3. *lány*. A költők gondolataikat allegóriákban írják meg...

4. *lány*. Deák Ferenc elmondja nagy beszédét és a negyvennyolcas törvények visszaállítását követeli...

5. *lány*. És a nők otthon félnek, hallgatnak, kézimunkáznak...

Prologus (szenvedélyesen). És akad asszony, aki megakarja érteni azt, ami rokonaival, barátaival történik! Aki ismerni akarja az egész világ történelmét, a multat és a jelent, — aki meg akarja érteni a természet csodáit, — aki túl akar látni kastélya, udvarháza, kis lakása falain, — és tudást akar, tudást, hogy azt tovább adja fiának, lányának...

Az egész kórus együtt. Tudást akar, tudást!

6. *lány*. Már akkor Madách Imre megírta Az Ember tragédiáját és elsőnek Veres Pálék vanyarci kastélyában olvasta fel...

7. *lány*. És Arany János elragadtatva egyengeti a mű útját és Madáchot ünnepli az Akadémia és az egész tudós Magyarország...

8. *lány (gúnyosan)*. És Madách Imre akadémiai székfoglalójában a nőt szellemileg alacsonyrendű lénynek mondja, akit a férfi tudatlan gyermeknek, gyorsan hervadó virágnak tekint...

9. *lány (felháborodva)*. Veres Pálné Beniczky Hermin olvassa ezt a Koszorúban, — és kétségbeesik... Azért, mert Madách csalódott Fráter Erzsiben: nem szabad minden nőt elítélnie...

Prologus. És az ötvenesztendős Veres Pálnéban felébred az értékes asszony energiája.

Nem, ez így nem mehet tovább! Fel kell rázni a nőket, ébredjenek embervoltuk tudatára!

10. *lány (gyorsan)*. És Veres Pálné cikket ír, a címe: «Felhívás a nőkhöz!» Két szerkesztő visszaadja, divatlapoz utasítja.

1. *lány (nagyon gyorsan)*. Végre Jókai Mór elfogadja, lehozza a Pesti Naplóban. És...

2. *lány*. És a cikk felrázza a nőket...

3. *lány (lázasan gyorsasággal)*. Megindul a mozgalom; Veres Pálné fáradhatatlan...

4. *lány*. Beutazza az országot, külön-külön győzi meg az értékes asszonyokat...

5. *lány*. Tanuljunk, hogy taníthassunk!

6. *lány*. Hogyan neveljen az, aki maga is neveletlen? — ezt kérdi...

7. *lány*: És elindul útján Veres Pálné...

Prológus (lassan, méltóságteljesen). És összeülnek a Tigris-szállóban a magyar asszonyok...

II.

(Elvonul a kórus és a Prológus. Mögöttük már elfoglalták helyüket korhű ruhákban Veres Pálné barátnői; de ő még nincs közöttük.)

Emília. Ti talán tudjátok, kedveseim, miért kellett elhagynom otthonomat, sürgős kézimunkámat, — nagybátyámnak készítek gyöngyhímzést névnapjára, svájci házat hímzek, díványpárnának... De ide kellett sietnem, mert Hermin levelében lelkemre kötötte, hogy eljöjjek... Vajjon miért hívott össze bennünket?

Amália. Nem tudod? Pedig baráti körünk mind ezzel mulatja magát! *(Nevetve.)* Veresné meg akarja javítani a nőnevelést! Szerinte mi

valamennyien nem részesültünk megfelelő nevelésben! Észrevettetek ez ideig valamilyen hiányt módoromban? Műveltségemben? Német nevelőnőm volt és úgy parlirozok Schiller nyelvén, akárcsak a bécsi dámák! És a görög mithológiában bámulatosan otthonos vagyok... De Beniczky Hermin mindezt kevesli...

Franciska (nevetve). Hermin férjhez adta Szilárdáját Rudnay Józsefhez — és most nincs dolga. Kitalált, tehát a maga számára egy kis időtöltést! Egyletesdit akar játszani, hogy nevét a divatlapok emlegessék és széplelkű hölgyeink őt ismerjék el vezérnőjük gyanánt... Azt akarja, hogy az ifjú leánykák ugyanúgy tanuljanak, mint az ifjak! Azt akarja, hogy tudákosak legyünk... Précieuses ridicules!

Gizella (ledobja kötését az asztalra). Nem, ezt nem tűrjük! Úgyis olyan nehezen szánják rá magukat fiatal uraink a házasságra, — ezzel még inkább elriasztjuk őket! A férfiak csak a kellemetesen csacska, vagy az álmatag-hallgatag hölgyeket szeretik! Van azoknak magukhoz való eszük; ravasz az asszony, ha ezt ügyesen el is titkolja! Minek az a nagy tudomány? Nem elég, amire a tisztelendő úr meg a Musikmeister tanítja meg az embert? Családi levelet megírni, — kiadást összeszámolni, — hivatalos urakkal németül parlirozni, — mi egyéb hiányzik? Jó, rendes asszonynak nincs is ideje többre...

(Hirtelen köztük terem Veres Pálné.)

Veres Pálné. Bocsásatok meg, kedveseim, hogy elkésve érkezem közétek. De fontos megbeszéltnivalóim voltak Telekinével és Vachottnéval. Remélem, azalatt egymás között már elbeszélgettetek tervünkről?

Asszonyok (együtt). Hogyne! Hogyne!

Veres Pálné. Boldog vagyok, hogy tervem mindenütt helyeslésre talál! A magyar anyák belátják: micsoda nagy feladat vár leányaikra! Okos, nagylátókörű ifjakat kell a hazának nevelniök! De miképp neveljen az, aki maga is neveletlen? Ismétlem: nagy feladat vár a mi leányainkra, — nem szólhatok, de ti megértitek: mi az, amit elhallgatok... Az én Szilárdámat két ifjú poéta: Győry Vilmos és Dalmady Győző tannította, — de hány okos magyar lány él tanyákon, falvakban, elzárva minden tanulási lehetőségtől! Módot kell nyújtani nekik arra, hogy megismerjék hazájuk történetét, irodalmát, — hogy értelmük felfogja az életet körülöttük — és hogy beleszólhassanak a törvényekbe, amelyek gyermekeik sorsát eldöntik...

Júlianna (édeskés hangon). Minek az, kedves? Olyan jól kifundálják az olyasmit a férfiak is! Elég dolga van az asszonynak úgysis... Ott a sok cselédség, jószág, baromfi, befőtt, testi ruha, vendégeskedés, — no meg a gyerekek! Egyszer az egyik beteg, másszor a másik! Van éppen gondolkoznivalója az asszonynak úgysis... Nem igaz, kedveseim? *(Elcsodálkozva, amikor nem állnak melléje.)* Mielőtt Hermin megjött volna, ti is csak ezt mondtátok...

Az özvegy (erélyesen). Én Veres Pálné pártján vagyok! Tanuljanak a lányaink! Mert könnyű dolga, jó sorsa van annak, akiről gondoskodik apja, gondoskodik a férj! De jaj az özvegy-asszonynak, aki nem értelmes, aki nem ismeri ki magát a törvény útvesztőjében: koldusbotra jut gyerekeivel együtt! És jaj a fiatal lánynak, akinek apja elveszti vagyonát, ami napjainkban

nem is ritka eset, — mit kezdhet a parlírozásával, a klimperozásával és az apró dekkerlikkel, amiket tucatszámra himezett, míg hamis romantikus történetekkel tömte meg az eszét! Erre nem gondoltok? Kegyelem kenyéren éljen, amikor fiatal és munkabíró? Elég volt, — mást akarunk! Igazad van, Veres Pálné — Beniczky Hermin! Új nőnevelést akarunk...

Asszonyok (lelkesen). Új nőnevelést akarunk!

Veres Pálné (boldogan). Úgy-e? Úgy-e megértitek az új idők szavát, — barátnőim, asszonyok! Kész tervvel jövünk hozzátok. Ha ti is úgy akarjátok: megalapítjuk az Országos Nőképző Egyesületet, — Vachott Sándorné lakásán, két szobában megnyitjuk továbbképző tanfolyamunkat, — nagyszerű tanárok vállalták a tanítást!... *(A pódium szélére áll, a közönséghez szól.)* És asszonyok, én látom a jövőt! Látom a lelkes tanítónők, tanárnők gárdáját, amint elhagyatott magyar falvakba viszik a betű ismeretét, — felvilágosítást és megtanítják az embereket: emberi életre... Látom az orvosnőket, akik megtörik a babona hatalmát, beteg gyerekek ezreit gyógyítják és adják vissza tudatlan anyjuknak... És látó szemmel látom a tanult, éleseszű nőket, akik megértik: a férfi alkotta joggyakorlatban mi sérelmes a magányos asszony, az árva szempontjából... Testvéreim, látom az új asszonyt, az új leányt, — akinek most, itt, mi törjük fel a talajt, mi építünk utat, hogy rajta elindulhasson...

(Kialszik a reflektor és közben elhelyezkedik a kórus és a Prológus.)

III.

A *Prológus* felmutatja a táblát vagy hangosan mondja:

1895—1908.

(*Elhelyezkednek a diáklányok.*)

Prológus. A Wlassich-kollégiumban vagyunk. A «régi» Verespálnésok, akik már az egyetemre járnak, mindig itt tanyáznak; fiatalok és végzetek: egy kompánia...

Zsuzsi (*magol az asztal mellett*).

Teréz (*nevetve Zsuzsihoz*). Mit magolsz, te szerencsétlen! A mi iskolánkban soha senkisémmagolt...

Zsuzsi. Jaj, ti könnyen beszéltek, hiszen túl vagytok már mindenen! De én majd csak most érettségizek és eddig sohasem tanultam könyvből semmitse! Csak nem fogok szégyenszemre megbukni? Kinevet a bátyám!

Ilona. Joggal! A Veres Pálnéban mindenki tud. Beöthy, Alexander, Beke magyarázatából mindent megérthetsz — és ha meg nem érted: nem vagy ide való! Divatból ide senkise járjon!

Margit. De nem ám! Úgyis olyan keservesen tudunk minden talpalattnyi helyet kierőszakolni! Téged, Ilonka, nem féltelek, te vagy az algebra-zseni, te bizonyára még tankönyveket is írsz, — te meg, Teréz, irodalomtanár lehetsz akár holnap is, — de én? Azt mondják a fiúk, hiába végzek, hiába leszek orvos: se kórházba, sem a klinikára ők be nem engednek...

Irma. Az ős-szigorlók gyűlölnek bennünket, mert sietünk! Mit tudják ők, milyen keservesen keressük meg a hónapos szobánk árát, — ott-honról kevés pénz jut a lánynak, — a fiú: az más, annak tanulnia kell! De a lány...

(*Ős-szigorlók berohannak.*)

1. *jogász.* No, hol vannak a hölgyek, a bájos kollégáink? Azt mondják, itt tanyázik a vezérkaruk... Ahá, — alászolgája, kisztihand, kedves kolléga kisasszonyok!

Lányok (egyszerre). Mit kívánnak a kolléga úrak?

Diákok. Krakélovits, te vagy a szónokunk, előre!

Krakélovics (gúnyosan). Mélyen tisztelt hölgyeink! Az ős-szigorlók — az Ős-szigorlók Országos Egyesülete most lezajlott gyűlésének vagyunk a kiküldött — hm! — küldöttsége. A gyűlésen elhangzottak sérelmeink. Igen sok a panasz a kolléginák ellen.

Lányok. Halljuk!

Krakélovics. A hölgyek meg nem engedett eszközökkel férköznek be a tanárok jóindulatába. A hölgyek szorgalmasak. Ki hallott még ilyet? Tömegesen szorgalmasak és túlságos nagy százalékban tehetségesek. Pontosak. Minden szemináriumon résztvesznek és dolgoznak. A tanárok pedig — követeléseiket a lányok szorgalmi produkciójához mérik...

II. *bölcsész.* Ártanak nekünk...

Krakélovics. És még hozzá csinosak is! Még csak nem is madárijesztők! (*Felcsapja monokliját, raccsolva, kiabálva.*) Kérem, ez becstelen konkurencia, mi ez ellen jogorvoslattal élünk... Követeléseinket felolvasom...

Lányok. Tessék!

Krakélovics (papírlapot vesz elő, olvas). Követeljük, hogy a lányok térjenek vissza a családi körbe és élesszék a tüzet a sporherdban. Követeljük, hogy minden csinos lány bálozzon,

korzózzon és szépen öltözködjék... Szemüveg:
az tilos! Ezzel szemben, ellenértékül felajánljuk...

Lányok (hiváncsián). No, mit? Mit?

Krakélovics (nagyeltküen). Hogy annak ide-
jén elveszük őket feleségül...

*Lányok (kacagnak, kacagnak. Aztán egy-
szerre mondják).* Köszönjük, de az ajánlatot el
nem fogadjuk! Ős-szigorló nem lesz férjünk!

Krakélovics és a diákok. Neem?

Lányok (határozottan). Nem!

Krakélovics (gúnyosan). Szóval a hölgyek
kijelentik, hogy pártában maradnak, sohasem
mennek férjhez?

Inna. Dehogy is, dehogy is. Csakhogy meg-
válogatjuk, ki lesz a férjünk! Akárkihez nem
megyünk...

II. Bölcsész. No persze, az algebra-zseni
csak nem áll szóba közönséges diákkal! Azt hi-
szem, egyetemi tanáron alább nem is ember az
ember a hölgyek szemében?

Lányok (felváltva beszélnek). Ős-szigorlók, a
Kossuth Lajos-utcai Majomsziget monoklis hősei
bennünket nem érdekelnek! A komoly küzdő kol-
légák úgyis jóbarátaink! Az urak bennünket nem
érdekelnek!

Krakélovics. Szóval: harc? Így is jó! Hadat
üzenünk mi is! A sajtóban, kabaréban, színház-
ban gúnyt üzünk a diáklányokból! Ha harc: hát
legyen harc! Magukon nevet majd az egész világ!

Lányok. Nem félünk...

(Ős-szigorlók lármásan, fenyegetődzve
elvonulnak.)

IV.

Egy percre megjelenik a Prológus, bejelenti az évszámot:

1908—1914.

Lányok — ingblúzosak, — felszaladnak a pódiumra.

Márta (líhegve). Gyerekek, idehallgassatok! Szenzációsan feleltem Gabánál fizikából! Megdicsért!

A többiek. Igazán? Megdicsért? Szembe? Elpirultál?

Márta. Képzelfetitek... Hiszen úgy imádom...

Manci (kövér, szemüveges diáklány). Én nem értelek benneteket. Ti nem vagytok objektívek. Összekeveritek a tantárgyat a tanárral. Márta, te hetedikes, nyilatkozz: a fizikát szereted vagy a fizikatanárt?

Márta (megfogja, megforgatja). Ó, te nagy-képű gömböc, nem érted? A tantárgyat és a tanárt és a Veres Pálnét és ezt a levegőt... Ezt a finom diáklevéget... Jaj, ha az ember örökké idejárhatna...

Manci. Hogyisne, alig várom, hogy az egyetemre bejussak... Gyerekek, én orvos leszek, olyan orvos leszek, hogy minden beteg gyermeket hozzám hoznak majd az ország minden sarkából. Úgy megvizsgálom majd azt a gyermeket, minden porcikáját, hogy...

Piroska. Bömbölni fog, mint egy sakál! Egyetemi tanár leszel, fiam, te leszel az első női egyetemi tanár, mert te fogod megtalálni az okát annak: hogy miért bömböl a gyerek?

Manci (dühösen, kiabálva). Igenis, én megmondom, kikutatom, hogy miért bög a gyerek!

Nektek fogalmatok sincs, hogy micsoda mély,
hallatlanul érdekes probléma: hogy bóg a gye-
rek. De miért? Miért?

Klári. Mert elkényeztették! Mert elvették a
cucliját! Na törödj bele, — helyet a nyolcadik
énekkarának . . .

Lányok (valamennyien, a kórus is, éneklék).

Ha benőtt a fejem lágya,
Ragyogó csillagom, galambom.
Elmegyek a maturára,
Ragyogó csillagom, galambom.
Ha elbukom a maturán,
Majd átmegyek a pótvizsgán
Ragyogó csillagom, galambom.
Mégis asszony lesz belőlem,
Lesz egy csinos szőke férjem,
Ragyogó csillagom, galambom.

Klári. Piroska, szaladj ki a folyosóra, lesd a
tanarakat, ha látsz egyet, rohanj be szólni. Belő-
led úgysis tanár lesz, ismerd meg a pályád min-
den titkát! Évi, az új dalt!

Évi (énekel). A Tatárjárás dallamára):
(Diákdal 1914-ből.)

A kis Julis csak azt kívánja
tudni módfelett,
hogy a komisz szinusz-függvény
jaj milyen lehet.
Forgatja a Beke-könyvet
lelke is remeg,
de im' Kari lép elébe
s így szólítja meg:

szigorúan:

«Mondjon szinusz-függvényt
Bodnár Júlia!

Igy kívánja ezt a
konferencia!
Függvényt a szinuszra,
Contangensre, cosinusra,
Mondjon szinusz függvényt

kedvesen:

Bodnár Júlia!

Piroska (berohan). Jön az új koca...

Mind: Mit lármázol? Kocától nem félünk...

Márta. Tulajdonképpen a kocák a mi leg-
ádázabb konkurrensaink. Igen... Ők is fiatallá-
nyok és mégsem tanítványok... Mondjuk, hogy
az egyik fiatal tanárunk rászánja magát a sze-
relemre. És vajjon ki lesz a szerelme tárgya? In-
kább egy koca, mint a magunk fajta...

Manci (befogja a fülét). Szerelem, mindig
csak szerelem! Akkor mentetek volna főzőisko-
lába, színi pályára! Mentetek volna lírai költő-
nek...

Mária. Gyerekek, én úgy imádom azt az új
költőt, Ady Endrét... (*Szaval.*)

Bolond hangszer; sír, nyerít és bűg.

Fusson, akinek nincs bora,

Ez a fekete zongora.

Vak mestere tépi, cibálja

Ez az élet melódiája,

Ez a fekete zongora.

Fejem zúgása, szemem könnye

Tornázó vágyaim tora,

Ez mind, mind: ez a zongora.

Boros, bolond szívemnek vére

Kiömlik az ütemére —

Ez a fekete zongora.

Márta: Nem értem, de gyönyörű...

Mind. Gyönyörű... Nagy költő...

Klári. Nem tehetek róla, Farkas Imrét jobban szeretem... Minden versét könyv nélkül tudom... A multkor láttam, a Stefánia-úton kétfogatun, olyan fiatal, olyan elegáns... Szerettem...

Mária. Szeresd... Én is szeretem az én költőmet, — *(szenvedélyesen)* — láttam szegényen, kócosan, szemében a lángész vad, féktelen lobogásával...

Piroska (berohan). Gyerekek, most komoly, — a Fridrich tanár úr...

(Lányok lerohannak a pódiumról.)

V.

Prolókus. És ebbe a jókedvű diákéletbe, ebbe a pezsgő nyugtalan irodalmi életbe, melynek lázában égett vitatkozó fiatalok arca, — ebbe a fejlődő nagyszerű kultúrelétkébe egyszerre belesapott...

Mind. A háború...

(Reflektor kialszik. Sötétben mondja a kórus — mindegyik leány más-más mondatot —):

— Szörnyűségek szörnyüisége... Ne beszéljünk róla, takarjuk el arcunkat... Apró, tudatlan gyerekek voltunk dülása idején, — de még ma is: ha hazánk, családunk, jóbarátunk szenvedéséről beszélünk, mindenki a háborút okozza! Mindenért, ami történt, amit és akit elvesztettünk: a háború tehet...

Prolókus (erélyesen). Ne folytasd, kórus! Aki itt ül és meghallgat bennünket: jobban tudja mindezt mint te... Nincs, aki ne fizetett volna nagy árat érte... De mi a leányról beszélünk, kórus, Veres Pálné neveltjéről, — a lányról, akit

senkisémet sorolt be eddig a háborús áldozatok közé...

Kórus. Ki gondolt a leányra, aki tizennyolc-éves volt tizennégyben? És húsz és huszonnégy? Beszéljen ő maga!

Reflektor. A pódiumon ott áll fehér vászonkabátban

az orvosnő,
a tanítónő,
a tisztviselőnő,
a kertésznő.

Orvosnő. Ma öt helyre hívtak! Dolgozom a klinikán, hadikórházban, — ellátom egy hadba vonult kollégám magánpraxisát, — rengeteg a dolgom! Most senkisémet kérde: miért lettem orvos? Jó, hogy az vagyok!

Tisztviselőnő. Én pedig két férfi kollégát helyettesítek. Már nem vagyok «segéderő!» Hiszen tönkremenne a vállalat, nem fedezhetné a vásárlók szükségletét, ha mi, a tanult lányok, nem léptünk volna a férfiak helyébe. Ha százszor ennyien lennének, akkor is volna munkája mindüinknek!

Kertésznő. Asszonyok ásznak, asszonyok nyelik a magastörzsű fákat, asszonyok végzik a férfiak munkáját kint a földön, — lányok, asszonyok, akiket én irányítok, a tanult kertész! Ne féljete, lesz kenyér, nem éhezike majd senkisémet... Ne, ne dicsérjete: aratás után szorítsátoke meg a kezünket...

Tanítónő. Hol sápadt kis hadiárvákat tanítunk, hol közhivatalokban osztjuk a kenyérjeget... És múlnak az éveink és mi várjuk őt, a párunkat, aki megígerte, hogy visszajön értünk... Más lányt talál, mint akit itt hagyott: komolyab-

bat, értelmesebbet, — aki csöndes szomorú este-
ken megtanult gondolkozni... Mi, a tanult lá-
nyok, a dolgozók: méltók leszünk a sokat szenved-
dett fiúhoz, akit visszavárunk!

Prolóógus jelzi az időt:

1920—1924.

Prolóógus. És mire hazaért a várva-várt
ifjú, — szólt a zene, zajlott az élet és a halálféle-
lem elmúltával a megkerült világ táncot járt...
Amerika diktálta a tempót, a divatot — és esz-
ménye a flapper lett, a léha, kacagó, gondtalan
leány. És a háborúból, halálból visszatért férfi
nem az ő komoly, okos menyasszonyához siet,
hanem...

*(Bevonul táncolva, rövidruhásan öt leány, gro-
teszk mozdulatokkal nekimennek a komoly lá-
nyok (orvosnők) csoportjának és zongoraszó
mellett mondják félig énekelve):*

— *Mi vagyunk, akik kellünk,*
Mi vagyunk, akik tetszünk, —
a vidám flapperek.
Tudásunk? Majdnem semmi...
De jól tudunk nevetni, s nyelvünk vigan pereg.

FigyeljeteK, nagy lányok!
Ha közénk be nem álltok,
Majd elszalad a nyár!
És ti majd lemaradtok,
hiába sirdogáltok:
«Mi értünk ó be kár!»

(Táncolnak.)

*Orvosnö és társai vállukat vonogatva, mond-
ják, elvonulva:*

— *Akkor mi majd odébb állunk!*

- De veletek nem konkurrálunk!
- Szép értékes életünkre továbbra is reflektálunk!
- És a hűtlen völegényről javatokra im' lemondunk . . .

(Bókolva elvonulnak.)

Az öt flapper büszkén.

*Mi vagyunk, akik kellünk,
 Mi vagyunk, akik tetszünk,
 a vidám flapperek.
 Az új táncok divatját,
 az új ruhák divatját
 csak mi, mi szabjuk meg.
 Tudás? Az nekünk nem kell!
 Az iskolába kinnal és undorral megyünk.
 És csak az a célunk, hogy
 szépségkirálynők legyünk,
 szépségkirálynők legyünk!*

Prológus. Hja, ők könnyen beszélnek . . .

Kórus. De jönnek a nehéz évek és elfogy mind a pénz . . . Szegény az egész ország és munkát akar a sok tétlen kéz . . . A család is azt várja, hogy erős, ügyes lánya segítsen ma neki, ha még nem is a kenyerét, — de legalább saját cipőjét előteremteni . . .

Prológus (bemondja az évet):

1928.

Berohannak a kapkodók, — öt lány, a legkülönbözőbb mai ruhákban és kétségbeesetten mondják:

— Jaj, jaj, mit csináljunk?
 Mit tanuljunk? Hová járjunk?
 Jaj, ki mondja meg?

Iskolába jó volt járni,
nem is fájt az érettségi,
de most pénzt kéne keresni, —
jaj: mit végezzek? (Gyorsan):
Iparművész voltam,
táncolni tanultam,
könyvet is kötöttem, —
gyereket neveltem, —
gép és gyorsat írtam,
színpadra tódultam,
ruhákat elszabtam,
rántást is kavartam,
weekendekre jártam,
vőlegényre vártam,
novellákat írtam,
éjjel-nappal sírtam, —
én mindent megtettem:
de még soha-soha *egy fillért nem kerestem!*

Prológus (eljük áll). Bizony ez nagy baj, gyerekek! De minek érettségiztetek? (*Rámutat az egyikre.*) Ha te varrni tanultál volna, ma talán már műhelyed volna. (*Rámutat a másikra.*) Ha szeretnéd a gyereket, óvodádba kapnál tized. (*A harmadikhoz.*) Ha jó lett volna a novella, harisnyát vehettél volna rajta. (*A negyedikhez.*) Ha a rántást el nem égeted, még följárna a vőlegényed...

Kórus (mindegyik leány egy mondatot mond): De ti mind csak dilettánsok vagytok! Tudni kell, gyerekek, mindent alaposan tudni: ezt akarta Veres Pálné! Az érettségi nem megy balra, — és az egyetem: nem mulatság, tréfa!... Ennek a szegény országnak oly sok a tanult kol-dusa! Egyetemre ma csak az menjen, kit odahúz

a hivatása, akinek a tehetsége, szorgalma és tudásvágya mindnyájunk ügyét szolgálja.

Prológus: Aki tehetséges, az nem hagyja magát, beveszi, eléri a nagy tudás várát...

Kórus (egyres mondatokban): De a váron innen is vár feladatunk: tanulni, dolgozni, megélni akarunk... Boldoguljunk mi is, te is, ti is, ők is, — a fiatalok is, de az öregek is... Szívünk, eszünk, lelkünk jövőnké s a közé, — ezt kívánta tőlünk drága Veres Pálné!

Valamennyien együtt. Erre tanított meg a nagy Veres Pálné!

VI.

A reflektor kialszik. A pódiumon elhelyezkedik Veres Pálné és a barátói. A kórus elvonul, világosság és most megszólal Emília.

Emília (gúnyosan): Mondd, Hermin, Veres Pálné, Beniczky Hermin: ezt akartad? Ez a nyugtalan, elégedetlen leánytábor kedvedre való? Nem félted tőlük a jövő nemzedéket?

Az özvegy: Én nem félténém tőlük unokáimat! Küzdő, bátor asszonyok lesznek ezek, — érzik felelőségüket gyerekekkel szemben, — kikaparják neki a jó nevelést a föld alól is! Ezek nem tévednek el paragrafusok útvesztőiben, — okosak és bátrak, — nekem tetszenek!

Veres Pálné: Én sem féltém az én leányaimat. Kedvemre valók... Bent állnak az életben, nem féltett üvegházi virágok, — állják a vihart, meghajolnak, de felegyenesednek megint. Vállalják a munkát, akár az élen, akár bent a sorban... Aki többre hivatott, ráléphet a már kikövezett útra, amely a tudomány felé visz... És mind

megtanulhatja, amit ma az anyának, a feleségnek, a polgárnőnek tudnia kell... És látom a jövőt: a salak, a bizonytalan, haszontalan réteg lekerül az élet mélyére, leszorítja oda a becsületet, erős közvélemény. És az értékes nő, akár egyedül, akár mint az értékes férfi dolgozó, okos, bátor gondolkodású párja: segít megteremteni a jobb, szebb, emberhez méltóbb magyar jövőt. (*Szenvedélyesen, de méltósággal*): Lányaim, fiatalok, — elszállt évek sűrű fátyolán túl, túl a halálon, elmúláson: ma is erre tanítlak benneteket én, Veres Pálné!

(*Függöny.*)

Márta „igényei“

A könyvnapon új barátnőt szereztem. Megmondtam neki, hogy leírom megismerkedésünk történetét.

— Nem ismernek majd rám? A saját nevemen nevez a néni? — kérdezte izgatottan.

— Dehogy! Válassz valamilyen nevet: csak mi ketten tudjuk, hogy téged jelent.

Megegyeztünk abban, hogy «Marosi Márta» lesz az ő neve.

No, most hadd meséljek róla.

A Magyar Lányok sátrában, könyvkereskedő barátaim odatettek élém egy regényt: írjak bele néhány kedves sort Marosi Mártának.

Felnéztem, tizennégy-tizenöt esztendő, jó magas, sovány, fiatal lány állt előttem, csikos matrózlúzbán. Fekete szeme volt és feltűnő keskeny, keserű szája.

— Tiéd ez a könyv? — kérdeztem tőle, hogy a hangját halljam, mielőtt beleírok valamit a regénybe. Nagyon sokat adok az emberek hangjára.

— Az enyém, — mondta a fiatal lány, valami furcsán izgatott hangon, inkább dacosan, mint kedvesen. — De nem muszáj beírni semmit se. Tulajdonképpen inkább beszélni szeretnék a nagyságos asszonnal...

— A nagyságos asszonnal nem beszélhetsz, de a néninek megmondhatod, miért haragszol az egész világra. Mert úgye, nagyon haragszol reá?

— Igen, — mondta Márta, most már sokkal szelidebben. — Épp ezt akarom megmagyarázni. Tíz percig zavarnám... Hol és mikor beszélhetnénk a nénivel?

— Eljöhetsz ide értem, félhatra? No jó... Akkor együtt megyünk a körútig.

Együtt mentünk a körútig. Eleinte hosszas hallgatás. Ő sem beszélt, én sem kezdtem. Végre megszólaltam, hevesen, türelmetlenül:

— Azt szeretném megtudni, néni kérem, hogy mi kifogásuk ellenem az embereknek? Miért gyűlölnék engem? Hiszen nem bántok senkit sem!

— Nincs barátnőd, egyetlen egy sincs?

— Nincs. Egy volt, de az is elpártolt tőlem, kompánia kell neki, buta vihogás és üresfejű, jellemtelen társaság. Nem bánom, meg leszek én nélküle is...

— Persze, tiszta jelesed volt...

— Igen. Miből sejtí a néni? De ez nincs összefüggésben az osztály viselkedésével. Én sohasem hengectem az osztályzatommal.

— Kicsit hengectél, Márta. Most is hengegsz, ne tagadd, fiam. Ha nem vagyunk őszinték egymáshoz...

— Néni kérem, én nem hengegek. Az igaz, hogy akárkivel nem barátkozom. Nekem igényeim vannak.

— No látod... Akárkivel nem barátkozol. És mi szerint válogatod meg a barátnőidet? Ki az, aki a te szemedben «valaki» és ki az, aki «akárki»?

— Tudom, hogy a néni mire gondol, tudom, — mondta Marosi Márta elkeseredetten. — A néni azt hiszi, hogy én az előkelőségük szerint válogatom meg a barátnőimet. De ez nem

így van. Nekem mindegy, hogy valakinek milyen nagy úr az édesapja és hány szobájuk van és melyik üzletben vásárolják a csikos blúzát. Van nálunk elég olyan lány az osztályban, aki borzasztó finomnak hiszi magát, estélyeket ad, földig érő stílruhában mennek el a lányok; engem tízszer is meghívhatnak, mégse megyek el hozzájuk. És vannak nálunk szegény lányok, akiknek nagyon fontos, hogy megkapják a tandíjmentességet, sajnálom őket, nagyon sajnálom, de mégsem barátkozom velük. Nem szeretem őket se...

— És téged sem szeretnek a társnőid?

— Nem. Bizonyítékaim vannak rá... Dühöse, ha valamit csak én tudok az osztályban. A többieknek gratulálnak valami jó felelet után, nálam meg se muikkannak, amikor a helyemre megyek. Nem szívelhetnek. Csak tudnám, hogy: miért?

— Én már tudtam, hogy miért. De nem árulhatom el mindjárt a véleményemet... Ehelyett azt kérdeztem:

— Fiúbarátod sincs? Egy sem? De volt?

Márta rámnézett. Aztán megszólalt halkán:

— Volt, néni kérem. Az unokabátyám, az nagyon jó barátom kisgyerek korom óta. Tegnap délután nálunk volt... És éppen amiatt akartam a nénivel beszélni. Ma délelőtt az iskolában nagyon el voltam keseredve, tegnap délután miatt. És hallottam, hogy egy társnőm azt mesélte, hogy tegnap itt volt és kapott a néniktől autogramot és beszélgettek az emberrel. Elhatároztam, hogy beszéljek a nénivel és elmondom az egészet...

— No, mondd el az egészet, Márta...

— Tetszik tudni, az unokabátyámmal na-

gyon jó barátok vagyunk. Ő olyan okos fiú, megmagyarazza a nehéz feladatokat és talán ömiatta tanulok én értelmesebben, mint a többi lány. És Károly tegnap olyan különösen nézett rám... Elmondta, hogy meglátogatta az egyik kollégáját és megismerkedett annak a húgával. Kisült, hogy a mi osztályunkba jár. Károly megkérdezte tőle, hogy jóba van-e velem. Dehogy, mondta az a lány, hiszen én olyan undok vagyok, hogy engem senki sem szeret az osztályban... Néni kérem, szabad illet mondani az emberről? Illik ez?

— Illeni nem illik, de iskoláslányok között bizony lehetséges... No és az a nagyszerű Károly szóról-szóra visszamondta neked a dolgot? Igen? És te mit feleltél neki?

— Semmit. Kimentem a szobából, otthagytam a bátyámmal. De mi a néni véleménye arról a lányról?

— Semmi, édes fiam. Nem ismerem azt a lányt. A te esetében ő volt a közvélemény. Ő fejezte ki annak a sok, annak a többi lánynak a véleményét, akik még sohasem kaptak tőled melegséget, érdeklődést...

— A néni engem hibáztat? A néni szerint neki volt igaza? — kérdezte Márta és belepirult haragjába.

— Nézd fiam, ne haragudj az őszinteségért. Tíz percet akartál tőlem és kritikát, talán tanácsot is. De te azt hitted, hogy a többiek fogom elítélni, úgy-e? Ide hallgass és nagyon figyelj, mert mindjárt felszállok a villamosra. Te nagyon értelmes, rendes lány vagy; de kicsit önző lélek vagy, drágám. Sokat vársz az emberektől és keveset adsz nekik. Érzékeny vagy, jóérzésű, de a jószágodat semmivel sem bizonyítod. Beszélj

ezeokról a dolgokról az unokabátyáddal, aki nagyon rendes fiú lehet és akit bánt az, amit rólad hallott. Mondd meg neki, hogy neked igényeid vannak az emberekkel szemben; de belátod azt, hogy nagyon ritkán találunk «nagyszerű» embereket és ezért ezentúl te mindenkivel szemben szíves, érdeklődő, segítő jó ismerős leszel: mert enélkül nem élet az élet. Viszont szeretnéd, ha egy-két értékes jóbarátod és jóbarátnőd lehetne... És ő segítsen neked ilyenek felismerésénél, megszerzésénél. No, de itt az én hetvenhármasom, amely átvisz Budára. Szervusz, kislány. Telefonálj majd egyszer...

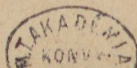
Elmult egy hét. És megszólalt nálunk a telefon:

— Halló... Néni kérem, az a lány vagyok, aki a második könyvnapon elkisértem a villamosig...

— Igen, emlékszem. No, mi van veled?

— Gondolkoztam a dolgon és beszéltem Károllyal. Most sokkal jobb nekem az osztályban is. Kijavítottam titokban annak a lánynak a számtandolgozatát, aki pletykázott rólam. Egy héttel a vizsga előtt... Hogy az hogy nézett! Az nem érti, hogy mi lelt engem. Olyan érdekes ez... Nagyon szeretem a nénit.

Megegyeztünk, hogy leírom az esetét. Le is írtam. Ugye, nem lehet ráismerni «Mártára», akit nem is hívnak Mártának, kislányok...

Ideálja válogatja

Az ötödik osztály a tízpercben ideálokról tárgyalt. Télen a szünetben nem nyitottak ablakot és a lányok nem igen mentek ki a folyosóra sétálni, hanem mostanában mindig bent vitakoztak, az iskolapadokon ülve, vajaskenyerüket majszolva. Mindig akad valami megbeszélnivaló és huszonnyolc lánynak sokféle lehet a véleménye.

A szóbanforgó decemberi napon a szöke Német Ibolya, a «bübáj» dobta bele a vita anyagát a beszélgetésbe. Pedig vele eddig nem sokat törődtek az osztály «komoly elemei», a szorgalmas és lusta, de tehetséges lányok. Valamennyien elismerték, hogy Német Ibi nagyon csinos, talán a legcsinosabb az osztályban, — jól táncol, jó hangja van, jól úszik, jól korcsolyázik, — de az ilyen lányoknak többnyire az iskolán kívül vannak sikereik. A gúnyos Gárdos Panni nevezte el Ibit: «a бүbájnak», mint ahogy mindenkinek adott valami új nevet.

— Képzeljétek, — mondta Ibi és felállt a dobogóra, — lefényképezett az unokabátyám új korcsolyaruhámban, fehér trikóban; csikos sapkám, sálom van és óriási csikos kézelő a keztyűmön. Nagyon szép kép és most majd megjelenik az egyik napilap vasárnapi mellékletén. Megláthattok ti is...

— Nem való! — kiáltotta haragosan Ferenc Boris, a jó tanuló, Panni elnevezése szerint «a jellem». — Nem szabad az ilyesmit meg-

engedni, mert szégyent hoz az osztály fejére! Ötödik gimnazista arcához és mosolyához semmi köze a nyilvánosságnak! Ez épp olyan butaság, mint azok a híres szépségversenyek... A multkor nálunk vacsorázott egy híres író és az is azt mondta, hogy szerinte komoly lány nem kapható az ilyesmire...

— Miért ne? Én úgy szeretnék valami újság címlapjáról rávigyorogni az emberekre ezzel a ferde számmal és szép lapátfogaimmal! Két szem cseresznyét vagy egy margaréta szárát rágicsálnám elmélázva és az ideálomra gondolnék, — mondta gúnyosan nevetve Gárdos Panna. — Csinos volnék, úgy-e, te zebra?

— Ne csúfolódj, Panni! — így szólt a zebra, vagyis Molnár Éva, aki télen is csíkos matrózbúzt viselt, mert az volt a rögeszméje, hogy a sötétkék «tönkreteszi» őt, olyan piros tőle az arca, mint a pipacs. — Azért, mert te állítólag ideál nélkül szaladgálsz a világban, azért más lány még mindig gondolhat valakire üres perceiben. Ez nem szégyen...

— Persze, hogy nem, — mondta a gúnyos Panna. — Az ember gondolhat a fényképező unokabátyjára, a német tanárjára, gondolhat a szép színésznőre, akinek a képét a színházi ujságban látta... Ezek, Mária néni magyarázata szerint, mind alkalmas ideálok, igaz? Hogy is mondta a mult órán Mária néni? Ideál. az: magyarul eszménykép, csakugyan létező vagy elképzelt magasabbrendű lény, maga a tökéletesség... Fogadok, hogy a fél osztálynak pont ilyen az ideálja...

A lányok hallgattak, elgondolkoztak. Az okosabbak belátták, hogy Gárdos Panninak igaza van, ha gúnyolódik. Ők csakugyan nagyon

könnyen dobálódnak az «ideál» szóval. Ez tulajdonképpen a régi világból itt maradt fogalom, amikor a fiatal lány legelső bálján meglátta azt a daliás fiatalembert, akit lovagjául választott és akinek menyasszonya és felesége akart volna lenni... Ma nem lehetnek ilyen romantikusak a lányok, akik a fiúkkal együtt sportolnak, vidéki gimnáziumokban, főiskolákon együtt tanulnak, tehát pajtásuknak, megértő, jó kollégájuknak tekintik őket. Egészséges, józan gondolkodású mai lánynak nincs «ideálja»...

Német Ibi barátnőinek azt magyarázta, hogy bizony ő szívesen résztvenne szépségversenyen és bizony az ő unokabátyja a leghelyesebb fiú a világon... És ekkor megszólalt Lakos Anna, a legjobb tanuló, de azért nem stréber és nem kellemetlen lány: mindenki szerette az osztályban, mert olyan meleg, lelkes és szókimondó, bátor teremtés volt. Ő nem volt olyan nagyképű, mint Ferenc Boris, a «jellem»; nem csúfolta ki a többieket, akik értéktelenebbek voltak, mint ő.

— Gyerekek, most elmondom nektek, hogy ki: az én ideálom, — mondta nevetve.

— Neked is van ideáloed? Nagyszerű! Látnod, Panni, ha Lakos Anna is bevallja, akkor nekünk sem kell szégyenkeznünk miatta! — kiáltoztak a lányok és Gárdos Panna meglepődve nézett az ő rendes, komoly barátnőjére.

De Lakos Anna mosolygott.

— Félek, gyerekek, hogy az ideálom nem felel meg a ti ízléseteknek, — mondta az ő kellemes, nyugodt hangján. — Vasárnap találkoztam vele először az unokatestvéremnél. Tegnap meglátogatta anyámat és velem is soká beszélgetett...

— Jaj! — kiáltozták a lányok, izgatottan.

— Mesélj, meséld el gyorsan az egészet, mert mindjárt becsöngetnek! Milyen? Szép? Elegáns? Mondd!

— Nagyon kellemes, jó megjelenésű asszony. Orvosnő Amerikában. Van két gyereke. — mondta Anna mosolyogva.

— U... u... úgy?

A lányok csalódottan néztek Annára. Német Ibi megvetően elbiggyesztette száját és szomszédnőjével beszélgetett. Nem érdekelte az ilyen ideál.

— Igen, ez az orvosnő az ideálom. Sokat küzdött, amíg elkészült. Aztán keresztülítte, hogy kimehetett külföldre. Ott is mindenféle munkát végzett, hogy ha aztán volt egy kis pénze: tanulmányainak élhessen. Stipendiumot szerzett és most már nyugodtan tanulhatott. A mostani ura kollégája volt az egyik külföldi laboratóriumban. Megesküdtek, együtt mentek ki Amerikába. A férfi ma már egyetemi tanár, az asszony osztályvezető kórházi orvos. A gyerekeik nyolc és tízévesek, nagyon önálló kisemberek... Ne haragudjatok, gyerekek: de nekem ez az asszony az ideálom... Fiúpajtásaim akadnak ma is, tudom, hogy lesznek majd nagyon rendes barátaim az egyetemen is, de szeretném az életemet úgy megcsinálni, mint ez az asszony...

Az osztály értékesebb lányai elgondolkozva néztek maguk elé...

Lakos Anna és Német Ibolyka nagyon-nagyon messze voltak egymástól, bár ugyanazon osztály harmadik sorában ültek is mind a ketten...

Becsöngettek.

Jaj! . . .

Ünnepnap volt és a budai helyiérdekű végállomásán rengeteg ember tolongott a villamos feljárója előtt. Mindenki ülőhelyet akart. Voltak, akik könyökükkel dolgoztak, senkit sem kíméltek, hogy minél előbb ülőhelyhez jussanak.

Az egyik magastermetű, öszülő nő finom mosollyal, szinte érdeklődve nézte ezt a vad versenyt. Félreállt, hogy a többnyire fiatal kapaszkodóknak utat engedjen... Persze, mire felért a kocsiba, már nem volt egyetlen ülőhely sem.

Elindult a villamos és az első fordulónál a magas, idősebb nő a váratlan rázkódtatástól megingott és véletlenül meglökte azt a tizenkétesztendős fiút, aki a szélső ülésen ült. Röstelkedve bocsánatot kért tőle... A fiú már-már felugrott, hogy helyét átadja, — de a mellette ülő fiatal leány leszorította karját.

— Ülve maradsz, — mondta erélyesen, — az ilyesmi már régen kiment a divatból! Jogod van a helyedhez!

Az idősebb nő elmosolyodott és érdeklődve nézte meg az ifjú hölgyet, aki ilyen szigorúan szólt a fiúhoz. Csinos, barna leány volt, haja lokniba sütve, kalapja féloldalasan, merészen a fejébe húzva, öltözködésén meglátszott, hogy szeretne nagyon-nagyon divatos lenni. Két fehér vászonvirág volt a ruháján, három a kalapján, pöttös és síma selyemből volt a ruhája, himzett fehér bőrből a kesztyűje...

— Aztán, ha megérkezünk, arra vigyázz, hogy nagyon-nagyon udvariasan bánj minden-

kivel, — oktatta a leány a fiút. — Csupa előkelő, befolyásos ember jár hozzájuk. Pedig sem a bácsi és a néni, sem a lányok nem nevezhetők valami elegánsnak. Magam sem értem, miért ragaszkodnak hozzájuk azok az előkelő emberek! No, de mindegy, tudod, az a fő, hogyha anyád most feljön lakni Pestre, ilyen jó összeköttetésekkel bíró emberek ismerjenek és szeressenek benneteket. Csak az boldogul, akinek megfelelő társasága van... Különösen egy idősebb hölgyre figyelj majd, akit ma várnak. Remélem, hogy még nem késtünk el és még nem lesz ott. Az ilyen jó állásban lévő idősebb asszonyok ropant elbizakodottak és szeretik, ha az ember hízeleg nekik. Én senkinek sem szoktam hízelegni, de ha tudom, hogy a testvéremet állásba juttathatom, akkor még kezet is csókolok!

Végre odaértek ahhoz a megállóhoz, amelynél egyszerre szálltak le: a magas ősz asszony, aki az egyórás utat végigállta, — és a csinos leány, meg a kis öccse...

A fiatalok gyorsan mentek előre a platánfasorban és vidáman nyitottak be Lázárék villájába, ahol már nagy társaság verődött össze.

— Kezét csókolom, néni, — köszönt a fiatal leány, — szervusztok gyerekek. Jaj, néni kérem, még nincs itt a doktorkisasszony? Hála Istennek!... Szeretném, ha kedvező benyomást nyerne rólam! Igaz, hogy a nővérem, akit figyelmébe szeretnék ajánlani: egészen más, mint én, de talán, ha engem megszeret, akkor neki is könnyebb dolga lesz!

— Mi is örülünk, Évi, hogy végre bemutathatunk téged dr. Szilasi Máriának, hiszen olyan régóta kérsz erre! De Mária annyira elfoglalt...

— Persze, tudom, mennyit dolgozik a gyermekbészeten és a magánrendelésében is, — mondta a fiatal leány. — Szeretném megkérni, vegye maga mellé ápolónőnek a nővéremet, aki vidéken, a városi kórházban műtős nővér. Meghalt sógorom orvos volt. A testvérem most a fia miatt szeretne Pestre kerülni, a fiú most vizsgázott a Zeneakadémián...

*

Pár perc mulva megérkezett a várva-várt dr. Szilasi Mária is. Jól sejtitek: ő volt az öszhajú, magas, mosolygó nő, aki ott állt egész úton Éva előtt.

Persze, hogy elképedt a fiatal leány, amikor felismerte útitársát — és első szava rémületében ez volt:

— Jaj!...

Dr. Szilasi Mária elnevette magát. Ő tudta, hogy mit jelent ez az önkéntelen, elkeseredett felkiáltás. Hiszen Lázárék már régen megmondták neki: mire akarja megkérni őt a leányuk barátnője, Éva... És a hosszú úton talán sejtette is, hogy ez a fiatal leány ma még a szeme elé kerül...

Éva pedig elkeseredve gondolta, hogy most már akár ne is szóljon az orvosnőnek nővére kéréséről! Igen, ha öccse átadta volna neki a helyét, — ha esetleg beszédbe elegyedtek volna, — akkor most milyen nyugodtan mondhatná: ez, kérem, a nővérem fia... De így?

Szilasi Mária kitalálta Éva gondolatát, amint a leány szótlantul, ajkát harapdálva állt előtte... Ő szólalt meg:

— Lázárék mondták, hogy a nénéd kitünő ápolónő és a fia miatt szeretne Budapestre ke-

rülni. Úgy hiszem, rövidesen lesz nálunk üresedés, majd idejében értesítlek. Szívesen lennék segítségére egy régi kollégám özvegyének...

— Kezét csókolom — mondta Éva halkán, szégyenlősen, — nem is tudom, hogy köszönjem meg a jóságát...

— Sehogysem, lelkem! Tudom, az ilyesmi már kiment a divatból, — mondta mosolyogva az özülöhajú asszony.

És kedvesen rátette kezét a kisfiú vállára...

A tanár ur „pikkel“

Mohos Évinek az volt a rögeszméje, hogy az új algebra-tanár úr rettenetesen neheztel órá. Már az első naptól kezdve, amelyen betette a lábát a negyedik a)-ba. Pedig ha a félévben kettest ad neki és elrontja a tiszta jeles bizonyítványát, akkor, — akkor: majd meglátja, mi lesz. Mert ez a legszörnyűbb igazságtalanság volna. Valakinek, akinek az elsőtől kezdve mindig tiszta jelese volt, — mert úgy-e, az a német-kettes a harmadikban a félévben és egyszer a jó rajzból és a tavalyi kettes tornából, csak nem számít! — valakinek, akit «elismernek» az összes tanárok: nem lehet direkt, szándékosan elrontani a bizonyítványát!

— De miért gondolod, Évi, hogy az új tanár úr el akarja rontani a bizonyítványodat? — kérdezte az édesanyja nevetve, mert azt szerette volna, ha túlzottan kötelességtudó kislánya is kibékül a sorsával.

— Azért gondolom, mert látom rajta! Látom rajta azt a mérges pillantást, amikor rám néz. A multkor tartott egy nagy beszédet, hogy ő nem szereti a magolókat és ő nem bízik a házidolgozatokban, mert azokat a lányok édesapja vagy az unokabátyja szokta megcsinálni. És amikor ezt mondta, rám nézett. Azt mondják a lányok, hogy rákvörös lettem. De arról a buta elpirulásról én nem tehetek. A Feri pedig egyetlenegyszer segített a házidolgozatomnál, akkor sem ő csinálta, épp csak megmagyarázta a dolgot.

— Akkor miért pirultál el?

— Mert dühös voltam, hogy rám néz. Miért néz rám? Azért, hogy szemüvegem van? Nem tehetek róla, hogy messzelátó vagyok, azért még nem kellett volna *úgy* rámnéznie, mintha más csinálná meg az összes dolgozataimat. Hiszen az enyémről írja le a többi lány! Alighogy beérek az osztályba, már megrohannak: «Mohoskám, Évikém, add ide az algebrádat! Te angyali lélek! Nézd, tegnap este nyolcig voltam vendégségben!» Én hülye, persze odaadom, mert van szívem. És akkor majd pont én nem kapok egyest!

Évivel nem birt senki. Nem ment az a lány sem korcsolyázni, sem a táncórába. A karácsonyi szünetidőben is folyton tanult. Sápadt volt. házi orvosuk azért írt föl neki és azt mondta, hogy naponta két órát sétáljon. De hiába biztatta, hívta édesanyja, hiába ígért neki még cukrászdát is, habos gesztenyepirét és képviselőfánkot: Évi nem mozdult el délután hazulról. Tanult este kilencig, — egyszer növénytant, egyszer latint, egyszer történelmet, mert — ő majd megmutatja! Majd meglátja a Bükki tanár úr, hogy rajta kívül mindenki jelest ad Mohos Évának a negyedik a.)-ban!

Máskor az volt a legnagyobb gyönyörösege, ha színházba mehetett; most hiába biztatta édesanyja, hogy vesz jegyet a Nemzetibe vasárnap délután. Ő nem megy el hazulról! Ő tanulni akar, — rövid az idő...

De hiába akart tanulni, — nem lehetett. Öt óra felé beállított hozzájuk unokabátyja, Feri.

— Azért jöttem föl, mert meg akarom hívni a nénit és Évit a mi iskolánk díszhangversenyére, jövő szombatra. Én is hegedülök a zene-

karban, — de azért a néniéket majd lent várom a rendezők között és felkisérem a helyükre.

Évinek egy pillanatra felragyogott a szeme. Volt ő már két év előtt egy ilyen fiúgimnáziumi hangversenyen; gyönyörű volt! A nyersselyem ruhájában, lakkcipővel, — karonfogva szokták a rendezők fölvezetni a vendégeket, — de jó lenne.

Mohosné ránézett Évire.

— Menjünk el, Évi? — kérdezte mosolyogva.

— Nem mehetek, anya, — szólt szomorúan a kislány. — Tanulnom kell...

Feri nem nyugodott bele ebbe a «kifogásba». Elmondatta magának Évivel az egész hosszú történetet Bükki tanár kegyetlenségéről és az ő «csak azért is!» tanulásáról. Kikérdezte, feleltette, átnézte a házi dolgozatait a nyolcadikos diák hozzáértésével, aztán megnyugtatta hűgát: «sok hatodista fiút ismerek, aki nem tud annyit, mint te». De Évit nem tudta meggyőzni.

Kint az előszobában Mohosné még sokáig beszélgetett Ferivel, aki fejét csóválva, ment el tőlük.

Hétközben, délután ötkor megszólalt Mohosék telefonja.

— Halló! Te vagy, Évi? Itt Feri beszél...

— Szervusz! Tessék?

— Te, nagyon érdekes dolgot mesélek neked. Társaságban megismerkedtem a te Bükki tanár uraddal és rólad beszélgettünk...

— Jaj...

— No, csak ne ájulj el. Eleinte azt sem tudta, ki az a Mohos Évi. Aztán megnézte a jegyzőkönyvét és azt mondta, hogy csupa egyes van nála beírva, felelésre is, dolgozatra is. Azt mondtam, hogy szemüveget viselsz íráshoz

is, olvasáshoz is, akkor azt mondta, hogy most már emlékszik! Nagyon helyes, komoly gyerek vagy és az egész tanári kar megdicséرت a konferencián...

— Jaj... Ferikém, igazán azt mondta? Jaj, de boldog vagyok... Most már fellelegzek... Ferikém, nagyon köszönöm ezt neked, nagyon... Már éjszaka sem mertem aludni, azt hittem, akkor is tanulnom illenék...

— No látod, milyen bolond kis lány vagy, Évi. Mondd meg anyukádnak, hogy már félretettem két jegyet számotokra a szombati hangversenyünkre. Szervusz, viszontlátásra...

Évi nagyon boldog volt. Kimondhatatlanul boldog. Ha Bükki így beszél róla, akkor nem kell félnie... Lefeküdt a díványra, nem tanult. — örült, az egyeseire gondolt és elaludt. Már régen nem aludt ilyen jól... Szülei nem értették meg, miért alszik este hétkor Évikéjük az ebédlődíványon. De amikor felébredt, elmondta nekik Feri telefonüzenetét; most már megértették, hogy nem tanult este kilencig e szép napon.

Persze, hogy elment édesanyjával a Fériék hangversenyére! Persze hogy ródlizni ment apjával vasárnap délelőtt! Mintha kicserélték volna! Az iskolában megint a régi, jókedvű Évi lett, aki barátságosan mosolygott Bükki tanár úrra. Aztán az történt, hogy a tanár úr feladott egy nehéz példát és csak Évi jelentkezett, hogy megmutassa: hogyan kell megoldani! Ha anynyira dicséرتe a tanár úr, akkor bátran jelentkezhet. Dicséرتet és egyest kapott. Most már nem félt a bizonyítványától...

(Ha tudta volna, hogy Feri mennyire «drukkolt» az ő előre beigéرت egyeseiért!)

De eljött a bizonyítványkiosztás napja és Évi csakugyan tiszta jelest kapott...

Máig sem tudom, vajjon Feri csakugyan beszélt-e Éviről Bükki tanár úrral. De azt az egyet biztosan tudom, hogy a kislány leszokott arról, hogy tanárait azzal a rettenetes «pikkeléssel» gyanusítsa.

Tizenkettő és tizenhat

— Hiába beszélsz, Zsuzsi, neked két bátyád van, te nem tudod, mi az, ha az embernek a négy évvel idősebb nővére parancsol, — így panaszkodott Molnár Juci, második gimnazista, legjobb barátjának, Szabó Zsuzsinak, amikor hazafelé lődörögtek az iskolából.

— De a ti Kláritok olyan szép és kedves nagylány, azt mondják: ő a legjobb tanuló a hatodikban és mégse henceg. És az nem igaz, hogy nem szeret téged, mert amikor kanyaród volt, mindig lejött hozzánk a másodikba és könyörgött, hogy írjunk neked, feladatokat és pletykákat és mindent. Ő szeret téged, de biztosan kicsit szigorú és te azért dühöngsz, — mondta Zsuzsi.

— Mondom, hogy te nem érted az egészet! Neked van egy szép kis szobád és a bátyáidnak is külön udvari szobájuk van, te nem tudod, hogy ha az ember egy szobában lakik a nővérel: az minden kis rendetlenségért hogyan szekerizhatja! Klári azt akarja, hogy a szobánk olyan legyen, mint valami szalón. Ha ott felejttem a széken a zsebkendőmet, vagy a lyukas harisnyát, vagy a számtanfüzetemet, olyan dühösen néz rám, hogy csak úgy szikrázik a szeme. Én nem tudhattam előre, hogy ő vendégeket vár, ha nem szól nekem! És egyáltalában: olyan nagy igazságtalanság, ami velem történik! Klári régi matróruháját, télikabátját, kesztyűjét én örökölöm; az ő használt könyveiből tanulok. Csoda, hogy új irkákat kapok és nem kell kiradíroznom a Kláriét... Neki minden szépet és jót meg-

vettek, amikor olyan kicsi volt, mint én. De nekem semmi újat, soha, semmit se vesznek...

— Igazságtalan vagy, Juci. Négy év előtt, amikor Klári járt a másodikba, még valamivel jobb világ volt. Az én bátyáim is szebb könyveket és villamosjátékokat kaptak akkor karácsonykor és a születésnapjukon, mint én mostanában. De tudom, hogy erről senkisémet tehet, mert a szüleim boldogan vennének nekem mindeffélét, ha lehetne. És tőled sem szép, ha elégedetlenkedsz...

— Jaj kérlek, ne prédikálj nekem olyan bölcsen, mint egy felnőtt! Én nem a szüleimre panaszkodom, hanem csak Klárirra! Klári nem jó testvér. Ő rámfogja, hogy rendetlen vagyok és kíváncsi és elpletykázom a titkait. Még most se tudja nekem megbocsátani, hogy négyéves koromban megmutattam anyunak az ő karácsonyi kézimunkáját, amit meglepetésül csinált. Ezt a butaságot mindenkinek elmesélte. Persze, hogy nem lehetek olyan okos, mint ő, aki már a hatodikba jár, de azt hiszi, hogy én nem csak buta vagyok, hanem gonosz is és *direkt* mérgecsinálni akarom őt. Pedig ez nem igaz és én jól tudom, hogy neki borzasztó nehéz feladatai vannak és sohasem ülök az íróasztalhoz, hanem mindig a kisasztalon írom a leckémet. De Klári nem szeret engem, akármit mondsz is, Zsuzsi, egész biztosan tudom, hogy ő nem szeret engem...

És nagy, kövér könnyek potyogtak Juci kék szeméből sötétkék télikabátjára.

Szabó Zsuzsi nagyon megsajnálta az ő hüszéges, jó barátnőjét. Mert úgy-e, kislányok, két év alatt az ember *tudja* már az osztálytársnőiről: ki jellemes és ki: jellemtelen. És Zsuzsinak módjában volt «kitapasztalni», hogy Molnár Juci

nagyon rendes gyerek. Néha kicsit bolond, túlságosan jókedvű, vagy túlságosan elkeseredett; de hát ez nem ritkaság a másodiktól az ötödikig, amikor az ember már nem kislány. Juci életének bánata azonban mégis csak iskolánkívüli bánat volt, nem tehettek róla sem a tanárok, sem az osztálytársak, mint a többi lány életében. Zsuzsi, akit nagyon szeretett a két testvérbátyja: sajnálta ezt a szegény gyereket, aki szép, okos, jó tanuló nagy nővérel nem tudott megférni... És elhatározta, hogy rendet teremt köztük.

Délután, amikor elkészült feladataival, előszedte virágos bélésű, monogrammos díszlelvél-papírosát és miután előbb gyorsan lefirkált egy «piszkozatot» valami kitépett irkalapra: új tollal és fejét görbén tartva, lemásolta a következő fogalmazványt:

— Kedves Klári, jól tudom, hogy te már tizenhatéves vagy és a legjobb tanuló a hatodik a)-ban, én pedig csak másodista pocok vagyok. Ezért nagyon kérek, ne haragudjál, hogy írok, de úgy sajnálom a Jucit. Ő rém szomorú, mert azt hiszi, te gyűlölöd őt, de én ezt nem hiszem és azért írok. Juci nagyon rendes gyerek, igaz, hogy kicsit rendetlen elrakásban és olyasmiben, de jószívű és egész korrekt, ahogy a fiúk mondják. Nekem is van két bátyám, ők borzasztó jók hozzám és a feladatokat is elmagyarázzák néha és soha nem veszekszünk. Ezt nem azért mondom, hogy hancegjek, de azért, mert nem értem, hogy ti miért nem vagytok jóba. Juci azt hiszi, hogy talán még mindig a régi kézimunkád miatt, amit megmutatott édesanyádnak, de én nem hiszem, mert az ember nem felelős azért, amit négyéves korában butaságból elkövetett. Kérek,

bocsáss meg, hogy írtam, de Juci máma már negyedszer sír a te szigorú kegyetlenséged miatt és úgy szeretném, ha jóba lennétek!

Maradok tisztelettel

Szabó Zsuzsi

II. a) oszt. tan.

A levelet beletette borítékba, ráírta: Molnár Klára úrleánynak — pontos címet írt, — és bár az iskolában átadhatta volna: elhatározta, hogy nem sajnálja a tíz fillért és postán küldi. Aztán mielőtt leragasztotta volna a borítékot, bement a levéllel a másik szobába, ahol két bátyja tanult: Elemér a hatodikba járt, Dénes most készült az érettségire.

— Dénes, kérlek, olvasd el ezt a levelet, hogy nincsen-e benne becsületsértés, — így szólt Zsuzsi a bátyjához. Szabó Dénes elolvasta a levelet.

— Nem, nincs benne becsületsértés. Molnár Juci nővérenek írod?

— Annak, Klárának. Hozzánk jár hatodikba és a legjobb tanuló. Ismered?

— Igen, ismerem. Együtt járunk angol-órára. Csodálom, pedig okos lány...

— Dini, kérlek, ne szólj neki, hogy megmutattam neked ezt a levelet! — könyörgött Zsuzsi. — Nem tudtam, hogy ti ismeritek egymást! Jaj, félek, hogy Jucinak még rosszabb dolga lesz, ha Klári megtudja, hogy mi pletykáztunk... Nem is küldöm el ezt a levelet!

— Nyugodtan elküldheted! Ne félj, én nem beszélek róla, ha Molnár Klári meg nem említi, hogy írtál neki. Ő is orvos lesz, én is orvos leszek; ha szól a dologról, majd megmondom neki a véleményemet. «Pletyka» nem lesz a dologból. Te jót akarsz. Persze, Jucinak sohasem szabad

megtudnia, hogy te írtál érdekében a testvérenek. Úgy-e, ezt megérted, Zsuzsi fiam?

— Hogyne, Dini, megérttem, — mondta Zsuzsi nagyon komolyan.

*

Körülbelül tíz nap mulva megint együtt lődörgött hazafelé az iskolából a két barátnő: Szabó Zsuzsi és Molnár Juci. Utóbbinak igen-igen jó kedve volt, mert «szenzációs jól» felelt számtanból.

— Láttad, milyen csudálkozva nézett Marcsa néni és az egész osztály? Persze, ők nem szokták meg, hogy én így tudjam a számtant! Magyarból, történelemből mindig jól feleltem, de a számtant eddig nem igen értettem. De mondd, — biztos egyest kaptam?

— Holtbiztos! — mondta Zsuzsi elismerően.

— Neked elárulom a titkot, Klári elmagyarázta nekem az egészet. Te, úgy emlékszem, hogy panaszkodtam Klárira... Visszavonok minden rossz szót: Klári angyal! Nem tudom, mi lelte, de olyan jó hozzám néhány nap óta, hogy csudálkozva alszom el minden este! Mindig megkérdi, hogy tudom-e a feladataimat és szívesen segít, ha bevallom, hogy valamit meg nem értek. Aztán azt mondta, hogy beszélt anyussal és elhatározták, hogy tavaszra vado-natúj felöltőt kapok, mert neki nem kell semmi, ősszel kapott új kosztümöt. Te, egyáltalában olyan jó hozzám, azt hiszem, eddig nem ismer-tem és borzasztó igaztalan voltam a tulajdon testvéremhez. De most már, örökre, nagyon is szeretjük egymást...

— Hála Istennek, — mondta Zsuzsi és nevetve karolt barátnője karjába.

A pöttyös sál

— Olyan helyesek vagytok, gyerekek, ezekben az egyenlő fehér matrózbúzokban! Micsoda okos rendelet volt ez...

— Jaj, ne mondjon ilyet, néni! Gyülölöm ezt a kislánymaskarát... Tizenötéves korában olyan lehetetlenné válik az ember társaságban ezzel a sötétkék matrózgallérral és ebben a bő blúzocskában, — mondta dühösen barátnőm, Kádár Duci, hatodik gimnazista, akivel össetalálkoztam az utcán. — Úgy bánnak az emberrel, mint valami kisgyerekekkel...

— Hol? — kérdeztem tőle nevetve. — Micsoda társaság az, amelyik ruhája szerint ítéli meg egy értelmes lány szellemi képességeit?

— Ne tessék gúnyolódni; igazán csodálom, hogy már a néninek sincs belátása. Úgyis olyan nehéz kérdésben kell döntenem és mindössze két pengő huszám van hozzá, — mondta az elkeseredett Duci. — A barátnőm bátyja meghívott az ő gimnáziumuk júniálisára. Az érettségizett fiúk is ott lesznek, szóval felnőtt, komoly társaság, tanárok, tanárjelöltek. A barátnőm, Éva, azt mondja, hogy menjünk fehér matróban; anyám is azt mondja. De néni kérem, én nem akarok nevetségessé válni! Elhatároztam, hogy a pénze-men veszek egy méter divatos, pirospöttyös műselymet. A fehér blúzomra nem gombolom rá a kék matrózgallért, hanem az új sált dobom a nyakamba. Mégis csak több tekintélye van az embernek egy divatos ruhában! És van egy piros

bőrövem hozzá. Mit gondol a néni, úgy-e, sokkal helyesebb leszek így?

— Gyerekek, én nem nyilatkozom. Tudjátok, ilyen súlyos esetekben nem vállalok felelősséget: minden tizenöt éves lány válassza meg maga a matrógallérját, vagy a pöttös sálját, azt mondom...

No, de tegnap aztán megint találkoztam a magas, szőke Ducival, aki valamikor, — amikor együtt nyaraltunk, — olyan édes kis gyerek volt; sokat meséltem neki és azóta tartja velem a rokonságot. Pedig most már nem egészen az én esetem... Csikos vászonruhában ment az uszodába.

— Szervusz, Duci! No, meséld el gyorsan, hogy mulattál azon a juniálison...

— Jaj, néni, ne is tessék emlékeztetni arra a szerencsétlen délutánra. Még sohasem jártam úgy, mint akkor. Nem tudom, mi lelte ott a fiúkat. Pedig a táncórán nekem mindig olyan sikerem volt, mert borzasztó könnyedén táncolok és mindig sokan rohantak hozzám, hogy felkérjenek...

— No és a juniálison?

— Ne tessék megmondani senkinek sem, mert nem jó, ha az ilyesminek híre megy; de itt bizony nem volt sikerem és sokat ültem és kis ötödikes fiúkkal beszélgettem, ami bizony nem dicsőség, ha az ember maga már hatodista. Pedig nagyon rendesen néztem ki, néni kérem. A hajamat megonduláltattam, apától könyörögtem ki egy pengőt erre a célra. Anyám nagyot nézett, — de csak nem mehettem ilyen síma hajjal! És a pöttös sál nagyon csinos volt a ruhámon, senki sem gondolta volna, hogy rendesen sötét-kék matrógallér van a helyére gombolva. Éva,

igaz, hogy csodálkozott, amikor meglátott, — és igaz, hogy a többi leány mind matrózban volt. De én nem tudhattam, hogy iskolai ünnepélynek szánták azok a csacsi fiúk a juniálisukat!

— No és Éva bátyja nem gondoskodott a szórakozásodról?

— Az?! Az főrendező volt és a tanárok családját mulattatta. Bemutatta nekem egy pár barátját, azok kezet csókoltak nekem és egyik azt mondta: milyen szép tőlem, hogy megtiszteltem az ő szerény kis multságukat! Azt gondoltam, hogy szegény fiú megbolondult az érettségi izgalmaiktól; csak természetes, hogy egy gimnazista lány elmegy a fiú gimnazisták juniálisára... Mikor aztán Évával vajaskenyeret és körözöttliptóit uzsonnáztunk, a barátnőm nevetve mesélte, hogy az egyik hetedista megkérdezte tőlem, rám mutatva, hogy ki az a «fiatal hölgy?» Mire Éva viszont azt kérdezte tőlem, hogy mit gondol, hány éves az a fiatal hölgy? «Legalább huszonhárom!» — mondta az a buta fiú. — Úgy látszik, ezért nem mertek engem felkérni és ezért rontották el a gyávaságukkal a multságomat. A néni nem is hiszi, milyen mérges voltam és még hozzá: három pengő huszat is kidobtam...

— Nem gondolod, hogy ezt a pöttyös sál okozta? — kérdeztem félve és nagyon bizonytalanul.

— Bedobtam a szekrényembe, látni sem akarom, — mondta dühösen Duci, de aztán sajnálkozva megjegyezte: — pedig milyen divatos...

A nagy levélpapír

Darvai Zsuzsi hazajött az iskolából, amikor a lépcsőházban átadott neki a kedves, régi levélhordójuk egy keskeny levelet.

— A kisasszonyé — mondta. — És még hozzá: külföldi ...

Zsuzsi hevesen csöngetett, odabent azt mondta: «kejicsókolom», — felkapott a terített asztalról egy kést, majd egy ollót keresett és végül hajtút kért, hogy levelét a borítékból kiszabaddítsa. Hat sűrűn teleírt oldalon számolt be az unokabátyja, Erdei Péter külföldi tanulmányútajáról. A levelet úgy írta, hogy Zsuzsi szüleit is érdekelte a mondanivalója; de olyan jó barátja volt unokahugának, hogy a levelet neki címezte. Jó emberismerő volt Péter, aki újságírónak készült, — és tudta, hogy tizennégyesztendős kislánynak nagy öröm, ha a huszonkétéstendős rokona Oxfordból, az angol egyetemi városból ír neki.

Persze, hogy másnap már az egész negyedik a) tudta, hogy Darvai Zsuzsi micsoda érdekes levelet kapott. Részleteket azonban csak Zsuzsi legjobb barátnője, Ács Kató tudott meg.

— Azt írja, hogy a lányok nagyszerűen sportolnak, — mondta Zsuzsi. — Az úszást, teniszvezést, tornát nekem sem szabad elhanyagolnom, látom már ...

— Á, nem tudsz te azokkal úgy sem versenyezni. Azok ott átússzák a csatornát vagy átörpülnek az óceánt, vagy világrekordokat teremtenek gyors autóvezetésben, tenniszbajnokságra

pályáznak és csupa ilyesmire, — mondta Kató. — Azokkal te úgyse versenyezhetsz. Ha meg akarod örizni az unokabátyád szerelmét...

— De hiszen Péter sohasem mondta, hogy szerelmes belém! — tiltakozott Zsuzsi és elpirult a haja tövéig.

— Ha hatoldalas levelet ír neked külföldről, akkor szerelmes beléd, erre mérget vehetsz, — mondta határozottan a köpcös kis Kató és kerek fekete szemei ragyogtak a nagy érdeklődéstől. — Most az a fő, hogy el ne veszítsd a barátságát. Gyorsan kell válaszolnod. Írd meg a levelet ma délután piszkázatban, holnap hozd el, kijavítjuk és holnap délután már letisztázhatod. Van pénzed bélyegre? Az drága, egy olyan külföldi bélyeg. Adok kölcsön, ha nincs pénzed...

— Van, — mondta Zsuzsi. — De nincs rendes levélpapírom, csak olyan cifra, összehajtható karton, — vegeyk mást?

— Persze. Reggel felcsöngetek érted, de már félkor és a Belvárosban veszünk, a nagy papírüzletben. Ott legalább van választék...

Igy történt. Kató útmutatása mellett a legnagyobb formájú levélpapírt vásárolta meg Zsuzsi, — három példányban, mert hát «ront» az ember. A boríték bélése igen tarka volt, de «legalább senkisésem olvashatja el, amit írsz». Drága mulatság volt, de a két lány nem sajnálta rá a pénzt.

Elkészült a levél. Kedves, érdeklődő sorok, — aztán beszámoló a mindennapi életéről: «járok tornába, táncha és angolul tanulok, — a tantárgyak közül a természetrajz és a fizika érdekel, — elhatároztam, hogy tanárnő leszek, — szeretnék én is külföldi tanulmányútra menni érettségi után, ha én is kapnék ösztöndíjat — és úgy örülnék, ha megint írnál, az ottani lányok

munkája is érdekelne. — Óriási betűkkel remekbe írta Zsuzsi a levelet, volt hely bőven a lepedő-nagyságú papíron . . .

Aztán türelmetlenül várta a választ.

Kató minden reggel megkérdezte:

— Irt?

Zsuzsi a fejét csóválta. Két hét mulva Kató beszüntette az érdeklődést.

Aztán egyszerre csak egy szép napon, beszéd közben azt mondja a szünetben Zsuzsi:

— Péter írt. Tudod, miért nem írt? A levél-papírunk nem tetszett neki. Hogy külföldi levelezéshez vékony papír és pont olyan nagyságú boríték való, mint az övé. Hogy ezt tanuljam meg.

— No és ezenkívül? Ezenkívül mit ír neked? — kérdezte izgatottan Kató. — Csak nem akarod velem elhitetni, hogy arra a gyönyörű levélre nem volt több megjegyzése?

— Pedig nem volt. Tiszteltet. Szüleimnek referál a tanulmányairól. Én nem is számítok.

— Rettenetes! Látod, ilyenek a fiúk, — mondta elkeseredetten Kató.

— Túlságos nagy volt az a levélpapír. Affectált volt. Drága volt, — mondta elkeseredetten Zsuzsi.

Alighanem Zsuzsinak volt igaza.

Iskolások

Az új számtantanárnőről, Nyárasdi Margitról az egész harmadik a) megállapította, hogy nagyon helyes, nagyon jól magyaráz, de: nem igazságos. Az osztály régi tiszta jeles tanulóit semmibe se veszi, az «írásbeli dolgozatok külalakja» terén elismert királynőt: Dombi Mariskát még csak meg sem dicséri soha, ellenben olyan lányokat bíz meg fontos feladatokkal, akik éppen csak számtant tudnak, de azután semmi egyebet.

Itt van például a Pálos esete. Pálos Juci olyan lány, akiről az osztályban az a vélemény, hogy «semmi extra». Néha jól felel, néha rosszul, németül nem tud, franciául sem tud, a verseket elhadarja, nem divatos és nem jár még csak táncba sem. Pont ez, Pálos Juci, A Margit néni kedvence. Őt bizta meg, hogy számtanóra előtt elmagyarázza a példákat azoknak, akik a feladatokat nem tudták megcsinálni. Pont vele szedeti be a dolgozat-írás után a füzeteket. Pont őt küldte föl multkor a szertárba a körzőért. Csupa olyan dolog, amire bárki más is szívesen vállalkozott volna...

Albert Juliska és Bakó Klári, a harmadik b) elismerten legjobb tanulói — már az első gimnázium óta! — faggatták is Jucit:

— Te, Pálos, nem rokonod neked valahogy a Margit néni?

— Nem.

— Nem ismeri a mamád, nem jár kereszt-

anyádhoz, nem járt az egyetemre a nagybátyáddal?

— Neeem.

— No hát akkor mondd, hogy miért szeret épp téged? Olyan nagyszerű tanuló vagy te?

— Nem! Igazán nem vagyok jó tanuló. Nem szeretek semmi mást, csak a számtant és a fizikát. A többiből nem is készülök, itt tanulom meg a tíz percben. Minek? Úgyis kimaradok a negyedikből! Anyukám azt akarja, hogy felsőruhavarrást tanuljak. De én a kereskedelmibe szeretnék menni és aztán bankba. Számolni szeretnék! — szólt Juci.

A lányok nevettek. Furcsa gusztusa van ennek is! Számolni szeretne... Más a történelmet szereti vagy a magyar órát, annak van értelme, az érdekes. Pálos Juci bizonyára csak azért mondja, hogy a számtan érdekes, hogy a tanárnőnek hizelegjen vele.

Mert azt érdemes. Nyárasdi Margit nagyon tetszik a lányoknak. Van egy középkék trikóruhája csikos széllel, abban nagyon gyönyörű. És mindig nagyon jóformájú, de eléggé alacsony-sarkú barna cipőt visel. A lányok, akik eddig csak magassarkú cipőért kínozták a mamájukat: lassanként szépen visszatérnek gyermekkoruk amerikai formájú lábbelijéhez. És megfigyelik, hogy nem lakkozza a szépen ápolts körmét. És hogy a rövid barna haját egész simán fényesre keféelve viseli. És — ez a legfontosabb! — a nagy hidegben bizony gyapjuharisnyát visel!

Csupa kis részletkérdés, de a lányokat módfelett érdekli. Aki teheti, utánozza a fiatal tanárnőt. Albert Juliska karácsonyra középkék iskolai trikóblúzt kért és kapott. Novák Borka is. Mar-

git néni finoman elmosolyodott, amikor meglátta őket.

De hiába! Mégis csak Pálos Juci maradt a kedvence. Ezt nem tudták neki megbocsátani az osztály előkelőségei, akik az eszüket törték: miért? Miért? Miért ő és miért nem: mi?

Egy szép januári délelőtt Bakó Klári meghozta a rejtélyes ügy magyarázatát. A tíz percben maga köré csődítette kilenc legjobb barátnőjét, azért ilyen keveset, hogy a dolog föl ne tűnjön a többieknek és így szólt hozzájuk:

— No, én már tudom, hogy Margit néni miért szereti a Pálost.

— Mondd! Mondd, hogy miért! És hogy tudod? No, gyorsan, mondd!

— Ide hallgassatok. Tegnap délután az édesanyám teára volt hivatalos egy régi barátnőjéhez, aki híres festőnő. Már vagy tízen voltak, amikor bejött egy fiatal lány, halványzöld crêpe de chine-ben és amikor bemutatkozott anyámnak, nem motyogta el a nevét, ahogy némelyik szokták, hanem világosan, érthetően megmondta, hogy ő: Nyárasdi Margit:

— Nahát! Sejtettem, hogy ő volt! Halványzöldben milyen gyönyörű lehetett!

— Hallgassatok, — mondd tovább, mondd tovább! — könyörögtek Klárinak a lányok.

— Amikor édesanyám meghallotta a nevét, megkérdezte tőle, hogy talán ő tanít engem számtanra? Nevetve mondta, hogy: igen, ő tanít, de édesanyám ne kérdezze tőle, hogy van velem megelégedve, mert ő nem árulja el a titkait. Hanem azt megmondhatja, hogy van az én osztályomban egy egészen rendkívül tehetséges lány, a kis Pálos Jutka. Neki mindjárt a második órán, az első magyarázatnál feltűnt a csillogó

szeme, éber figyelése és azóta többször beszélgetett a kislánnyal, aki sokkal többet tud, mint amennyit tanult. Most feljár Nyárasdiék lakására és ő ingyen, szívesen foglalkozik vele. Beszélt már az édesanyjával is és megkérte, hogyha csak valahogy teheti: taníttassa tovább, hogy aztán az egyetemre járhasson Juci. De Pálosné azt mondta, hogy ehhez nincs tehetségük — férje beteges hivatalnok — és leányának minél előbb pénzt kell keresnie. Most ő azért tanítja, hogy Juci két év múlva a négyosztályos kereskedelmi-ben feltűnjön a tudásával és mindjárt tandíjmentességet kapjon. És ő szemmel kíséri majd akkor is, ha nem jár többé ide mihozzánk és bemutatja annak az egyetemi tanárnak, aki őt tanította. No, mit szóltok ehhez? Édesanyám elragadtatással beszélt Nyárasdi Margitról és azt mondta, hogy hívjam meg Pálos Jucit.

— Ez vicces! Persze, hogy nem mesélhettél Pálos Jutkáról, hiszen mi magunk sem tudtuk, hogy ő olyan tehetséges! Furcsa dolog az a tehetség, igazán nincs az ember arcára írva, — csodálkoztak a lányok.

— Lehetséges, hogy mi is tehetségesek vagyunk, de még nem sült ki rólunk, — szólt elgondolkozva Albert Juliska.

Ez nagyon tetszett a lányoknak és megvigasztalta őket. Kisülhet még ő róluk is... Ennek reményében megbocsátották Pálos Jucinak számtani sikerét, felfedezték és megszerették őt annyira, hogy ő, akit sohasem hívott meg senki: mult vasárnap már nem tudta, hogy három meghívása közül melyiknek tegyen eleget.

Hja, divatba jött Pálos Juci a harmadik bében.

Zsuzsi tudománya

Szeptemberi zsongás az ötödik a-ban. A nyári szünet után most látják egymást először a lányok. És mindegyik mesél és amikor mesél: újra élvezi, átéli a nyár szépségeit.

— Tudjátok, szenzációs jó volt a Balaton, alig jöttünk ki belőle, épp csak ebédidőre, meg este mentünk haza. Finom volt. Kétszer táncmulatságon is voltam; és ott nyaralt az unokabátyám is, a hetedikes, — mondta Nagy Tera.

— Nénikém nagy kertjében állandóan fönt ültem a gyümölcsfán. Eleinte cseresznyét ettem és szedtem, aztán kajszibarackot, mandulát; azt hiszem, szüretre megint odamegyek, úgy szeretem a szőlőt... Hiába, ez az igazi nyaralás: ócska ruhában felmászni a fákra, — mondta Dobosi Évi.

— Ó, azért Pesten is nagyon finoman nyaralhat az ember, — erősködött Kovács Bora. — Délelőtt átmentünk anyuval a Császárhoz úszni, vittünk szalámis kenyeret, délután pedig hajón vagy villamoson kirándultunk valahová; vasárnap mindig túrara mentünk. Százszor jobb volt így, mint valami unalmas faluban, a tó partján...

Mindenki mesélt, mindenki hengegett egy kicsit, nem nagyon, épp csak annyit, hogy őt pedig ne sajnálja senki. De Balog Zsuzsi hallgatott. Hallgatott és mosolyogott.

Mindig föltűnik az, aki nem viselkedik pont úgy, mint a többi. A lányok is észrevették a

kerekarcú nevetőszemű barna Zsuzsi hallgatását. Német Vilma rászólt:

— Te Zsuzsi! Miért hallgatsz olyan titokzatosan? Hol voltál, mit csináltál?

— Főzni tanultam...

A tömpeorrú Zsuzsi nevetett. Gyönyörű fehér foga volt. Az volt rajta a legszebb: a foga. Ápolta is..

— Főzni tanultál? Ez volt a legsürgősebb dolgod? Talán férjhez akarsz menni az ötödik után? Hiszen mindig azt monddod, hogy az egyetemre készülsz, vegyész akarsz lenni, — vagy azt gondolod, ahhoz muszáj főzni tudni?

A lányok most valamennyien Zsuzsinak támadtak. Főzni tanult! Az is valami! Ezzel akarja lepipálni őket...

De Zsuzsi elkomolyodott. Most az a Balog Zsuzsi volt, aki az első osztály óta legjobban tud természetrajzot, fizikát, vegytant valamennyiök között. És ő most azt mondta:

— Igenis, azt gondolom, hogy muszáj főzni tudni annak is, aki az egyetemre készül. És én magam kértem meg a szüleimet, hogy ne vigyenek magukkal a Mátrába, — hanem hadd mehessek két hónapra Zsófi nénimhez, aki híres gazdasszony és maga látja el háza, kertje, tyúkászata minden munkáját. Odamentem hozzá és vele dolgoztam én is.

— De ha vendégnek mentél oda, csak nem dolgoztatok egész nap? — kérdezte Tera. — Csak maradt idő uszodára is, hiszen most minden kis helyen van strandfürdő, — vagy talán csak volt esti korzó a vasúthoz, ahol az ember a jólöltözött fiatalsággal találkozott? Elvégre egy ötödikes lánynak már lehetnek kultúrigényei?

Zsuzsi jót nevetett. Tetszettek neki Nagy Tera

«kultúrigényei»: strandfürdő és esti korzó... Az ő nevetése ragályos volt, — a lányok vele nevettek és most már valamennyien kíváncsiak voltak válaszára.

— Csakugyan, volt ott valami «strand» és hallottam, hogy sokan a holt Duna-ágba jártak lubickolni és új pesti fürdőruhájukat kiéltetni. Talán «korzó» is volt... Azt tudom, hogy reggel félhattól este hétig dolgoztunk ketten a néniel. Végül már magam főztem az ebédeket...

— No, nem lehet valami nehéz két személynek enni adni, — mondta Kovács Bora. — Rántottát sütni én is tudok...

— De én nem rántottát adtam be ebédre, hanem húst, főzeléket, uborkát, amelyet magam savanyítottam és vagy gyümölcsöt, vagy valami tésztát, amit magam sütöttem, — mondta Zsuzsi büszkén. — És nem voltunk ketten, hanem négyen, mert otthon volt a néni fia és a hatéves unokája is...

— Valamire gyanakszom, — mondta Évi. — Te Zsuzsi! Az a hatéves unoka a néni fiának volt a gyereke?

— Dehogy! — tiltakozott nevetve Zsuzsi. — A néni lányának a kislánya és a néni lánya Debrecenben lakik! A néni fia elsőéves filzópter a pesti egyetemen...

— Ez az! Lássátok, ez Zsuzsi buzgalmának a magyarázata: Zsuzsi szerelmes az unokabátyjába és ezért nem ment szüleivel a Mátrába, hanem inkább «főzni tanul» az ifjúember mamájától! — kiáltotta diadalmasan Évi.

— Nem igaz! — kiáltotta Zsuzsi és még a homloka is bordóvörös lett a felháborodástól. — Ti mindjárt azzal a buta szerelemmel gyanúsítjátok meg az embert és nem hiszitek el, hogy ko-

moly ambíciója van. Most megmondom nektek, hogy pont Péter, az unokabátyám mesélt nekem még a télen, itt Pesten egy vegyész barátnőjéről, aki a külföldön, Németországban gyakornokoskodik és akinek nagy a sikere, *mert tud főzni*. És amikor elfogyott a pénze és hazulról nem küldhettek neki: ismerősei ajánlatára beállt szakácsnőnek egy más egyetemi tanár házába. Főzött, ízletesen, okosan, könnyű jó ételeket, — ezért fizettek neki és ebből a pénzből aztán tovább tanult. Ezért elhatároztam, hogy idejében megtanulok jól főzni, akkor majd boldogulok az egész világon. Mai napság ez sokat ér . . .

A lányok elkeményedtek. Már senkisé is gúnyolódott Zsuzsi tudományán. Belátták, hogy Zsuzsi a főzésben nemzetközi értéket lát. És elismerték, hogy okos lány a társnőjük. Pedig ez nagy szó az ötödik *a*-ban.

Mártának virágot hoznak

Igen, Mártának virágot hoztak. Selyempapírba burkolt, krepp-papírba göngyölt, aranyzással átkötött virágot. Jácintot. A jácint halványrózsaszínű volt, a papír sötétebb rózsaszín. Meglátszott rajta, hogy nem az utcasarkon vették, sem a vásárcsarnokban. Különben Kati néni, a Mártáék háztartási alkalmazottja is megmondta: kislány hozta a cserepet, körüti virágüzletből.

Persze izgult az egész ház. Anya a fejét csóválta. Karcsi, Márta bátyja vad indiánus táncot lejtett. Az irodában összesugott Micike, a gépírókisasszony, a jelölt úrral. Apa délben jót nevetett és azt mondta: «hiába, anyu, nagylányunk van!» És szegény Márta végül sírt izgalmában: «hogy őt ne szekirozzák...»

A legfontosabbat ugyanis elfelejtettem, — talán szándékosan? — bejelenteni. Először is azt, hogy Márta barátnőnk tizenkétéves. Másodszor azt, hogy a virághoz három névjegy volt aranyzással hozzákötve: Arányi Péter, Kabók Tamás és Szegedi Béla névjegye. És mindegyik névjegyre azt írták a fiúk: «szép énekéért...» Márta ugyanis botfülű volt, de a vasárnapi iskolai ünnepélyen azért ő is fönt állt a dobogón, új fehér ruhájában. És a fiúk látták, mert az ünnepély nyilvános volt és az ő testvéreik is szerepeltek...

Márta a fiúkat a táncórából ismerte. A leánygimnázium első és második osztályos tanulói ugyanis a fiúgimnázium negyedik és ötö-

dik osztályos tanulóival jártak táncba. Márta barátai negyedikbe jártak.

Márta már második éve járt táncba, könnyen és ügyesen mozgott. És volt egy nagyon jó tulajdonsága: nem hancegett. A negyedikesekekhez épp olyan kedves volt, mint az ötödikesekekhez. És ez nagy szó! Mert senki sem szereti, ha lenézik, — pláne a kora miatt, amiről *igazán* nem tehet.

Azonkívül olyan lány volt Márta, akivel lehetett beszélni. Tiszta jeles volt és természetrajz, számtan voltak a kedvenc tantárgyai. És olvasta a fiús könyveket is, a kalandosakat, útleírásokat, híres felfedezők életét és azok is tetszettek neki, pedig azokban bizony nincs szó szerelemről...

A szünetben és sétaközben tehát volt miről beszélgetnie a fiúkkal. Amíg a többi leány affektált, azt mesélte, hogy érettségizett fiúkkal volt házibálon és a jégen, — addig Márta őszintén beszélt a fiúkkal gondjaikról, örömeikről. És ezért szerették, mert olyan jó pajtásuk volt.

De most mi jutott eszükbe, hogy virágüzletből virágot küldtek neki? Ha még kiránduláson szedtek volna tavaszi kikericsot és pár szál apró, korai, illatos ibolyát, — annak lett volna értelme. Azt — talán még le is préselte volna. De ezt a nagy jácintot...

És mindenki megkérdezte édesanyjától:

— Mi volt nálatok, kedves? Házassági évforduló, névnap, születésnap? Nem? Micsoda, Márta kapta, Mártuska? Ugyan kitől? No szép, korán kezdi a nagylányoskodást ez a gyerek...

Márta dühös volt. Nem szerette, ha sokat beszélnek róla az édes nénik. Most majd az egész rokonságban elterjed a híre: a kis Márta virágot kapott, korán kezdi...

Aztán jött Karcsi és betetőzte Márta dicsőségét a következő kifakadással:

— Na, te is büszke lehetsz, mondhatom! A legjobb barátaim adósságba verik magukat miattad!

Márta elsápadt ijedtében. «Adósság» — ez a legrettenetesebb szó volt a szemében. Édesanyjától mindig azt hallotta, hogy az ember inkább nélkülözzön, mondjon le minden kívánságáról, — de ne legyen adóssága! És most ő miatta verte magát adósságba valaki.

— Ki volt az? — kérdezte halkán, szomorúan Karcsitól.

— Ki, hát azok a szamar virágküldő lovakok! Petinek volt pénze, mert tízórai tejjegyre kapott otthon egy pengőt. — Tomi filmtekercsre spórolt már három hete, Béla pedig villanyosra kapott pénzt és abból vett el negyven fillért, a többi hatvanat pedig kölcsönkérte és most megkoplalja, mert még csak rozsos cipőt sem vehet magának nyolctól egyig és ki, Rákospalotáig! És mindezt egy lány miatt, egy másodista lány miatt, aki még csak nem is szép, még csak nincs is fekete haja és egyáltalában semmi különös.

— De én nem kértem! Hiszen nem is tudtam, hogy ez a szándékuk! Gondolhatod, hogy lefujtam volna az egészet! Kell is nekem az a sok krepp papír! Szó sincs róla, nagyon szeretem a virágot, de itt van az ebédlőben az a sok asparagus és pletykafű meg a szobafenyő és még csak most fonnyadt el anya gyönyörű újévi ciklamenteje... És nemsokára felhozzuk a pincéből a sok muskátlit és veszünk árvácska- és nefelejesek meg petunia-palántát a csarnokban... Nekem nem kell virág a fiúktól, nem tudom, mi lelte őket... Inkább én is adok nekik valami

ajándékot, mert nem akarom, hogy értem áldozatot hozzanak...

— Ne mondj még te is olyan szép szavakat! — lármázott Karcsi. — Áldozatot hoznak! Ha olyan buták, hadd adják meg az árát. Én csak azt szégyenlem, hogy pont az én testvéremet keverték bele egy ilyen bolondságba. Pedig most nekik is elég gondjuk van, mert most volt félévi tandíjfizetés, torna, vívás és most holnaputánra egypengős számtani dolgozatfüzetet kell venni... Nem nagy élvezet ezt most otthon bejelenteni... Nekem van pénzem, — de én nem is küldök jácintot a táncórai lányoknak; örüljenek, ha táncolok és beszélek velük!

Márta nem sokat törődött bátyja hengegésével. Gondolkozott... Volt neki négy pengő spórolt pénze. Sok-sok terve volt vele. Mindenféle meglepetés, harisnya, színes zsebkendőre való anyag... De most lemondott ezekről, mert hiába, az önérzete mindennél többet ért...

Három pengőt előszedett és Karcsi kezébe nyomta.

— Mit akarsz ezzel a vagyonnal? — kérdezte Karcsi.

— Azt akarom, hogy végy három számtanfüzetet és a fiúknak mondd azt, hogy egy ismeretlen jóakaródtól kaptad számukra és semmiestre sem adhatod vissza neki! — szólt saját neszelelküségétől meghatva, remegő hangon Márta. Karcsi csodálkozva nézett a hűgára.

— Nahát, te igazán rendes gyerek vagy, — szólt elismerően Karcsi. — És mondhatom, most már megbocsátom neked azt is, hogy virágüzleti virágot csikartál ki a barátaimtól. Ne, ne tiltakozz. Én úgyis megbocsátok neked.

Ez volt Márta első «sikerének» története.

A filmrendező és a lányok

Szereplők: Kádas Kató, Batár Pálma, Mocsnyi Marcsa, Somlyó Ágota, Koncsek Stefi, Dorog Ida és Mr. John Transsilvane, a híres, híres filmrendező, Hollywoodból.

Történik ma, Kádasék lakásán, Kató szobájában.

I.

Kató, Marcsa, Ágota.

Kató: No, de hogy kicsiptétek magatokat, gyerekek! Ezt a ruhádat még nem is láttam. Marcsa!

Marcsa: Nyári... De csak nem jövök matrózban ilyenkor! Ágota, mondd, ez a gyönyörű fehér szvettered új?

Ágota (szégyenkezve): A testvéremé volt, elkunyeráltam tőle és kimostam. Még félig vizes volt, amikor délben hazaértem az iskolából, de hősiesen belebújtam s a kályha előtt ugráltam benne, saját energiámmal szárítottam, délután átvasaltam és most itt vagyok... Nem, matrózblúzban nem lépek a nagy ember elé!

Kató (csipőre tett kézzel áll eléjük): De remélem, belátjátok, hogy hallatlanul szép dolog tőlem, hogy meghívtalak benneteket! Ezt se tenné mindenki...

Marcsa: Tudom... Mondtam Pálmának.

Ágota: Én meg azt mondtam Koncseknek, hogy látszik: Katónak van szíve... Más az ilyen világhírű, előkelő rokont dugdossa a többiek elél, hogy csak önmagára terelje a nagy ember figyel-

mét. Kató, te azt hiszed, hogy érettségi után ki-
visz Hollywoodba?

Kató (szerényen, de önérzetesen): Remé-
lem... Anyukám volt a kedvenc unokahúga.
Anyu nem mondja, de azt hiszem, kicsit szerel-
mes volt anyuba és talán nem adták hozzá fele-
ségül, mert rém szegény fiú volt és talán azért
vándorolt ki Amerikába...

Marcsa (ijedten): De most nem szegény?

Ágota: Szegény?! Bődületesen gazdag! Azt
írták róla az ujságok, hogy öt autója van és
olyan kastélya, hogy a park közepén hattýúk
úszkálnak a kék tó vizében és harminc szobája
van és millió dollárt keres hetenként...

Kató (szerényen): Azt hiszem, kicsit túlzol.

Ágota (sértődötten): Kérlek, az ujságok ezt
állítják. Persze, te, mint rokon, jobban tudhatod.

Kató (nevetve): Bizony, én sem tudok róla
sokkal többet, mint ti, gyerekek. Telefonált anyu-
nak, hogy otthon volt a szülővárosukban és meg-
kapta a címét és ha anyunak tetszik: ma négy
óra negyvenöt perckor meglátogatja. Persze.
anyu és apu azt írták, hogy boldogan várják és
olyan finom uzsonna lesz, — de ne haragudja-
tok, gyerekek, ha mi majd csak később kapunk
teát, mert most mindenkinek csak a vendégen
jár az esze.

Marcsa: No hallod, Kató, ilyenkor igazán
nem evésen jár az ember esze, amikor talán a
jövője forog kockán...

II.

Előbbiek, Pálma, Stefi, Ida.

(Pálma és Stefi divatos, vadonatúj ruhában
jönnek be; Stefié földigérő estélyi ruha, látszik,

hogy nem rászabták. Ida sötétkéék matróruhát visel.)

Pálma (túlzott kedveskedéssel): Drága Katókám, végre itt vagyok! Nem késtünk el?

Kató (meglepődve, kicsit iriggyen nézi): Dehogy, még nincs is itt a vendég...

Stefi: Frissen ondoláltattuk a hajunkat. És nem akartam ilyen hosszú ruhában végigmenni az utcán — ha valamelyik tanárunk meglát, akkor végem van, — feláldoztam a zsebpénzemet és taxin jöttünk!

Ida (nevetve): Tátva maradt a szám, amikor a kapuhoz érve: megláttam a két nagyúri hölgyet, amint belibbentek a kapun... A hangjukról ismertem fel őket.

Ágota: Ők nagyon elegánsak, de látod, te is más ruhába öltözhetnél volna Katóék előkelő vendégének tiszteletére! Mi válunk nevetségessé miattad, olyan gyerekes ez a matróruha... ha kívül, hogy egykoruak vagyunk...

Ida: Akár hiszed, akár nem, nincs más ünneplőruhám... Örülök, hogy a tandíjra telik nekünk. Tudod mit, majd elbújok egy könyvvel, mert úgysem vagyok kíváncsi a nap hőisére!

Pálma: Ne beszélj, Dusi! Azért hogy tiszta egysesed van, még nem kell szégyelned, hogy majd meghalsz a vágytól, hogy a nagy John Transsilvane szeme elé kerülj! Nincs, aki ne remélné: hátha mégis, csuda történik és ő is megjelenik a mozivásznon! (*Széttárja karjait, átszellemülten mosolyog jobbra-balra.*) Az én vonásaim elbirják a nagyítást...

Marcsa: A legjobb pálya... Minden más nem ér semmit... És a multkor egy nagyon okos fiú azt mondta, hogy az én arcjátekomban olyan, mint valami kitűnő filmszínésznőé...

Stefi: Kicsit féltém a szememet. Azt mondják, a reflektorok fénye borzasztóan árt az ember szemének.

Ida (nevetve): Milyen jó, hogy ez engem nem izgat! Orvos leszek, tűzön-vízen keresztül, — nem törődöm a filmurakkal és hölgyekkel..

(Csöngetnek.)

Kató (fejéhez kap): Jön! Jön!

A lányok (mind felugrálanak, sorba állnak, csak Ida nézegeti Kató könyvespolcát; előszed egy könyvet, leül az ablakhoz.)

Kató (az ajtónál leselkedik, suttogva elmondja, amit lát): Jaj, — borzasztó elegáns, — kicsit kövér, kicsit öreg, — virágot hozott anyunak, — hogy megrázza apa kezét, — nagyon kedélyes bácsi — azt hittem: fiatalabb... most bementek... *(Hangosan.)* Tessék, Zsófi? Hogy jöjtek? most mindjárt? Igen, rögtön jövök... *(Visszafordul a mögötte álló lányokhoz.)* Úgye nem haragusztok? Kíváncsi rám, be kell menem... Jó a hajam? Nem vagyok túl piros? Csak a karom volna soványabb!

Pálma (jóindulatúan): Húzd ki magad! Vegyél mély lélegzetet mielőtt benyitsz és pislogj erősen a szempilláddal!

Stefi: És ne feledkezzél meg rólunk, — mi is a világon vagyunk!

Ágota: Mi is szeretnénk érvényesülni!

Kató (benyit a szomszéd szobába).

III.

Előbbiek, Kató nélkül.

Marsca (felsóhajt): Könnyű neki! Rá mégis más szemmel néz, mert rokon! Róla egész biztosan készített próbafelvételt...

Pálma: De Kató igazán nem a filmre való!
Az ő lába, keze nem bírják el a reflektor fényét.
És ő így ül le (*utánozza Katót*), pedig így ül le
az ember ... (*Mutatja.*)

Stefi (hadarva): Fő a helyes szövegkiejtés!
Hangos filmnél csak az számít: az értelmes, he-
lyes szövegkiejtés!

Ágota: Nem igaz, mert a lélek a fontos és...

IV.

(*Kinyílik az ajtó és bejön rajta a kipirult
Kató, vele karonfogva egy jóképű, idősebb úr,
aki angol hanghordozással, de csaknem hibátla-
nul beszél magyarul.*)

Mr. T.: Jó napot, kis barátnők! Akartam én
láttni Katóka barátnőit. Milyen szép ifjú hölgyek!
És mind-mind csak tizenötévesek? Kedvesek...

*A lányok (boldogan mosolyognak egy-
másra).*

Mr. T.: No, nem kell autogramm? Minden-
hol, szállodában, pályaudvaron akarnak tőlem
az emberek, — maguk nem?

A lányok (örömmel): Dehogy nem! (Mind-
egyik előhúzza táskájából noteszát, ceruzáját és
elébe teszi.)

*Mr. T. (leül az asztalhoz, írja a nevét, köz-
ben beszél):* No és senki sem akar maguk közül
egy olyan filmszínésznő lenni? Híres, szép, gaz-
dag?

A lányok (hevesen): Dehogy nem!

Mr. T.: No lám, yes, tudtam. (*Stefihez.*)
Azért vette fel ezt a szép ruhát, ami a mamáé,

hogy engem elkápráztasson, úgy-e, darling? És Katókám, te is?

Kató (szégyenkezve): Én is, bácsi.

Mr. T.: Well, — akkor én megmagyarázok azt neked, kis Kató, hogy az egy csúnya-csúnya munka. Tizenöt órát kell dolgozni egyhuzamba és ha én akarom: húsz órát, míg folyik az arcodról a festék, az izzadság és a könnyek, mert én nagyon goromba vagyok és ordítok mindenkivel, ha dolgozok. És ötvenszer el kell mondani ugyanazt a mondatot és megcsinálni a mozdulatot, amíg nem mondom: «elég!» és most mással próbálok ugyanazt. A szemedet bántja a fény, a festék, fáradt vagy és elkínzott, — de muszáj tovább dolgozni... Bizony ez így van, kislányok. *(Előszedi a szemüvegét, figyelmesen megnézi a lányokat.)* Különbözik egyiknek sincs filmarca. Nagyon csinosak, kislányok, — de csupa fiatal-ság, — ez nem karakter, nincs rajz az arcukban, — mást kell maguknak csinálni. Neked is Katóka... *(Körülnéz, meglátja Idát könyvvel a sarokban.)* Nini, az a fiatal hölgy ott meszszebb... — nem is kért autogrammot?

Ida (közelebb jön, komolyan, tartózkodóan): Nem, köszönöm, nem gyűjtök autogrammot...

Mr. T. (érdeklődve): És nem akar filmszínésznő lenni?

Ida: Nem, kérem. Orvosnő leszek.

Mr. T.: Érdekes... Maga az egyetlen itt a szobában, akinek jó filmarca van... No, de jobb így, legyen orvos, az szép, komoly pálya. Amerikában sok jó orvosnőt ismerek... *(Feláll, kezét nyújt mindegyik lánynak.)* Isten velük, kedves kislányok! *(Bemeleg a szomszéd szobába.)*

V.

(*A lányok elkéseredetten roskadnak le helyükre.*)

Kató (síránkozva): Gyerekek, én igazán nem tehetek róla...

Ágota (jólelkűen): Persze, hogy nem tehetsz róla! Hiszen téged sem visz magával.

Pálma (a vállát vonogatja): Sokat is bánom. Úgyis férjhez megyek húszéves koromban...

Stefi: És az sem bizonyos, amit ő mond. Az én arcom, igenis, nagyszerű fényképarc, mondta az unokabátyám. Én, igenis, akarok filmezni és majd nagyot néz ez a Mister Transsilvane, ha majd valamelyik filmujságban meglátja a képeimet... Sajnálom a pénzemet, amit taxira költöttem...

(*Kopognak az ajtón.*)

Kató (odamegy az ajtóhoz, egy perc múlva kipirult arccal boldogan visszajön): Gyerekek, anyukám behivat mindnyájunkat a nagy uzsonnához! Együtt teázhatunk — vele...

A lányok (nagyon izgatottan nézik magukat a zsebtükörben, huzigálják a hajukat, ruhájukat).

Stefi (önérzetesen): Azt hiszem, most majd meggyőzöm, hogy tévedett! Így vonulok be az ebédlőtökbe... (*Fejét hátradobja és affektáltan megy az ajtó felé. A többiek — Ida kivételével — utánozzák.*)

(*Függöny.*)

Ezt nem szabad!

Személyek: Gervai Edit, 15 éves, Német Ili, 11 éves, Német Gyuszi, 12 éves, Német Ákos, 18 éves, Pápai Vali, 16 éves.

(A Német-gyerekek szobája. Délután. Ili, Gyuszi.)

Ili (leleszi a rádióhallgatót): No, vége a diákfélórának. Jó találmány ez a rádió...

Gyuszi (könyve mellett ül): Igen, ha ez nem lenne ilyen vacak detektoros készülék, hanem lámpásos, komoly rádió, mint bent az ebédlőben, amivel az egész világot foghatja az ember...

Ili: Nekem ez is jó. Örülök, hogy Ákos ezt nyélbeütötte itt a gyerekszobában, — ha kicsit hallgatja az ember: mindjárt könnyebben csúszik a tanulás... Te, Gyuszi, — azt mondja Mari, hogy Vali délelőtt idetelefonált...

Gyuszi: Mit?

Ili: Azt, hogy ma később jön, mert előbb be kell mennie a gimnáziumba. És hogy mi addig csak csináljuk meg a feladatokat...

Gyuri (dühösen): Hogyisne! Semmit se csinállok meg előre. Azért van házitanitónénk, hogy segítsen. Én bizony nem strapálok magam előre! Ez úgyszintén olyan jó könyv, amit Petitől kölcsön kaptam, csuda kalandos és rémesen hátborsódtató, — olvasom, amíg itt lesz Vali.

Ili: Juj, én nem szeretem az izgalmasakat, — én csak azt szeretem, ha a könyvben mindenkinek jó dolga van, mindenki szép és gazdag és

vagy tréfásakat mondanak egymásnak az emberek, vagy szerelmesek...

Gyuszi: A szerelem, az butaság. Látszik, hogy te lány vagy és gyáván meghunyászkodol... Mit szólnál, ha a sorsod belökne az őserdőbe és csupa mérges kígyó sziszegne körül és hiénák ugranának elő a bokrokból és vad martalócok vágatnának feléd, övükben két revolverrel és egy törrel, hogy szívedbe...

Ili (befogja fülét): Hallgass, Gyuszi, hallgass! Most majd megint nem bírok aludni éjszaka, mint a multkor, amikor elmondtad: hogyan fogok elpusztulni földrengéskor és a mérges gázoktól...

Gyuszi: Az jó volt, mi? Tudok még ilyesmiket! Petinek csupa ilyen könyve van és mindet kölcsön adja nekem...

(Előbbiek, Edit.)

Edit (bejön kalapban, kabátban): Szervusztok, gyerekek! Hallom, nincs itthon édesanyátok...

Ili: Jé, Edit! Jaj, de szép kabátod van, — új?

Edit (nevetve): Új. Szervusz, Gyuszi. Rám se nézel?

Gyuszi: Szervusz. Ne haragudj, de valami csuda szenzációsat olvasok, illet még a mozi-ban se lehet látni...

Ili: Igen, csupa mérges kígyók és hiénák és martalócok az ember szívébe döfik a tört...

Edit (nevetve): Mennyi butaságot beszéltek ti össze, gyerekek! Miért nem tanuljátok inkább a leckéteket? Tudjátok már a holnapi anyagot?

Ili: Dehogy is tudjuk! De Gyuszi azt mondja, várjuk meg Pápai Valit, a házitanító-

nőnket és akkor vele gyorsabban átvesszük az összes feladatokat.

Edít: Ugyan? Veletek korrepetál valaki? Nem is tudtam... Mióta?

Gyuszi: Azóta, hogy Ilinek az első félévben három hármasa volt...

Ili: ...és Gyuszinak egy négyese és két hármasa...

Edít: Nahát, ezt nem hittem volna rólatok, gyerekek!

Ili (durcásan): Nem tehetek róla. Úgy haragszik rám a számtantanár. A német tanárnőnk új, túlszigorú, kettést adhatott volna. Magyarban is rosszul jártam a dolgozatírásnál, mert nem voltam ott, amikor azt tanulták... De már mindenkől javítottam, amióta Vali tanít...

Edít (kíváncsian): Ki az a Vali? Tanítónő?

Gyuszi: Dehogy! Egy lány, gimnazista, hatodikos. Az unokabátyánk, Ákos, ismeri és ő ajánlotta anyunak. (*Elismerően.*) Okos lány, azt meg kell adni, hogy tud...

Edít (haragosan): Miért nem szóltatok nekem? Amit egy hatodikos tud, azt én is tudom, aki tiszta jeles vagyok az ötödikben. Mit fizet édesanyátok egy hónapra annak a Valinak?

Gyuszi: Nem tudom...

Ili: De tudod, csak nem akarod megmondani! Negyven pengőt és vacsorát...

Edít: Negyven pengőt! Hiszen az rengeteg pénz! Én szívesen elvállaltalak volna benneteket huszonötért!

Ili: Te? Hiszen te gazdag vagy! Anyu mindig azt mondja, hogy összes rokonai közül a te anyuskádnak van a legjobb sora! Méltóságosok vagytok, a saját házatokban laktok és...

Edit: Mit tudsz te, te kis csacsi! Az embernek sohasem lehet elég pénze... Nekem például most úgy kellene egy új kosztüm, mint egy falat kenyér! A tavalyi már olyan kopott és apa folyton a rossz viszonyokra hivatkozik és nem bírom megkapni azt a huszonnyolc pengőt! Ha titeket tanítanálak, most már meg volna a pénzem... (*Elgondolkozva.*) Gyerekek, mondjátok meg Ilka néninek, anyátoknak, hogy elsejétől kezdve én tanítlak benneteket... Különben holnap úgyis találkozom vele. Azért jöttem most ide, hogy anyukám nevében meghívjam szüleit egy rögtönzött teára, holnap estére, apám egy külföldi barátja tiszteletére. Harmincan leszünk. Majd nálunk megbeszélem a dolgot anyáttal...

Ili (elgondolkozva): Nem hiszem, hogy anya lemond Valiról... Olyan jól tanít...

Gyuszi (elismerően): Tanítani, azt tud. Úgy berágja az embernek a latint és az algebrát, hogy muszáj megérteni...

Edit (fontoskodva): Azt én is tudom! Adjátok ide a könyveket, tanulok veletek.

(*Ili és Gyuszi engedelmesen hozzák könyveiket.*)

Edit (ledobja kalapját, kabátját, előszedi szemüvegét, leül a két gyerek közé): Mit tanultok most latinból, Gyuszi?

Előbbiek, Német Ákos.

Ákos (bejön, meglepődve megáll): Szervusztok, gyerekek! Nini, Edit? Szép, elegáns húgom, mit csinál maga itt, pápaszemesen, komolyan? Így még sohasem láttam...

Edit: Hiszen látja... Tanítom a gyerekeket.

Ákos (meglepődik): Maga? Mióta?

Ili (gyorsan): Edit akar tanítani minket. Azt mondja, megmondja anyunak, hogy küldje el Valit, mert ő akar tanítani minket huszonötért, mert kell neki egy új kosztüm, mert az övé kopott és Valinak úgysis negyvenet fizet anyu és vacsorát. Neked nem is kellene vacsora, ugye nem?

Edit (dühösen, de nevetve): Nem, nekem otthon kell lennem vacsorára...

Ákos (magából kikelve, rácsap az asztalra): Azt elhiszem! Otthon kell lennie! Csuda, hogy nem akarja még a vacsorát is elenni a szegény, okos, nagyszerű Vali elől, Edit kisasszony!

Edit (sértődötten): Mi leli? Megbolondult?

Ili és Guszti (ijedten néznek egymásra).

Ákos (még mindig nagyon haragosan): Nem bolondultam meg. De ez az, amit nem szabad megtenni, kedves Edit! Tudja maga, hogy ki Pápai Vali?

Edit (büszkén): Nem én! Sohase láttam... Nem hozzánk jár iskolába...

Ákos: Nem, nem magukhoz jár... De nagyszerű, komoly lány, aki reggel hatkor már takarít, kályhát tisztogat, mos, vasal, hogy anyját kímélje, nyolcra ott van a gimnáziumban, amelynek talán legtehetségesebb növendéke... Délután két korrepetálása van, azokból fizeti özvegy anyja a házbért és amit én fizetek a szobáért, kosztért: ők abból élnek! És ennek a lánynak a valóságos kenyérkeresetét akarja maga elvenni új ruhára, maga, a gazdag, elegáns Gervai Edit! És azt hiszi, hogy ezt: szabad?

Edit (megszégyenülten, de még mindig büszkén): Ezeket nem tudtam. De különben, azt hiszem, a mai világban mindenkinek joga van munkához... Nekem is.

Ákos: Igenis, *van* joga munkához. De nem ehhez a munkához. Ez a másé, ezt respektálni kell magának is, magának, akinek még a mai világban is megvan mindene... Igen, igen, Edit, akárhogy haragszik, — tölem megszokhatta az őszinteséget...

Edit: Nem szoktam meg és nem is szokom meg. Hazamegyek. Gyerekek, adjátok át Ilka néninek anyám üzenetét. (*Kabátjába bújlik, feltesszi kalapját.*)

Előbbiek, Pápai Vali.

Vali (kabát, kalap nélkül bejön): Jó estét kívánok. Szervusztok, gyerekek. Jó estét, Ákos. (*Edithez*) Pápai Vali vagyok.

Edit (dühösen): Gervai Edit.

Vali: Szervusz.

Edit (vonakodva): Szervusz.

Vali: Sajnálom, hogy elkéstem. (*Ákoshoz.*) Behívtak az iskolába. Kapok egy ötvenpengős ösztöndíjat! Na, elgondolhatja, milyen boldog vagyok!

Ákos (melegen): Gratulálok, Vali! Mit vesz érte? Egy új ruhát?

Vali: Jaj, ne gúnyolódjon, Ákos! Annak a pénznek húszféle rendeltetése is lehet, de semmiféle új ruha nincs közte...

Edit (dühösen): Megyek. Jó estét. Isten veletek, gyerekek.

Ákos: Várjon, Edit, elkísérem.

Edit (gögösen): Köszönöm. Nem kell.
(*Kesztyűjét gombolja.*)

Ákos: Tudom, hogy nem kell és mégis elkísérem, mert itt zavarom a tanulókat.

Ili (odaszalad Ákoshoz): Te, ne bosszantsd Editet! Látod, hogy majdnem sir!

Ákos: Ne félj, Ilikém. Majd kibékítem...
Edit, nem jönne velünk vasárnap kirándulni?

Edit (boldogan): Örömmel... Majd most az úton megbeszéljük a részleteket...

Ákos (Ilihez): Na látod?

Ili (elképedve): Igen...

(*Ákos és Edit elmennek.*)

Vali: No tanuljunk, gyerekek.

(*Függöny.*)

Az osztály becsülete

Személyek: *Kovács Éva, Német Vera, Varjas Márta, Bogáti Franci, Horvát Gabi, Sós Lili, Pártos Zsuzsi és még sok más harmadik-negyedik gimnazista.*

Történik ma, leányskola udvarán, a tizenegy-órás szünetben.

A lányok csoportokban állva esznek, vitatkoznak. Meglátszik rajtuk, hogy nem közönségesen izgatja őket valami.

Horvát Gabi (szaval): «Tudjátok-e, mi csoda nap van ma? Az intőkonferencia nagy napja! E nap halt meg...»

Varjas Márta (lélekszakadva rohan feléjük): Gyerekek, hallottátok?

A lányok (körüállják, ruháját cibálják): Mit? Mit? Gyorsan mondd!

Márta: Hogy a mi osztályunk a legrosszabb az egész iskolában! Most hirdették ki az intőkonferencián!

A lányok (megrendülve egymásra néznek): Nahát... Nahát...

Kovács Éva (dühösen): Tudtam előre... Emlékszel, Franci? Megmondtam neked. Hetek óta látom a tanárok arcán a megvetést. Az ember hiába küzd és dolgozik, — ez a vége!

Márta (fontoskodva): Nyolc intő lesz nálunk magaviseletből és tizenhat főtantárgyakból! Két lány bukásra áll latinból és ha év vé-

gégig nem javít, eltanácsolják a gimnáziumból! És egyáltalában: a nyolcadisták is csak arról beszélnek és az egész második emelet attól zúg, hogy a negyedik bé a legrosszabb osztály az egész iskolában!

Német Vera (haragosan): Az ember igazán szégyenli megmondani, hogy a negyedik bébe jár! A multkor megkérdezi tőlem a táncórában egy nagyon rendes nyolcadista fiú, — képzelhetitek, milyen rendes, ha nyolcadista létére leereszkedik egy negyedikes lányhoz! — megkérdezi, hogy hová járok. Mondom: ide, a negyedikbe. Kérdi: ába, vagy bébe? Mondom, hogy a bébe. Elkezd sajnálkozni, hogy milyen rossz lehet egy olyan «másodrangú» osztályba járni... Ilyen hírünk van!

Bogáti Franci: Talán a legjobb volna, ha feloszlathatnák az egész negyedik bét és a rendes lányok beleolvadnának a negyedik a-ba! Az annak mégis ilyen rémesen rossz híre...

Horvát Gabi: Ugyan mit törődtek az egész pletykával! Ez is valami! Intőkonferencia tavasszal! Ha az ember kimarad az iskolából, senki sem kérdi többé, hogy ába járt-e, vagy bébe és milyen volt a bizonyítványa...

Pártos Zsuzsi: Te könnyen beszélsz, mert jövőre elmész az Iparrajzba, de mi, akik érettségizünk és az egyetemre akarunk járni és tandíjmentességet szeretnénk: nekünk bizony fontos a bizonyítványunk!

Kovács Éva: Nem is tűrjük, hogy ez így menjen tovább! Valaminek történnie kell! Nem bírja el az ember tovább a többi osztály lenézését... És ha a tanárok bejönnek a negyedik bébe, már előre tudják, hogy ezeket szidja az

egész tanári kar és már előre is bizalmatlanul hallgatják a feleleteket! Szégyen...

Sós Lili: Ugyan, ne fontoskodjatok annyit; rossz hallgatni... Kicsit pajkosabbak vagyunk, véletlenül csupa élénk lány verődött össze, jó tornászok, jó táncosok, nincs köztünk egyetlen hamis, álszent csemete sem és később majd senki se kérdi, egyesünk volt-e magaviseletből és hányszor vittünk haza intőt...

Franci: Dehogyan nem kérdezik! Látod, hogy az a nyolcadikos fiú is Vera fejéhez vágta, hogy ilyen másodrangú osztályba jár! Ma már a fiúk is borzasztó komolyan veszik az ilyesmit! A mi osztályunkban van egy csomó léha lány, azokkal nem is törődünk, de legalább ti, a rendesek, törödhetnétek az osztály becsületével!

Gabi: Képzelem, hogy az a nyolcadikos fiú micsoda unalmas, lehetetlenül rossz táncos volt, ha nem törődik egyébbel, mint a lányosztályok hírével...

Lili (nevetve): Én is azt hiszem!

Vera (dacosan): Hát ha akarod éppen tudni, Gabi, megmondhatom: Nagy Karcsi volt, aki együtt jár a bátyáddal!

Gabi, Lili (megrendülve egymásra néznek): Nagy Karcsi! De hiszen az nagyszerű táncos! És a legokosabb fiú Pesten! Díjat nyert a diákversenyen... Ösztöndíjjal megy jövőre külföldre... És Nagy Karcsi *tudta*, hogy a negyedik bé rossz osztály?

Vera: De tudta ám! Ő mondta, hogy a miénk «másodrendű» osztály, addig én még nem is hallottam ezt a szót...

Gabi (elgondolkozva): Akkor tényleg meg kell javulnia az osztálynak...

Lili: Igen, mert különben örök életére szégyenli az ember, hogy idejárt!

Éva: No lássátok... Én is azt mondom, hogy valaminek történnie kell. Az osztálynak együttesen el kell határoznia, hogy az év végén egyetlen bukott tanuló sem lesz köztünk. Főtanárgyból nem lesz szekunda.

A lányok együtt: Megfogadjuk, hogy főtanárgyból nem lesz szekunda!

Éva: Más javaslatokat is kérek!

Vera: Az osztálynak az lesz a törekvése, hogy négy év múlva a diákversenyen közülünk való lány nyerjen irodalmi, földrajzi vagy más-milyen díjat!

A lányok: Közülünk való lány lesz az egyik díj nyertese!

Gabi: Rajzból nem lehet?

Éva: Rajzból is lehet!

Lili: Tornából, a Testnevelésin nem lehet?

Éva: Az is lehet! Más javaslatot kérek!

Franci: Most olyan sok a munkanélküli szegény ember. Az osztály vállaljon egy családot és mint a svájci lányok: gyűjtsön ruhát, élelmiszert, ajándékot egy ilyen család gyerekeinek...

A lányok: Elfogadjuk!

Éva: Franci találta ki, tehát ő üsse nyélbe a dolgot. Megbízunk vele. Más javaslatot is kérek!

Zsuzsi: Az osztály legjobb tanulói ajánlják fel az osztály legrosszabb tanulóinak barátságukat! Hajlandók vagyunk a szünetben kikérdezni őket, a feladataikat átnézni...

Éva: Elfogadjátok?

A lányok: Elfogadjuk!

Márta: De olyan lánnyal nem barátkozunk, akinek magaviseletből kettese van...

Egy hang, a lányok soraiban megszólal: Ha hencegtek, nem kell semmi!

Éva: Nem henceg senki! Szemrehányást egyik lány sem tehet a másiknak, ahhoz nincs joga! Új életet kezd az egész osztály!

Lányok (együtt): Új életet kezd az osztály!

Franci: Irjuk le ezeket a javaslatokat és határozatokat, valaki gépirással tisztázza le, az egész osztály abécé rendben írja alá és aztán az altiszt bácsit kérjük meg, hogy vigye be holnap a tanáriba az osztályfőnöknőknek, mielőtt a nagy beszédet megtartaná!

Éva: Elfogadjátok?

A lányok: Elfogadjuk! Egyik terv jobb, mint a másik. Ha mindezt megvalósítjuk: jó híre lesz a negyedik bének! Becsülete lesz a negyedik bének!

Éva: Az iskola legjobb osztálya a negyedik bé lesz...

Gabi (szaval): Tudjátok-e, micsoda nap van ma? Az intőkonferencia napja!

Lányok (együtt): E napon tért a negyedik bé javulás útjára...

(Függöny.)

Kisszakasz

— Jaj, de jól mulattam most a villamoson Nagyvári Böskén! Igazán nem vagyok kárörvendő, de Jucival összenéztünk és a szemünkkel azt sürgönyöztük egymásnak: «úgy kell neki!»

— Miért? Mi történt? — kérdezte Mária, a jókedvű Klári nagy testvére.

— Együtt jöttünk haza a zenedéből Böskével és Jucival. Kisszakasszal mentünk. Böske csinos.

— Nagyon csinos...

— Igen, de azért még nem kell azt hinnie, hogy ő a világ közepe! Nagyon elkapatott és olyan gögös, az a rögeszméje, hogy minden teremtet lélek hódolattal néz rá, a koronázatlan szépségkirálynőre. Az idén új télikabátot kapott, sötétbarnát, raglánszabásút, prémgallérral és hozzávaló sapkával és most azt hiszi, hogy az egész világ őt csodálja...

— Rövidebben, Klári! E héten kollokválok, tanulnom kell...

— Jó, de ez a télikabát is hozzátartozik a történehez... Tehát felszálltunk a Körúton a villamosra. Este hatkor persze zsúfolt a kisszakasz-kocsi, de végre mégis beértünk a kocsi belsőjébe. Előttünk finomarcú, idősebb asszony szeretett volna megkapaszkodni valamiben, mert nagyon bizonytalanul állt a lábán. Ott ült előttünk egy fiatalabb férfi, ujságot olvasott. Most letette az ujságot, meglátta az asszonyt, felállt és helyére mutatott: «Tessék!» De Böske azt

hitte, hogy ez csak neki szólhat, mert egyszer mondta nekünk, hogy neki *mindig* átadják helyüket a lovagias férfiak. És még mielőtt az idősebb asszony leülhetett volna, Böske hajlékonyan, ügyesen már odacsúszott a padhoz és leült... Az emberek összenéztek, — az idősebb néni elmosolyodott, — a lovagias fiatalember egy pillanatig tévovázott, aztán nagyon határozottan azt mondta Böskének: «bocsánat, nem önnek adtam át a helyemet!» Böske meglepődve, dacosan nézett rá, aztán felugrott és kimenekült a gúnyos tekintetek elől a kocsiból... Az idősebb hölgy hálálkodva leült, az emberek a «mai fiatalságról» elmélkedtek, mi pedig összenéztünk. Nem jó, ha az ember önző és azt hiszi, hogy ő a világ közepe...

— Ebben igazad van, — mondta Mária csöndesen. — Remélem, Böske sem felejtí ezentúl.

Ki köszön „előre“?

Ment a kislány az utcán. Szembe jött egy másik kislány, aki még a múlt esztendőben vele járt egy osztályba, de most átment a kereskedelmibe. És most a következő történt:

A kereskedelmista felhúzta szemöldökét és egy pillanatra lehúnyta szemét. A gimnazista pedig lenyomta állát két centiméternyire a nyaka felé.

Sem a japánok, sem a kínaiak szertartásai között nem olvastam ilyen szép és lélekemelő baráti szokásról! Ezt csak a pesti kislányok találták ki.

De ezek legalább köszöntötték egymást. Míg két másik kislány így vitatkozott velem szemben a villamosban:

— Találkoztam a Kováccsal, aki tavaly velünk járt és azt várta, hogy előre köszönjek neki. . . . Még mit nem? Hogy én neki előre köszönjek? Ő sem több, mint én! Neki négy kettese és egy hármasa volt év végén, nekem két hármasmom melléktantárgyból és egy kettesem franciából! A lakásuk sem nagyobb, mint a miénk, voltam egyszer náluk. Mit henceg? Köszönjön ő!

Akkor a körüti villamosban, természetesen nem szólhattam bele ismeretlen fiatal lányok vitájába. De most megmondom, hogy mindig az *okosabb* és finomabb lelkű *köszön előre*. És ha a másik nem fogadja rendesen a köszöntését: akkor *csacsi* és *neveletlen*. Olyan csacsi, mintha öt elégtelenje volna főtantárgyból!

Neki ez „derogálna“

— Gyerekek, nahát, hogy mit láttam a multkor, mikor szünet volt! Sohasem hinnétek el, ha nem én mondanám... Képzeljétek, megyek az egyik belvárosi utcán, felnézek egy házra, — hát ott áll az ablakban Noszlopi Terka a nyolcadikból és ablakot tisztít, bekötött fejjel, nagy kötényben... Azt hittem, elájulok...

— Miért ajultál volna el? Bizonyára szereti a tiszta ablakokat, — volt ideje, — másnak nem volt ideje, — tehát ő tisztogatta meg mind; papírral, vászonkendővel gyorsan halad a munka...

— Nahát, nekem bizony derogálna az ilyesmi! Gimnazista-lány létemre többre becsülöm magamat és az időmet, semhogy ilyen munkát végezzek! És ha, mondjuk, arra megy egy ismerős fiú és az látja meg Terkát? Fogadok: vége a respetusának...

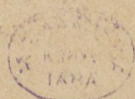
— Az olyan fiúért és az olyan respetusért nem kár.

— Deák Márta azért járt gimnáziumba, hogy orvos lehessen és azért cipeli a piaci táskát, hogy az édesanyját megkímélje vele. Úgy látszik, te nem tudsz logikusan gondolkozni. kedvesen...

— Mert semmi sem «derogál» az olyan lánynak, akinek valami komoly, becsületes célja, nagy munkaterülete van. De annak, aki csak az időt akarja valahogy finoman eltölteni: *annak* derogál az asszonyok és leányok házimunkája!

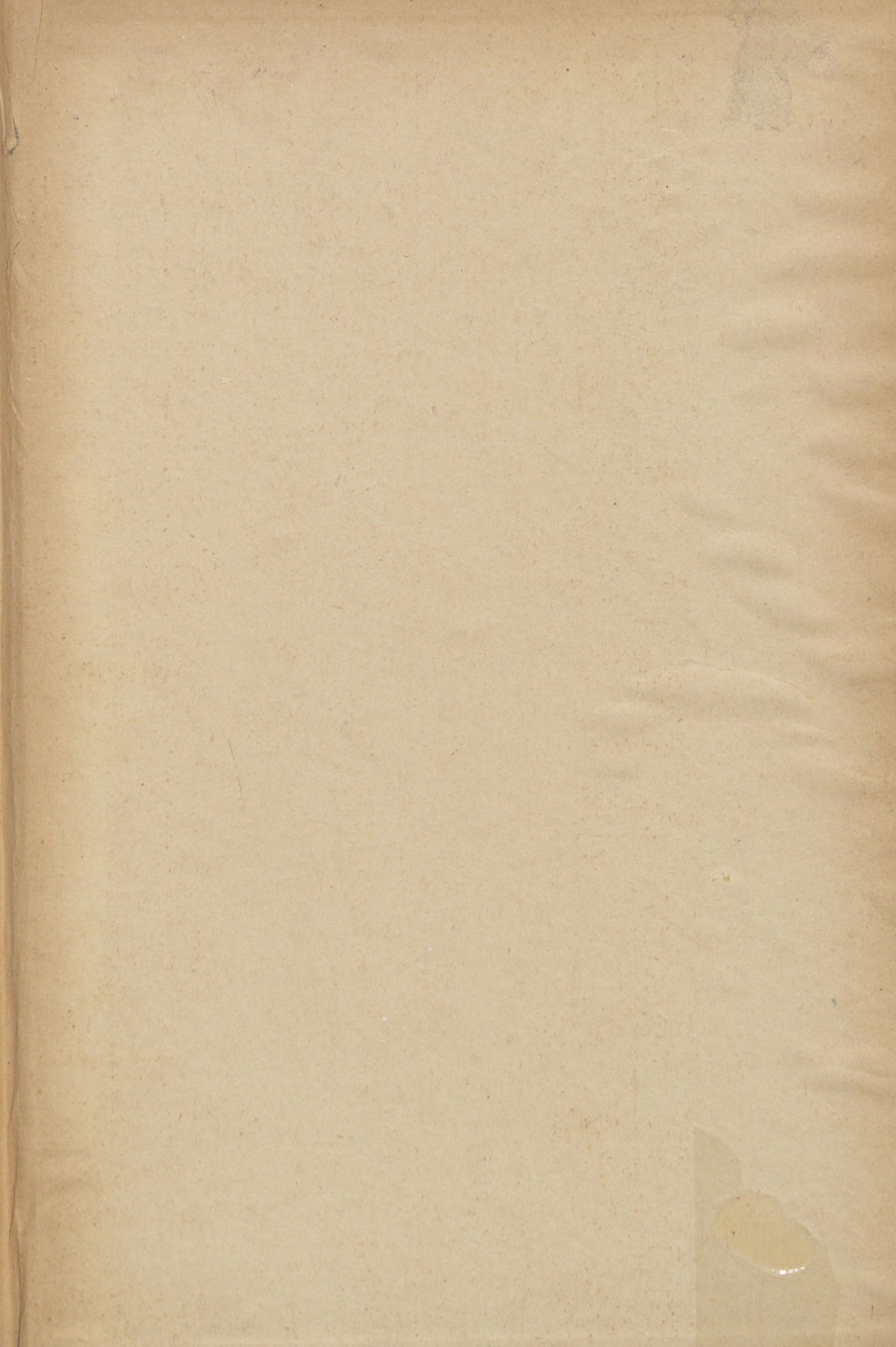
TARTALOM

Két új matrózzruhas	3
Veres Pálné iskolája	77
Márta «igényei»	96
Ideálja válogatja	101
Jaj!...	105
A tanár úr «pikkkel»	109
Tizenkettő és tizenhat	114
A pöttyös sál	119
A nagy levélpapír	122
Iskolások	125
Zsuzsi tudománya	129
Mártának virágot hoznak	133
A filmrendező és a lányok	137
Ezt nem szabad	144
Az osztály becsülete	151
Kisszakasz	156
Ki köszön «előre»? —	158
Neki ez «derogálna» —	159

Magyar Lányok

Leányok és anyák képes hetilapja, tiszta hangjával, különleges célt szolgáló, gazdag tartalmával és nevelő hatásával versenytárs nélküli a magyar folyóiratok sorában.

A

Magyar Lányok

hű kísérő: útmutatást, tájékozottságot, bátorságot, hitet ad az életbe kilépő olvasóinak.

Állandó melléklete az

Otthonunk

gyakorlati tanácsokkal szolgál, divatmodelleket, kézimunka mintákat közöl. Az Otthonunk nélkülözhetetlen minden háziasszony, minden fiatal leány számára.

Mutatványszámot szívesen
küldünk díjtalanul

Kiadóhivatal: Budapest, VI. Andrásy-út 16

